VASİLİS KİRATZOPULOS

Kayıt Olunmamış Soykırım

İstanbul Eylül 1955

Vasilis Kiratzopulos

Kayıt Olunmamış Soykırımı

İstanbul Eylül 1955

Yeni Dünya Düzeninin İtinayla Sakladığı

Utanç Uygulaması

Birinci Baskı: Ekim 2009
Kapak: Hüseyin Yoldaş
Baskı ve cilt: Barış Matbaası
Davutpaşa Cad. Güven sanayi sitesi C Blok 291 Davutpaşa
İstanbul Tel . 0212 674 85 28

Yayın Yönetmeni: Muzaffer Erdoğdu

ISBN 978-605-4049-30-1

PENCERE YAYINLARI: 255

Osmanağa Mah. Pavlonya Sok. Nuhoğlu İşhanı No. 10/6 Kadıköy /
İSTANBUL TEL: (0216) 414 64 41

Vasilis Kiratzopulos

Kayıt Olunmamış Soykırımı

İstanbul Eylül 1955
Yeni Dünya Düzeninin İtinayla Sakladığı Utanç Uygulaması

Ceviren Sonya Özzakar

Nedensiz kaybolanların anısına

Vasilis Kiratzopulos

İÇİNDEKİLER

Yazarın Türkçe basımı için yazdığı önsöz 9
Prof. Dr. Vasilis Filias'ın önsözü 11
Okuma öncesi önemli notlar 13
Başlıklar
I. Eylül ve "Septemvriana" 15
II. "Septemvriana" olaylarının tarihsel sürecine bakış 25
III. "Pogrom", "Kristal Gece", "Etnik Temizlik" 61
IV. "Soykırım", Yeni anlam, Tarihsel Suç 73
V. "Septemvriana" Soykırım hareketinin hedef ve sonuçları 99
VI. O dönem, bugün ve yarın için varılacak sonuçlar 115
Kaynakçalar 129
Kısaltma Tablosu 135
Tablolar 137

YAZARIN TÜRKİYE BASIMI İÇİN YAZDIĞI ÖNSÖZ

Elinizde bulundurduğunuz bu kitap 2005 - 2006 yıllarında kaleme alınmıştır. Okuyucunun kitabı o döneme kadar gün ışığına çıkmış bilgiler paralelinde değerlendirmesi gerekir.

Araştırmacı yazarı bu kitabı yazmaya iten iki etken vardı. İlki İstanbul Rum Cemaatinin (İRC) bir ferdi oluşu, ikincisi ise çeşitli medyalar hesabına büyüdüğü şehir hakkında yaptığı araştırmalardan doğan sorulara yanıt bulmak idi.

90'lı yılların Kosova savaşının sebepleri hakkında Birleşmiş Milletler ve bir çok İnsan Hakları Cemiyetlerinin arşivlerinde yaptığı incelemeler; bu sebeplerden doğan insanlık dışı davranışların geçmişte İstanbul Rum Cemaatinin maruz kaldığı pratiklerle benzeştiğini gören araştırmacı yazar analizini derinleştirme kararını alır. Bu karar, onu 2003 - 2005 döneminde 80.000 sayfayı aşan çok dilli bir bilgi kütlesini incelemek zorunda bıraktı. İşte elinizde tutuğunuz 200 sayfalık bu kitap bu incelemelerin bir neticesidir.

Araştırmacı yazar her ne kadar bu kitabı yazma ve neticelerini beynelmilel kurumlara bildirme amacıyla Yunanis-

tan'da bir grup oluşturmaya çalışmışsa da maalesef "belirsiz güçler" bu çabasını bu güne kadar (Aralık 2008) engellemişlerdir. Kitabın amacı, son başlığında anlatıldığı gibi, aynı olayların tekrarını engellemek olup herhangi bir millet veya devleti kötülemek değildir. Şüphesiz bu iki kavramın varlığı (*ulus – devlet*) insanoğlunun varlığını gerektirir. Kaldı ki insanlık, insanî duygulardan değil ideolojiye bağımlı verilerden zarara uğradığı ve bunun paralelinde kendisini koruyabilecek teoriyi dile getirdiği gerçeği de göz ardı edilmemelidir. Bunu takip eden satırları bu düşünce ile okumak gerekir.

Tabiatıyla metin Yunanistan halklarına hitaben yazıldığından, orijinal metin bozulmaksızın Türkiye halklarına hitaben basıma girebilmesi için yazar bir çok noktalarda ek dipnot eklemiştir. Bu ekstra dipnotlar metin içinde Roma rakamlarıyla belirtilmektedirler. Böylece okuyucu metnin Yunanistan'da yayınlanmış şeklini de tam olarak görebilir.

Araştırmacı yazarı korkutan, çarmıha gerilmesi veya kurşunlanması değil fakat bu eserinin yanlış anlaşılması ve/veya yanlış aktarılmasıdır. Bundan dolayı okuyucu arkadaştan mümkün olduğunca dikkatli ve senteze bağımlı bir bakışla kitabı okumasını rica ediyor.

Vasilis Kiratzopulos
Atina, Aralık 2008

ÖNSÖZ

Kiratzopulos'un bu kitabı bizi çok uzak olmayan bir döneme geri götürüyor!.. Bu dönemde, bizlerin bilmediği, İstanbul Rumlarının kaderi kararlaştırılmış ve bu dönem bizzat bizim tarafımızdan Türk Yunan "dostluğu" hatırına susturulmuş bir dönemdir. Bir "dostluk" ki Kıbrıs'ın işgali ve Attila hareketi ile doruğa ulaşmış. Bu "dostluk" ki Ege'nin parçalanmasını ve "Gri Kuşak" mantığının uygulanmasını istiyor.

Yazar eserinde lafazanlık etmiyor, ne duygusal heyecanlara ne de milliyetçi hezeyanlara kapılıyor. Açıkça yalın olayları ve inkâr edilemeyecek rakamlar sıralıyor. Bu rakamlar ki binlerce laftan daha çok anlam taşırlar.

Bu rakamlardan uluslararası antlaşma ve teminatlara rağmen İstanbul Rum Cemaatinin nasıl ve hangi yöntemlerle, yok olmalarına kadar varan küçültülmesini anlayabiliriz.

Elinizde bulundurduğunuz bu seçkin, olağanüstü eğitici ve faydalı kitap bu gün yayınlanmakta (*bu gün ki Yunanlı ihaleciler, Avrupa'nın ileri gelenleri ve uluslararası emperyalizmin geride kalanları Türkiye'nin Avrupa Birliğine "geçmesi" için altın köprüyü kuruyorlar*), çünkü ele

tutulur örneklerle Türk Devletinin kaynaşma ve bütünlüğünü koruma gücü silahlı kuvvetlerinin olduğunu ispat ediyor.

Mustafa Kemal'in bizzat kendisi 1919'da ülkesindeki milli ve dini azınlıkların kovulmalarını, tecrit ve tahrip edilmelerini ihbar ederken ne dediğini çok iyi biliyordu. Yurdumuzda, Yunan ve Kıbrıs halklarının menfaatleri aleyhine harekete bulunup Türk Yunan "uzlaşmasını" ilan eden tek kitaba bağımlı "Öteki Düzenin" beşinci kol falanjistleri halen bu gerçeği görmezlikten gelmeye çalışıyorlar.

Kiratzopulos, Uluslararası Hukuka bağımlı "Soykırım" kelimesine yeni ve daha geniş bir anlam vermekte. Sanırım doğru!..

Sonuç olarak cüppenin altından "ifade özgürlüğünü" bahane ederek, sistemli olarak Yunan milletinin temelini ve varlığını sabote eden kişileri de kapsayan "ihanet" kelimesinin anlamını da genişletmenin zamanı gelmiştir.

*Prof. Dr. Vasilis Filias**

Atina, Aralık 2006

---

* Pandion Üniversitesi rektörlerinden (1981 – 1982). Pandion Üniversitesi Sosyoloji (Toplum Bilimi)Kürsü başkanı (1985 – 1989). Yunanistan'da yayınlanmış ve yayınlanan bir çok derginin metin sorumlusu (Ekonomi ve Toplum, Geleceğin Sosyalizmi, Yunan Hava Kuvvetleri Kurumu Dergisi.v.s.)

OKUMA ÖNCESİ ÖNEMLİ NOTLAR

"Septemvriana" kavramı 6 - 7 Eylül 1955 tarihinde İstanbul'da vukuu bulan olayların etiketidir, tercümesi "Eylül'de olanlar" olarak kabul edilir. Metinde belli bir sonunca varana kadar vuku bulan olaylar için aynı etiket kullanılmıştır. Metnin bir çok noktasında da yanlış anlama mahal vermemek için bazı tanım ve adlar tercümeleriyle birlikte orijinal dilde verilmişlerdir (*İngilizce, Yunanca*).

Araştırmacı yazarın "Eylül Soykırımının Tanınması'na" dair çabası, kendini bilgilendirmek adına Ağustos 2003'de İnsan Hakları Uluslararası Ceza Mahkemesinin "Miloseviç Dosyası'nı" araştırmasıyla başlar.

Araştırmacı yazar İstanbul'un Rum Cemaatinin bir ferdi olarak eserinin bir çok bölümünde birinci çoğul şahıs kullanmaktadır. Bu durumda okuyucu İstanbul Rum Cemaatinin ifade edildiğini anlar.

Yunanistan'da Cemaat kavramı yoktur. Aynı şekilde Türkiye'de (Yun. Εθνότητα, İng. Ethnicity veya Ethnocity) kavramı yoktur. Takip eden metin içerisinde bu kavramlar eşanlamlı olarak kullanılmaktadırlar. Kavramın tanımı ve özellikleri metin içerisinde geçmektedir.

Bu araştırma yazısının bir çok bölümleri araştırma sü-

resince Atina'da yayınlanan aboneli aylık Anatoli (*ΑΝΑΤΟΛΗ*) ve Politis (*Πολίτης*) gazetelerinde 2002 – 2006 döneminde kısmen yayınlanmıştır.

2005 yılı ve sonrasında, Türkiye ve Dünya çapında İnsan hakları, 6 – 7 Eylül olayları, Özel Harp Dairesi ve Derin Devlet konusunu işleyen bir çok eser yayınlandı ki araştırmacı-yazar o dönemde bunları daha incelememiş böylelikle içeriklerinden faydalanamamıştı. Kitabın sonundaki kaynakçalarda yalnızca bu eserin yazılımında veya 2005 yılının sonlarına kadar yazılmış eserler verilmektedir. Bu tarihten sonra yazılıp burada bahis edilmeyen veya kaynakçalarda adı geçmeyen eserlerin yazarlarından özür dilemeyi borç bilen araştırmacı - yazar, orijinalinden uzaklaşmaması için Türkiye basımında bunlara yer vermemektedir.

I. BAŞLIK

Eylül ve Septemvriana

Eylül Ayı

Eylül ayı kilise özel yılının[I] başlangıç ayıdır. Doğu Kilisesi'nin[II] ve Attika takviminin[III] Eylül ayını yılın ilk ayı olarak kullanmaları bir tesadüf değildir. Batı medeniyetinde pırıltısını kaybeden Eylül ayı, Roma takviminde yedinci sırayı alır (*Lat. Septem= yedi*). Eylül ayı, Akdeniz sahil devletlerinde yaşayan halkların birçok töre ve batıl itikatlarla bağlantılar kurduğu aydır.

Eylül Kutsal Haç'ın yükseltildiği aydır.

Eylül, Yunan halk geleneğine göre tüm Ortodoks Hıristiyan dinine inananlar tarafından, Azrail'in gelecek yıl kimleri

---

[I] Ortodoks Kilisesinin kullandığı ve 15 yıla karşı gelen özel kilise takvimi (Yun. Ινδικτιών veya Ινδικτώνα)

[II] Ortodoks Kilisesi ima edilmektedir. **Kilise, Hıristiyan Kilisesi,** Hıristiyanların oluşturduğu homojen toplum anlamında kullanılır. Dini görevlerini yerine getirebilecekleri (ibadet yerleri) yapılar için de aynı ad kullanılır.

[III] **Attika Takvimi,** Atinalıların kullandıkları takvim. Antik Yunan şehir devletleri genelde kış – ilkbahara dayanan takvimler kullanmalarına rağmen Atinalılar sonbaharda (Eylül) başlayan takvim kullanmışlardır.

yanına alacağına karar verdiği ay olarak benimsenen aydır. Bu halk geleneğini temel alan ve Azrail'in niyetini tahmin etmeye çalışan Doğu Kilisesi inananları evlerinin eşiklerine nar koyarlardı[IV]

Akdeniz yöresinde yaşayan halkların tarım ve hayvancılığa dayanan işlerin büyük bir kısmı Eylül ayı süresinde yapılır ve yapılmaktadır.

Eylül ayı, kimi meslekler için ekonomik hesaplaşma kimileri içinse bütçe yapma ayıdır ve Akdeniz Kültürü'nde[1] en önemli ay olma özelliğini halen korumaktadır. Bölgenin "sanayileşmesi" 19. yüzyıldan sonra gelmiş ise de Jülyen takvimindeki dokuzuncu ay "büyüsünü" Akdeniz Medeniyetinde olduğu gibi korur. Dinî bayramların kutlandığı aylar dışında ekonomik değişim göstergesinin en yüksekte olduğu ay Eylül ayıdır. Tüccar ve sanayiciler stratejik faaliyetlerini bu ayda yapmaları günümüze kadar korunan bir özelliktir.

Eylül ayı, 21. yüzyılın başlarında da Ellenizm için "olayların dönüm noktası" ayı olma özelliğini korur. Eylül ayı Yunanistan'da yeni hukuk yılının başlangıcı olarak kabul edilir. Millet meclisi yeni dönemine, öğrenciler yeni ders yılına başlarlar. İşyeri sahipleri bu ayı "yeni sezonun" başlangıcı olarak düşünürler v.s. Eylül ayının "Yeni dönem başlangıç" ayı olarak kavrama yalnız Yunanistan'da değil

---

[IV] **Kapı eşiğine konan Nar**'ların sayısı o hanede yaşayanların sayısına denk gelirdi. Yıl başında ise (*31 Aralık gecesi*) bu narlar kırılırdı. Eğer narlardan biri boş çıkarsa o yıl hanede Azrail'in bir kurbanı var olacağına inanılırdı.

[1] Birçok tarihçilere göre Akdeniz kültürü (*veya yanlış bir ifadeyle Orta Doğu Kültürü*) Mezopotamya, Mısır, Ellen kültürlerinin harmanından doğup gelişen "çok kültürlü" bir medeniyettir. Keza Mitan'lar, Hitit'ler, Urartu ve İran medeniyetleriyle de zenginleşmiş olan Akdeniz Medeniyetinin doğduğu yer Anadolu'dur.

fakat Avrupa Birliğindeki (A.B.) birçok ortaklarımızı da kapsar.

Eylül ayı, eski Türk kavimleri arasında da en önemli aylardan biri sayılır. Akıncıların hedeflerinde başarı kazanıp üslerine geri dönecekleri son aydır. Taktik ve savaşta manevralar yapan hızlı süvari birlikleri kış döneminin başlaması nedeniyle baskın taktiklerini uygulamakta güçsüzleştiklerinden savunmalarını organize etmek amacıyla gelecek yaza kadar üslerine geri dönmek zorunda kalırlar[2] Türk aileleri steplerin sert kışını karşılayabilmek için gerekli hazırlıkları sonuçlandırmaya çalışırlar. Hayvancılıkla uğraşanlar ovalara doğru dönüş yoluna koyulurlar.

Ellenistik Baktriya Krallığından[3] günümüz Yunanistan Cumhuriyetine kadar, iki ırk (*Türk - Yunan*) arasında Eylül

---

[2] Türk kavimleri tarihte her zaman büyük hızla hareket eden mükemmel süvariler olarak geçmiştir. Kurdukları baskınların başarıya ulaşabilmesi için fazla bitki örtüsünün bulunmadığı kuru bir toprağa ihtiyaç duyulurdu. Bu ortama da Temmuz ayının ortasından Ağustos ayının sonuna kadar rastlanır. Türk orduları töresel olarak en büyük saldırılarını Ağustos ayının sonlarında gerçekleştirmişlerdir. Eylül sonlarına doğru savaş halinde bulunan Türk orduları ya zafer için son hücumlarını yaparlar ya da savunmalarını pekiştirmek için geri çekilirlerdi. Türk kavimlerinin kazandığı birçok zafer Eylül başlarında kazanılmış olduğu tarihsel olarak belgelenmiştir. Tarihe geçen Türk Devletlerinin çoğu ekonomilerini savaş ganimetlerine dayatırlar. *(Bknz. Yavuz Cezar, Osmanlı Maliyesinde Bunalım ve Değişim Dönemi, Alan Yayıncılık, İstanbul 1986).*

[3] Türk kavimleriyle ilk defa ilişkide buluna Yunan krallığı, Ellenistik dönemin Baktriya krallığıdır. Dönemin Yunan tarihçileri sözü edilen Türk kavimlerini ilk olarak Eptalides ve sonrasında Beyaz Hun olarak adlandırıyorlardı. Stravon'un da belirttiği gibi bu kavimler o civarda yaşayan kavimlere nazaran kültürel gelişme gösteren az sayıdaki kavimlerden biriydi. Baktria Krallığının son Yunan kralı, Kofini'de krallığını sürdüren İlioklis'dir. O dönemde Baktria krallığı doğudan Hunluların batıdan da Parth'ların akınına uğrar. İ.Ö. 162'de Çinlilere yenilen Hun –

ayı süresince vuku bulan ilişkiler belleklerde derin çentikler yaratmıştır.

Κωνσταντινούπολη - İstanbul

A.B.'ye katılmaya aday bir ülkenin en büyük şehri olan İstanbul'da bugün 17 milyon insan yaşamakta olup, içlerinde yalnızca 1800 kişisi İstanbul Rum Cemaatine aittir.

İstanbul ilk olarak İ.Ö 685'te Megaryalı Yunanlıların Asya yakasındaki Kadıköy (*Yun. Χαλκηδόνα*) bölgesinde kurdukları koloniyle yerleşime açılmış. Megaryalı Vizas (*Yun. Βύζας, bundan kaynaklanan terimse Βυζάντιο: Vizas'ın diyarı yani Bizans*), 17 yıl sonrasında da Avrupa yakasında[4] Theodosien surları ile sınırlanmış, yaklaşık olarak günümüzde "tarihi eski şehir" olarak anılan bölgede diğer koloniyi kurmuştur.

İlk olarak İsa Öncesi 7. yüzyılda Yunanlılar tarafından yerleşilen bu yöre, 16 asır boyunca iki imparatorluğun baş kenti olmuştur: Doğu Roma veya Bizans İmparatorluğu (330 - 1453) ve Osmanlı İmparatorluğu (1453 - 1923).

On altı asır boyunca çok kültürlü özelliğini koruyan bu şehrin ilk yerleşenleri 20. yüzyılda bazı "tahrip mekanizmaları" vasıtasıyla zorbalıkla kovulmuşlardır. "Dünya Savaşları

İskit kavimleri bugünkü Tibet'e (Iue-tsi) saldırırlar ve Camna – Ganj nehrini aşarak Kuzey Hindistan'da ilk krallıklarını kurarlar.

[4] Bknz. Herodot tarihi, 4. cilt 144. başlık. Ayrıca Anastasios K. Yordanoğlu'nun Kadıköy Metropolü 1. başlık, Atina 2000.

Doğu Roma İmparatorluğu Bizans adını çok sonrasında (*18. yüzyıl*) alır. Roma İmparatorluğunun baş kentin bu şehre yenilikçi İmparator Konstantin (Yun. Κωνσταντίνος) tarafından taşındığından şehir onun adıyla anılmaya başlar.

sonrasında İstanbul Rum Cemaatinin yok edilmesi"[5] dünya kamuoyundan meçhul kalmıştır.

Yirmi yedi (27) asırlık bir süre boyunca bu çevrede Ellenizm kültürünü taşıyan insanlarla bir arada barış içinde yaşayan bütün ırk ve kültürlerin belleklerinde onlara ait anılar, gelenekler yaratılıp yayılmışlardır. Bu anıları ister sosyo ekonomik sebeplerden, ister sorumluluklarını üstlerinden atmaktan olsun, AB'deki ortaklarımız ve diğer müttefiklerimiz göremezlikten geldiler. Günlerimizde Akdeniz Medeniyet Kültürü'nün doğduğu yerin kaynağı kurumuş, 50 yıldan beri kendisine has etkenlerle kültürel üretimde yer almamaktadır. Niçin? Bunun sorumluluğu kime aittir?

Bu bilimsel çalışmada kültürdeki bu kurumanın sebeplerini ve bunu yaratma yollarını anlatmaya çalışacağız. 21. yüzyılın başlarına kadar belleklerde bir anı olarak kalmış olaylar...

Sonuç olarak Dünya tarihine yakışacak şekilde kaydedilmesi için bu olayları uygun sosyolojik terimlerle karakterize edeceğiz.

Septemvriana 50 yıl sonra: Konumu ve İzlenimler.

Savaş sonrası Avrupa, beş yıllığına (1945-1950) insanlığın böyle bir felaketi tekrar yaşamaması, totaliter savaşın yol açtığı vicdan, kültür ve gelenekleri yerle bir eden etkenlerle karşılaşmaması için kurumlar ve mekanizmalar yaratmaya, Avrupa devletleri insanlığın "kendini koruma" imkanını sağlayacak kurumlar kurmaya çalıştı.

---

[5] **Cemaat** kelimesi bütün metinde aynı yerde azınlık olarak yaşayan "politikleşmemiş millet"[V] olarak kullanılmıştır.

[V] **Politikleşmemiş Millet,** genel olarak yasama ve savunma organlarını geliştirmemiş ve egemen milletin kimliği dışında kimliğe sahip toplum olarak görüle bilinir. (Yun. Εθνότητα, İng. Ethnicity veya Etnocity)

Bu "kendini korumanın" temelinde olayların objektif kaydı, sosyo - iktisadi analizi ve bunlara bağımlı olarak gelecekte olabilecek insanlık dışı uygulamaları önleme amacı yatar. Her objektif rapor ve onun analizi, bir yoğun deneyim olarak kayıt edilirse (*teori*), gelecekte insanlığın korunması için kurulmuş kurum ve mekanizmaların doğru işlemesine yardımcı olur. Her vicdan sahibi "dünya vatandaşı", gelecek nesillerin korunabilinmesi için bu teorinin yazılımına katkıda bulunmalıdır.

Kurumların temel taşı olan insan haklarını herkes, yeryüzünün her tarafında, korumalıdır. Nasıl ve kimin tarafından olursa olsun bireyin ihlal edilen hakları rapor edilmeli ve sorumlular cezalandırılmalıdır. İnsan hakları ihlallerinin tekrarlanmasından ancak bu yolla uzak durabiliriz. Suç işleyenleri cezalandırmak "geleceğin suçlu adaylarına" caydırıcılık işlevi yapacaktır.

1955 yılının 6 7 Eylül'ünde İstanbul Rum Cemaati, doğdukları topraklarda tahrip edici bir saldırıya maruz kaldılar *(olayların gelişmesi ve sonuçları metnin devamında incelenecektir*). Apaçık, Gregory H. Stanton'nun[6] teorisine dayalı olarak, bir soykırım safhasını (*İng. Extermination, yok etme fazı*) görüntüleyen bu saldırıyı, "savaş sonrası güçlüler" dünya kamuoyundan gizlemişler ve gizlemeye devam etmektedirler. Muhacir ve/veya mülteci İstanbulluların bu olayları saklamalarına yatkın olmalarına, gördükleri psikolojik baskı da eklenecek olursa, savaş sonrası Avrupa topraklarında gerçekleşen ilk soykırımı, akademik, hukuksal, sosyolojik veri ve bunlardan doğan raporların gizlenmesine, böy-

---

[6] The eight stages of genocide (*soy kırımının sekiz safhası*), 1996 yılında yazıldı ve 1998 yılında Yale Üniversitesinde yayınlandı. Stanton aynı zamanda uluslararası organizasyon olan Genocide Watch'un başkanlığını da sürdürmektedir.

lelikle bu bilgilerin tarihe kaydedilmemesine sebep olur. Bu olgu, dolayısıyla gerçeklerin bilimsel kayıt eksikliği yaşamlarını gurbette sürdüren İstanbul Rum Cemaatinin 2. ve 3. nesillerini bir aldırmazlığa sürüklemiştir. Öte yandan yetiştiği ve geliştiği memleketinden uzak kalan bir Cemaatin kendi özelliklerini muhafaza etmesi oldukça zordur[7]

Son onlu yıllarda bir Cemaat yok oluyor ve maalesef bu "soykırımı" hiçbir yerde kayıtlı değil! Olayları takip eden yıllarda dünyanın dört bir yanına saçılan hemşerilerimizin pek çoğu soykırım kelimesinden korkup büyük bir saflıkla "madem ki yaşıyorum, soykırımı olmadı" iddiasında bulunuyorlar. Fakat 1990 sonrasında "soykırım" kavramı üzerine yapılan toplumsal araştırmalar neticesinde insanlığın kaçınması gerektiği bir olgu olarak, hukukî, sosyolojik ve felsefî anlamda, hepimizin algıladığından tamamen farklı bir tanımlama getirilmiştir.

Dünyanın dört bir tarafına yayılmış Yunan derneklerinin ileri gelenleriyle yaptığımız farklı söyleşilerin neticesinde, çoğuna soykırımı teriminin kelime anlamı dışında kendilerine yabancı bir terim olduğunu büyük bir şaşkınlıkla kayıt ettik. Üstelik, Yunanlıların bu terime yabancı olmalarının dışında, bu terimi her sosyal sınıfa ait topluma açıklama borç ve yetkisine sahip uzman çevreler konuyu suç derecesinde ya atladıklarını ya da görmezlikten geldiklerini saptadık.

Ayrıca bazı çevrelerin, Septemvriana ile evrensel gelişmeler ve yeni akademik kavramları ilişkilendirmeyi "göstere

---

[7] Burada Cemaat yapısının temel özelliklerinden biri yaşadığı, çalıştığı, yaratığı coğrafi alanı olmasının yanı sıra, söz konusu sosyal toplumun (*Cemaatin*) kıyafet, kullandığı üretim araçlarının seçimi, dil özellikleri, ağız ve şive vs. gibi niteliklerini de vurgulamamız gerekir. İstanbul Rum Cemaatinin bu gerçeği sosyologların araştırmalarına konu olabilir.

– göstere" uzak tutuklarını, böylece gerçeklerin ortaya çıkmamasına neden olduklarını saptadık. Fakat yeni şekillenen çağdaş uluslararası hukuk bu kavramları özellikle 1990 yılından sonra gözler önüne sermeye başlamıştır.

Olayların gerçek boyutlarını vermeye çalıştığımız bu metinle bütün "dünya vatandaşlarını" bu çabamıza destek vermeleri ve katkıda bulunmaları için yanımıza davet ediyoruz. Çünkü insanlığa karşı işlenmiş her türlü suçun cezalandırılması gerektiğine inanıyoruz. Suçlu, (*birey, terörist, çete, devlet*) yaptığı eylemin yasal sorumluluğunu taşımazsa tekrarlayacağı da tarihsel olarak kanıtlanan bir gerçektir. Sağlıklı düşünen insanlar olarak bize düşen görev, geliverecek insanlık dışı uygulamalara engel olmak, can kaybı ve mağduriyetlerin getireceği olası felaketlerin sonuçlarını önlemektir.

50 Yıl Sonrasında yapılan belirtmeler ve bilimsel çalışmalar.

21. yüzyıl başında, 6 - 7 Eylül 1955'te İstanbul'da gerçekleşen "olaylar" kamuoyuna bazı yazılar ve özel araştırmalarla aşina olmuştu. Ancak bunlar olayları her yönüyle yansıtmıyorlardı ve tirajları sınırlı idi. Bugün Septemvriana olaylarını detaylı olarak inceleyen ve basılmış dikkate değer iki kitap bulunmaktadır. O acı dolu günleri tafsilatlı bir şekilde yazıya döken bilimsel çalışmalar:

- Hristoforos Hristidi'nin yazdığı ve Yannis Stefanidis'in düzenleyip yayına çıkardığı "Τα Σεπτεμβριανά" (*Κέντρο Μικρασιατικών Σπουδών, Küçük Asya Araştırma Merkezi*), Atina 2000.
- Spiros Vrionis'in "The mechanısm of catastrophe" (*Felaketin mekanizmi, Greek Works.com*), New York 2005. Bu

kitap 2006 yılı sonlarında Yunanca'ya çevrilmiş ve Estia yayınevinden yayınlanmıştır. [VI]

Spiros Vriyonis'in eserinde Septemvriana Olayları "Pogrom" olarak nitelenir. Batıdan ve Musevilerden etkilenen birçok bilim adamı ve araştırmacı aynı terimi kullanırken, kimileri de 6 ve 7 Eylül günlerinin Nazi Almanya'sındaki 1938 yılının 9 ve 10 Kasım günleriyle benzeşmelerinden dolayı "Kristal Gecesi" olarak nitelemişlerdir. Başka bir kesim ise Uluslararası Ceza Mahkemesi (UCM) Statüsünde bahsedilen ve Birleşmiş Milletler Örgütünün Roma 19/11/1998 ve 12/7/1999 tarihindeki, kurul toplantılarının neticelerinden doğan terim ve açıklamaların abartılı bir ifadesi olarak Septemvriana olaylarını "İnsanlığa karşı işlenmiş bir suç" olarak nitelendirirler.

Merhum Hristoforos Hristidis'in yazdığı ve Yannis Stefanidis tarafından düzenlenen eser, o zamanın yetkili makamlarına verilen analitik bir rapor olduğu anlaşılmaktadır. Aynı zamanda Küçük Asya Araştırma Merkezine de sunulan bu rapor, "yenileşmiş" Türkiye Cumhuriyetiyle yüz yüze gelmemek ve katı gerçeklerden kaçınma adına, Yunanistan'ın üst kademeli memurları tarafından münasip bir şekilde ört bas edilmişti. Diğer taraftan da Türkiye ikinci dünya savaşında "kurnazca tarafsız kalmanın"[VII] bedelini ödeyeceği yerde, ABD ve NATO'nun güler yüzüyle karşılaşmıştı.

Sonuç olarak, Helsinki Watch tarafından 1992'de düzenlenen raporda Septemvriana olayları "riots" (*gürültü, velvele, şamata, isyan, ihtilal, kıyam v.s.)* olarak nitelendirilmiş-

---

[VI] Bu kitabın Yunanistan basımı hazırlandığı tarihlerde Dilek Güven'in 6-7 Eylül Olayları kitabı, Estia kitapevinden, daha tedavüle çıkmamıştı.

[VII] **Bknz.** Frank Weber "The Evasive Neutral" University of Missouri Press, 1979.

lerdir. Uluslararası bir sivil toplum örgütü (S.T.O.) tarafından kaleme alınmış, uluslararası öneme sahip bu raporda savaş sonrası Türkiye Cumhuriyeti sınırları içerisinde kalan Rum Cemaati ve Yunanlıların ülkeden nasıl kovulduklarını vurgulayıp delillerle sunulmaktadır.

Yakın tarihimize baktığımızda, Yunan cephesinin Septemvriana olaylarına bakış açısının "doğu komşumuza" karşı yılgınlığın başlangıcı olduğu görülür.

Gerçekte Septemvriana olayları, uluslararası literatüre "soykırım hareketi" olarak geçmesi lazım. Her ne kadar, Türkiye Cumhuriyeti ile iyi ilişkilerde bulunmayı arzu edip Ellenizmin parçalanmasını isteyen veya parçalanmayı göremezlikten gelen, 20. yüzyılın güçlüleri tarafından Septemvriana olayları tarih içerisinde "boğulmuşsa" da bu bir gerçektir.

İstanbul Rum Cemaatine yönelik soykırım eyleminin gün yüzüne çıkmasını engelleyen birtakım batılı güçlerin perde arkasında gizli Türk faaliyetlerine destek vermesi dışında bazı Yunan sosyo - dinamizm etkenleri de maalesef buna yardımcı olmuşlardır. Politik ya da kişisel farklılıkları olan veya mevcut düzende "yükselme" hırsına kapılan kimi "vatandaşlarımız" asılsız deliller ve dayanaksız incelemelerle yazılarında, kongrelerde ve açık oturumlarda bilerek ya da istemeden tarihi gerçekleri çarpıtan hatalı ve yanlış politik tezler ileri sürerek Ellenizmin daralmasına neden oldular ve olmaya da devam etmektedirler.

Olayların tarihsel restorasyonu ve gerçek sorumluların cezalandırılması, İstanbul'da 2006 yazında toplanan Evrensel İstanbul Rum Cemaati Kongresinde görüldüğü gibi tarih içinde kayıp olmaya yüz tutmuş cemaatimiz için hakkın yerini bulması demektir.

II. BAŞLIK

Septemvriana Olaylarının Tarihsel Sürecine Bakış

Bu başlıkta vuku bulmuş olayları, olaylarda yer almış tüm tarafları, zaman içerisinde detaya girmeden incelemeye çalışacağız. Üstelik bu çalışmanın detayla uğraşma amacı da yoktur. Okuyucu daha ayrıntılı bilgi edinmek istiyorsa ya çalışmanın sonunda belirtilen kaynaklara ya da başka kaynakçalara baş vurabilir.

Septemvriana olaylarını etkileyen, özellikle ön hazırlık ve cürümü uygulama aşaması hakkında ön görüşler ileri sürdüğümüz bu başlıkta belirli şahıs ve olaylar hakkında bazı görüşler dile getirilirken bazı sorular da sorulmaktadırlar (*yanıtsız sorular, bazı paragraf sonlarında koyu-bold harflerle ifade edilmektedirler*). İşte bu soruları 21. yüzyılın başında yanıtlayacak, fikir verecek tarih ve toplum bilimciler, meydana gelen bu olayları ilkin araştırdıktan sonra ikinci aşamada, sentezden doğacak, gerçek boyutlarına yerleştirmeyi kendilerine bir görev ve borç bilmelidirler.

Doğu Sorunu:

Türkler ve Yunanlılar arasındaki "kötü ilişkiler" batı kaynakçalarında asırlar öncesinden yazılıydılar[I]. Napolyon sonrası "Yeni Dünya Düzeni" Politikası 1815 Viyana Müzakeresinde saptanmış ve Napolyon'un "insanoğlunun egemenliği Konstandinupolis'ten geçer" ibresinin uygulama politikasını tarihçiler kısaca "Doğu Sorunu"[1] olarak adlandırmışlardır.

18. yüzyılda "Doğu Sorunu Trapezoidi"nin kapsadığı topraklar, mâli ve askeri yönden güçsüz ve hasta Osmanlı İmparatorluğu'nun egemenliği altındaydı *(bknz. 1. not)*. Avrupalı galip devletler Osmanlı İmparatorluğu'na stratejik ve politik problemler yaratmak amacıyla Fransız Devriminin fikirlerini Balkan ve Orta Doğu'ya sokarak ulusal bağımsız-

---

[I] Çok uluslu dolayısıyla çok kültürlü Bizans İmparatorluğu 4. Haçlı Seferinden sonra (1204) bir çok Prenslik ve Krallığa parçalanmıştı. İmparatorluğun gerçek yıkımı olan bu dönemden sonra kendine gelen Bizans Krallığı yalnızca Yunan dili ve kültürüne sahip toplumların yaşadığı çevreye egemen olmuş, bundan dolayı İmparatorluğun idaresi ve taht bu özelliklere sahip çevrelere geçmişti. Nasıl ki asırlar boyu Doğu Roma İmparatorluğu yasa ve yazışmaları iki ve daha fazla dilde yazılıyorsa (*Latince, Yunanca ve yardımcı olarak Aramice, Ermenice, Kiril Alfabesine dayalı olarak Bulgarca v.s.)* aynı durum 1260 sonralarında da uygulanmıştı. Fakat Konstandinupolis'e bağımlı toplumların çoğu Yunan kültürüne dayalı olduğundan Türk kavimleriyle girilen her türlü ilişkiler sonraki dönemin tarihçileri tarafından Türk – Yunan ilişkileri olarak adlandırılmışlardır.

[1] "**Doğu Sorunu**" aslında batıda Balkan Yarımadasından Mısır'a, doğuda Kafkasya, Hazar Denizi'nden İran körfezine kadar yayılan toprakların ekonomik ve toprak bütünlüğünün denetimini ele alma sistemidir. Planın başarısı askeri ve kültürel müdahalelere dayanır. Bölge, geometrik şekil olarak bir trapezoidi (*dörtgen yamuk*) andırır. Yamuğun uç noktalarında Triyeste, Astrahan, Şiraz ve Siva (*bugünün Libya'ya ait Kufra yöresi*) antik kentleri bulunmaktadır.

lık hareketleri yaratırlar. “Yeni Yunanistan” bu hareketlerin bir neticesi olarak doğar.

Teokratik bir düzene sahip Osmanlı İmparatorluğu’na “egemen millet” fikirleri ekilince, neticeleri yalnızca merkezi yönetimde problemler yaratmakla kalmaz, fakat İmparatorluğun egemenliği altında dengeli ilişkiler içinde yaşayan diğer milletler[2] arasında da gerginliklerin çıkmasına yol açar[3] Bu tür gerginlikler uzun vadede sömürgecilerin de işine yarar. Öte yandan bağımsızlığını ilan etmeye aday halkların arasında ayırımcılık politikası yaratmak (*dini, ırksal, toprak hakları vs.*) bütün sömürgeci devletlerin müşterek uyguladıkları bir pratiktir.

Osmanlı İmparatorluğu’nun çöküşü ile birlikte, Jön Türk hareketi baş gösterir. Bu hareketin önderliğini Anadolu’da[4] Mustafa Kemal ve Kafkasya’da Enver Paşa üstlenirler. Bu yeni hareket, eski Osmanlı İmparatorluğu’nun egemenliği

---

[2] Osmanlı İmparatorluğunda vatandaşlar Müslim ve gayrı Müslim olarak iki kategoriye ayrılırlardı. Gayrı Müslimler, milletlerine göre nitelendirilirlerdi. (örneğin Rum milleti, Ermeni milleti, Asuri milleti, Süryani milleti vs. gibi)

[3] Balkan Harbi. Kürtler ile Ermeniler ve Asuriler arasındaki savaş. Museviler ile Araplar arasındaki savaş. Hıristiyan Araplar ile Müslüman Araplar arasındaki savaş. Kafkasya bölgesi ve İran’da yaşayan halklar arasındaki savaşlar gibi. Çatışmalar ki günümüze kadar sürmektedirler.

[4] Bize göre Doğu (Καθ’ Ημάς Ανατολή) teriminden doğan **Anadolu** (**Ανατολία**) kelimesi Herodot ve Stravon tarafından kullanılmıştır. Anadolu’nun sınırları tarihsel olarak Akdeniz, Ege, Marmara, Kara Deniz, doğuda Batum ve Doğu Kara Deniz sıradağları, onları takiben Güneye doğru Van Gölü ve Fırat Nehri kaynaklarının batısından geçerek Toros ve Amanos sıra dağlarını takiben Antik Antakya’ya kadar uzanan alan olarak belirlenir. Hem Heredot hem de Stravon’a göre bu sınırların doğusundan Asya bölgesi başlar.

altında yaşayan gayri Türk her milleti düşmanca karşılıyordu.

Ekim Devrimi,Viyana Kongresi müttefikleri arasında yeni dengelerin kurulmasına yol açtı. Çok kısa bir süre içinde Kafkasya bölgesinde yaşayan Cemaatler ulus - devlet şeklini almalarına rağmen, hemencik komünist rejime bağımlı devletler haline dönüştürüldüler. Enver - Lenin işbirliği komünist düzeni süratle Anadolu ve Hindistan sınırlarına kadar indirdi.

Osmanlı İmparatorluğu'nun dağılmasından ve Lozan antlaşmasından (24/7/1923) sonra Jön Türkler yeni, batı prensiplerini de içeren, bir ulus - devlet oluştururlar. Asırlar öncesine dayanan "Bizans Halkları" ile Türkler arasındaki ayırımlar, milliyetçi devletin ortaya çıkmasıyla birlikte yeniden canlanırlar.

Tarihi ayırımları göremezlikten gelen batılılar kurnazca (*bir çok antlaşma ve bağlaşmalarla*) "Doğu Sorunu Trapezoidi"nde yaşayan halkları uzlaştırma çabalarına girerler. Tarihsel ve ulussal veriler göz ardı edilerek yapılan çok yüzeyli müdahaleler "Doğu Sorunu Trapezoidi" dahilinde günümüze kadar uzanan birçok katliamlara yol açtı.

Yer küre ekonomi dengelerini değiştiren iki dünya savaşının ardından "Batı'nın hegemonyası" Atlantiğin batısına taşınır ve kapitalist dünyada yeni veriler yaratır. Osmanlı Devleti'ne ve Türkiye Cumhuriyeti'ne hiçbir zaman savaş ilan etmeyen ABD bölgede "ilk söz" sahibi olur.

Türkiye ve Yunanistan devletlerinin kuruluşlarında yatan farklı anlayış ve veriler her iki tarafa farklı müdahalelerin uygulanmasına yol açar, böylelikle her iki tarafta da farklı

karışıklıkların ve iç problemlerin çıkmasına neden olur[II] Asırlar boyu süregelen farklılıkları ortadan kaldırmak amacıyla yapılan farklı düzeyli müdahaleler bugün yaşanan Türk Yunan "hermafrodit" ilişkiyi doğurmuştur. Fakat saklı gerçek, Septemvriana soykırımı hareketiyle görünen ve işlenen tarihi bir hatayla birçok taraftan göz ardı edilmeye yüz tutmuş, gerçektir.

[II] Bknz. Tablo 4. Tablonun okunması Yeni Yunanistan ve Türkiye Cumhuriyet tarihlerinin paralel tarih süreç analizini gerektirir. Biz burada yalnızca Tablo 4 ile uğraşıp genel bilgi vermeye çalışacağız. Okuyucu bu alanda uzun vadeli bir .çalışmayla genel yargıya varabilir.

İkinci Dünya savaşı sonrası Yunanistan iç politikasına bakacak olursak, iç savaş sonrasında 31/3/1946'da yapılan seçimlerden teşekkül olan hükümet aslında herhangi bir fonksiyonda bulunamaz. Ülkenin bir çok köy ve kasabasına ilaç ve yiyecekler, A.B.D. ve İngiliz hava kuvvetlerinin kurduğu hava köprüsü vasıtasıyla ulaşıyordu. Tarım, hayvancılık dışında ülke herhangi bir üretim yapılamaz durumdaydı. Ülkenin en değerli fertleri yurt dışına çıkmışlar içte kalanlarsa yaşam derdine düşmüşlerdi. 1947 sonrası hükümetler kısır politika kavgalarına düşmüş, parlamento ancak A.B.D ve İngiliz ileri gelenlerinin müdahalesiyle "varlığını sürdürüyordu". Demokratik seçimlerin olabilmesi için A.B.D. büyük elçisi Henry Grady'nin yurt içi gezileri gerekliydi.

Sonunda 1950 seçimlerine partisiz gidilme kararı da suya düşünce, ülke dikta rejimine itilmeye başladı. 1952'ye kadar Komünist Partisi üyeleri ve sempatizanları en ağır cezalara maruz kalıyorlardı. Eski general Plastira'nın çabaları kardeş kanının dökülmesini dindirdi, fakat ani hastalığı onu siyaset dışı bıraktı. Böylelikle A.B.D. büyük elçisi John Peurifoy'un "tek partili hükümet" doktrini uygulanmaya kondu.

1952 seçimleri neticelerinde Mareşal Alexandros Papağos sağ ideolojinin tüm kesimlerini kapsayan (Yun. Ελληνικός Συναγερμός) "Yunanlının Alarmı" partisiyle devlet yönetimini ele alarak sağ eğilimli milli hükümet kurabildi.

Aynı dönemde Türkiye'de C.H.P Tan vakasından sonra dağılmaya yüz tutmuş ve D.P. hükümetleri yönetime geliyordu.

Planlama, Ön hazırlık ve Septemvriana Olaylarının Sebepleri:

Resmi olarak 1923 yılında kurulan Türkiye Cumhuriyeti, dünya çapında 8/8/1924 tarihinde yürürlüğü giren Lozan Antlaşmasının uygulanmasından sonra tanınmıştır. Kurulan yeni devlet, artık varlığını yitirmiş olan teokratik düzenli Osmanlı Devleti'nin yerine geçer.

Mustafa Kemal'in önderliğindeki Türkiye, yönetimin (*yukardan aşağıya doğru*) vatandaşlarına uyguladığı sert önlemler vasıtasıyla, ıslahat hareketlerinde bulunarak "hızla batılılaşır" Yeni devlet Mustafa Kemal ilkeleri ışığında, devletçiliğe dayanan halkçı, laik (*İlk olarak 1937 anayasasında görülür*) ve milli bir çehreye sahiptir.

Nazizmin tırmanışı ve İspanya devriminin başlaması ile 1. Dünya savaşının galip, ve birbirlerine yakın müttefikler (*İngiltere Fransa*), yenilmiş "eski müttefiklerin" tekrar birleşmesini önlemek amacıyla Türkiye'ye yakınlaşırlar (*1. Dünya savaşında Osmanlı İmparatorluğu Almanya ile ittifak kurmuştu*). İngiltere ve Fransa 1935 sonrasında birçok uluslararası antlaşmalarla[5], Doğu Akdeniz'de 1. Dünya savaşında kazandıklarından ödünler verdiler.

1938 yılının başlarında Mihver devletlerinin hareketleri gerilimin Orta Avrupa'nın dar çerçevesi içinde sınırlı kalamayacağını gösteriyordu. 27/4/1938'de imzalanan Türkiye - Yunanistan Dostluk, Tarafsızlık, Uzlaştırma ve Hakemlik antlaşmasıyla İngiltere ve Fransa Balkanlar'da üstünlük kurduklarına inanıp Mihver devletlerini yerkürenin başka noktalarında göğüslemek amacıyla benzer stratejik

[5] 1936 Türk – İngiliz Akdeniz İttifakı. 1936 Montreux Boğazlar Sözleşmesi. İspanya, [Paris (15/8/1936) ve Nyon (14/9/1937)] olaylarına karışmama sözleşmesi. 1937 - 1938 Hatay'ın Türkiye'ye bağlantısı konulu sözleşmelerin imzalanma dönemi. 29/5/1937, 23/6.1939 Suriye-Türkiye ilişkilerini belirleyen sözleşme. 1937 Sad-Abad Paktı... gibi.

talarında göğüslemek amacıyla benzer stratejik hareketlere girişirler.

Türkiye kısa vadede askeri ihtiyaçlarını karşılayabilmesi için 1939'da yapılan üçlü ittifak antlaşması (*İngiltere, Fransa, Türkiye*) ile ekonomisine destek alır. Bu antlaşmayla Türkiye'ye ürettiği metalarla 20 yıllık bir dönem içerisinde ödeyeceği düşük faizli 43,5 milyon sterlin borç verilir. Bunun dışında Balkan Cephesine destek olma kaydıyla Türkiye Merkez Bankasına 28/1/1940'ta 55 ton altın teslim edilir[6]

Ağustos 1943'de Quebec'de yapılan müttefikler kongresinden Roosevelt, İngiltere'nin "Türkiye'yi savaşa sokmaya zorlama" teklifini ret ederek İngiltere ve Fransa'dan Türkiye'ye yaptıkları askeri yardıma devam etmelerini ister.

Türkiye 23/2/1945'te ABD'nin teşvikiyle Almanya ve Japonya'ya savaş ilan eder. Türkiye'nin asıl amacı on iki adaları talep edebilmek için San Fransisko kongresine iştirak etmektir, ancak adaların kaderi tayin edilmişti. Bu hareketin yegane başarısı Türkiye'nin ABD'den askeri yardım alabilmesi için im-

---

[6] Bknz. İsmail Soysal, Türkiye'nin Siyasal Antlaşmaları 1. cilt sayfa 598.

Türkiye basımı için ek: 6/Nisan/1941 Alman orduları Trakya - Makedonya hattı üzerinden Yunanistan'ı işgale başlarlar. Böylelikle 15/Nisan/1941 tarihi sonrasında, İtalyan ordularını yenmiş Epir – Arnavutluk hattındaki Yunan orduları yerlerini terk ederken İtalyan orduları Yunanistan'a Kuzey Batı sınırlarından istilaya başlar. Aynı tarihlerde Mihver'e katılmış Bulgaristan orduları Trakya'yı istila ederken (*o tarihlerde·Mihver'e katılmış Bulgar yöneticileri "durumu" Balkan harbinin devamı olarak nitelemişlerdi*) İtalyanlarla iş birliğinde bulunan bir kısım Arnavut orduları da Epir bölgesine girmeye başlamışlardı. Her iki durum 1938 dönemi Türkiye-Yunanistan antlaşmalarının açık ihlali olmasına rağmen Türkiye duruma aldırış etmemiş ve 18/Haziran/1941'de Türk - Alman Saldırmazlık antlaşmasını imzalayarak Varlık Vergisinin hazırlıklarına girişmişti.

zalanan antlaşmadır. Antlaşmanın imzalandığı gün Türkiye'nin Almanya'ya karşı savaş ilan ettiği aynı tarihe denk gelir.

Türkiye hükümetlerinin batıya verdikleri sözü tutmaması ve 2. Dünya savaşında gösterdiği "kaçamaklı tarafsızlık" tutumu, savaşın sona ermesiyle birlikte Türkiye'nin zor durumda kalmasına neden olur. Stalin 19/3/1945'de Türkiye'den toprak talebinde bulunur. Savaş sonrası Türkiye yöneticileri paniğe kapılırlar. Jön Türklerin çehresini "Sevr Sendromu"[7] sarar. Türkiye'yi destekleyen tek güç ABD'dir.

Savaş sonrası uluslararası gelişmelerle Türkiye "kasırganın merkezinde" kalır. Bu gelişmeler, CHP'nin milliyetçi kanadı ile sosyalist kanadının arasında kesin ayrılıklara neden olur. Milliyetçi cephe (*yabanca boyunduruğu altında yaşayan bütün Türk'lerin bağımsızlığı ve Türkçülük esaslarını kabul eden halklara saygı*) ile sosyalist cephelerin (*2. Dünya savaşının sona ermesiyle yalınlaşıp "Stalinizm'in başlangıcı" olarak kaydedilmesi*) tek parti altında bağdaşamayacakları kanıtlanınca iç çatışmalar başlar. Bu arada silahlı kuvvetler kendilerini bu gelişmelerden uzak tutarlar.

C.H.P.'nin milliyetçi kanat taraftarları 1945 yılının Aralık ayında, Rusya aleyhine ve partinin sol kanadına karşı sloganlar atarak İstanbul sokaklarına döküldüler. İstanbul üniversitelerinin öğrencileri 4/12/1945'te sola yatkın "TAN" gazetesini tahrip ederler. Saldırgan öğrencilerin arasında geleceğin Türkiye başbakan ve cumhurbaşkanlarından Süleyman Demirel ve Turgut Özal da bulunuyorlardı[8]

---

[7] **Sevr Sendromu** için Bknz. Baskın Oran, Ulusal Egemenlik Kavramının Dönüşümü, Azınlıklar ve Türkiye. Başbakanlığın nezrinde Ekim 2004'de yayınlanan Azınlık Hakları ve Kültürel Haklar çalışma raporu.

[8] Bknz. "O gün" Can Dündar'ın hazırladığı televizyon programı. Bk. Yeni Şafak Gazetesi, Eylül 2005. Taha Kıvanç aynı zamanda Fikret Bila, Milliyet elektronik posta.

22/3/1946'da Bulgaristan'ın doğu sınırında askeri hareketler kaydedilir. Aynı dönemde:

- Türkiye'nin batısında, Yunanistan'da süre gelen iç savaş çerçevesinde Epir ve Makedonya bölgelerinde YKP'nin (*Yunanistan Komünist Partisi, Yun. Κομουνιστικό Κόμμα Ελλάδος, KKE*) silahlı güçleri tahkimat kurmuşlar,
- Türkiye'nin doğusunda da, İran Kürdistanı'nda Mehabat Kürt Cumhuriyet ordusu kurulmuştu.

İç savaşın YKP hükümeti ve İran'daki Mehabat Kürt hükümeti Stalin sempatizanlarıydılar. Türkiye umutsuzlukla askeri destek talebinde bulunur. İngiltere Mc Neil'in ağzından Türkiye'ye 1939'da yapılan üçlü anlaşmanın yürürlükte olduğunun onayını verir.

Sovyetler Birliği Moskova kilisesini kullanarak Estonya, Letonya, Çekoslovakya ve Polonya bağımsız kiliselerini hükümsüz kılarak Moskova Patriğine bağlayınca İstanbul Patriği 5. Maksimos, "Panortodoks Kongre"sini davet etmek ister[III]. Çevresinde vukuu bulan olayların altında kendilerini

---

[III] 38'de kurulan Bizans episkopu (επισκοπή) 325'e kadar İraklia (Ηρακλεία, Tekirdağ) metropolüne bağlıydı. Bizans Roma İmparatorluğunun baş kenti olup Konstandinupolis adını alınca başpiskoposluğa yükseldi (αρχιεπισκοπή). 381'de 2. **Ekümen sinod** (*Οικουμενική Σύνοδος=yer küre toplantısı Dünya çapındaki tüm Hıristiyan Kilise temsilcileri ve din bilimcilerinden oluşan toplantı. Hıristiyan dininin önemli sorunlarını çözümlemek amacıyla düzenlenen toplantıların adı*) Eski Roma Başpiskoposu tüm Hıristiyanlarla birlikte olduğu sürece birinci Yeni Roma Başpiskoposunun da ikinci sırayı alabileceği kararı alındı. Böylece Konstandinupolis başpiskoposluğu Patrik derecesine yükseldi. 451'de toplanan 4. Ekümen sinodla Doğu Roma, Kostandinupolis başpiskoposluğunun tüm diğer (*sınırlı bir alanda manevi ödevlerini yapan*) başpiskoposluklara nazaran insanlık içerisinde sınırsız olarak hareket edebileceği kararı alındı. Böylelikle İstanbul Patriği Ekümenlik (*Οικουμενικός= Tüm yer küreye ait, tüm insanlığa ait*) karak-

baskı içerisinde hisseden Türkiye Yöneticileri kabul eder görünüyor iseler de İstanbul Ekümen Patrikliğinin(Bknz. Not III) güçlenmemesi için bunun gerçekleşmesini istemezler. O devir Yunanistan'ın (*aslında yabancı güçler tarafından yönetilen ve iç savaş yaşayan*) kabul ve katkılarıyla 5. Maksimos azledilir.

Jön Türk Yönetimi 1946'da gerçekleştirdiği "Gizli Zirve Toplantısında":

- Ne pahasına olursa olsun devletin homojen ve tek millet olmasını amaçlayan mutlakıyetçiliğin uygulanması, bu uygulama Batı devletlerine Postdam kararlarının[9] gölgesinde kaçınılamayacak bir olgu olarak gösterilmesi,
- Devletin siyasi ve askeri olmak üzere iki politikalı olması[10],

---

ter ve sıfatını aldı. Sıfat 595'ten itibaren tüm Hıristiyanlar tarafından onaylanmasına rağmen tarih içerisinde Ekümen Patrik sıfatıyla ilk imza atan Patrik 2. Germanos'dur (Γερμανός Β' 1223 – 1240).

Hıristiyan Kilisesi içerisinde doğan iç karmaşıklıklar neticesinde bir çok mezheplerin doğmasıyla Ekümen sinodlar toplanamaz oldu. Tarih süreci içerisinde Ortodoks mezhebinin bir çok Patriği ve bağımsız kilise yöreleri doğdu. İstanbul Patriği eşdeğer Patriklerin önde geleni olarak kabul edildi. Böylelikle yalnız Ordotoks mezhebinin patrik ve başpiskoposlarının temsilcileri ile din bilimcilerinin teşekkül ettikleri **Panortodoks Kongreleri** (*Πανορθόδοξη Συνδιάσκεψη= Panortodoks Kongresi*) İstanbul Patriğinin davetiyle toplanmaya başladı.

[9] 2. Dünya savaşı galipleri Potsdam'da 17/7/1945 tarihinde yeni sınırların belirlenmesi ve bu sınırlar içerisinde kalan devlet ve halkların yönetim şekillerini kararlaştırdıktan sonra, yeni çatışmalardan kaçınmak maksadıyla büyük bir insan toplumuna zorunlu göç ettirme kararını da aldılar. Alınan kararların gerçekleşmesi esnasında her iki tarafa da uygulanan şiddet olayları dünya kamuoyundan gizlendi.

[10] Bu tarihten itibaren siyasi ve askeri yönetim arasındaki karar farklılıkları git gide açılmaya başlar. Askeri yönetim 1960 hareketinden sonra ilk etapta ekonomik bağımsızlığını sağlamaya çalışır. Ekonomik bağım-

- 1942 – 1944 Varlık Vergisi (*vurguncu vergi*) uygulamasına rağmen ticaret ve sanayinin halen azınlıkların elinde olmaya devam etme gerçeği altında "milli taciri", "milli sanayiciyi" ve "milli sanayiyi" desteklenmesi kararları alınır.

Türkiye'nin, aslen çok partililiğe geçmeye neden olan 1945 –1948 dönemi olayları, diğer yandan askeri ve siyasi düzen arasındaki fikir farklılığının doğup açılmasına yol açar. Türkiye bunların dışında Truman Doktrini'ne[11] geçme ve McCarthyism ilkelerini benimseme kararını alır. Bunu takip eden siyasi kargaşalıklar neticesinde askeri kanat sürekli güç kazanır.

CHP'nin milliyetçi kanadının siyasi tepkisi, Celal Bayar, Refik Koraltan, Fuat Köprülü ve Adnan Menderes tarafından gelir ve 7/1/1946'da Demokrat Partiyi kurarak partinin liberal, milliyetçi kanadını kucaklarlar. Türkiye'nin tek partisinin bağrından çıkan muhalefetin sesi, artık Türkiye'de aslen çok partili döneminin başladığını gösterir.

A.B.D. Dışişleri Bakanı George C. Marshall 5/6/1947'de Avrupa ekonomisinin yeniden düzenlenme planını açıklar *(Marşal Planı)*. 2. Dünya savaşı felaketzedelerinden Sovyetler Birliği ve müttefiklerinin bu plana iştirak etmeye hakları yoktur. Sovyetler Birliği buna yanıt olarak 27/9/1947'de Cominform'u kurar. Soğuk savaş doruğa ulaşır.

---

sızlık günümüzde "ekonomik bir dev" şeklini almıştır. Bunun için Bknz. V.Kiratzopulos, Λύκου Ανάβασις (Kurtların Yükselişi), Tsukatu yayıncılık, Atina Ocak 2006.

[11] Truman 12/3/1947 beyanında ABD'nin politikasına resmiyet kazandırırken "A.B.D., silahlı azınlık ve dış baskılar tarafından boyunduruk altına alınma girişimine karşı duran özgür halkları destekler" cümlesiyle tarihe geçen Truman Doktrini'ni beyan etmiştir. *"to support free people who are resisting attempted subjugation by armed minorities or by outside pressure" (Truman Doctrine)*

4/4/1949 tarihinde Waşington'da Kuzey Atlantik Paktı (NATO) imzalanır ve 24/8/1949'da yürürlüğe girer[12].

Berlin krizinin (*şehrin Sovyet askerleri tarafından kuşatılması 24/6/1948'de başlar ve 9/5/1949'da sona erer*) ve Yunanistan iç savaşının 1949'da sona erimesi (*Komünist güçlerin bozgunuyla*) A.B.D.'ne "Doğu Sorunu Trapezoidi"nde bulunan ülkeleri yeniden değerlendirme fırsatı yaratır.

A.B.D Milli Güvenlik Konseyi (*National Security Council*, N.S.C.) 103 numaralı kararla, A.B.D. hükümetinden Sovyetler Birliği'nin Türkiye'ye yapacağı olası bir hücuma karşı Türkiye muktedir olabilmesi ve karşı koyabilmesi için silahlanmasını, buna karşın Yunanistan'ın ise iç güvenliğini koruyabilecek bir silahlanma projesinin onayını ister.

İngiliz ve Amerikalı diplomatlar Mayıs 1950'de ordularının eş zamanda Türkiye'yi, Yunanistan'ı ve İran'ı koruyabilecek imkanlarının olmadıklarını doğrularlar.

9/5/1950'de Schumann Planı ilan edilerek kömür ve çelik üretiminin kontrolü için Fransa ve Almanya'nın anlaştıkları bir makam oluşturulur. Taraflar başka ülkelere de katılım imkanı veriyorlardı. 18/4/1951'de Avrupa Çelik ve Kömür Topluluğu kurulur. Günümüzde Avrupa Çelik ve Kömür Topluluğu'nun kurulma planının bir sonucu olarak AB temelinin atıldığı[13] kabul edilir. Kömür ve çelik üreten bir ülke olan Türkiye o dönemde Toplulukla ilişki kuracak bir nokta bulamaz. **Neden?**

---

[12] Anlaşmayı imzalayan ülkeler: Belçika, Kanada, Danimarka, Fransa, İzlanda, İtalya, Lüksembourg, Hollanda, Norveç, Portekiz, İngiltere, ve A.B.D.

[13] Anlaşmayı imzalayan ülkeler: Belçika, Fransa, İtalya, Hollanda, Lüksembourg ve Almanya.

22/5/1950 tarihinde ilk Menderes hükümeti yemin eder. Yeni rejim camilerde duanın Arapça okunması durumunu geri getirir (*Camilerde duanın Arapça yerine Türkçe okunması Mustafa Kemal tarafından kabul ettirilmişti*) ve dini okulların kurulmasına tekrar izin verir (*eğitim programlarına karşı olmaları nedeniyle bu okullara Aleviler baş vurmazlar*). Demokrat Partisi iki basit hamleyle katı Sünni Müslümanların teveccühünü alarak 1960 yılına kadar onların destek ve güvenini kazanır. Buna paralel olarak "her mahallede bir milyoner" sloganıyla "yeni liberal ekonomi" (*neoliberal*) politikası çizilir.

1950 yılının Haziran ayı sonlarında Kore harbi patlak verir. Stratejik analizlere dayanan Truman (*eğer Kore düşerse, Vietnam, Tayvan ve Japonya'yı savunacak konumda olamayacaklarını savunur*) kongreden Yunanistan'ın Türkiye'nin korunduğu derecede korunması gerektiğini çünkü eğer Yunanistan düşerse, Türkiye'nin direnç gösterecek gücünün olmadığını açıklar.

1951 Nisan'ında A.B.D. Yunanistan ve Türkiye'nin NATO üyeleri arasına tam üye olarak katılma gereğini kabul eder ve 17/10/1951'de Yunanistan ve Türkiye'nin NATO'ya katılma protokolü imzalanarak 18/2/1952'de iki ülke ittifaka dahil edilirler.

Türkiye anti komünist bloğa dahil olmasıyla birlikte, devlet iç ve dış düşmanlarına karşı yabancı ödeneklerle organize olmaya başlar.

27/9/1952 tarihinde özel harp tekniklerine dayanan "Özel Harp Dairesi Seferberlik Tetkik Kurulu" (Ö.H.D.S.T.K.) kurulur[14] Ö.H.D.S.T.K. komünizmin yayılmasını önlemek

[14] Tempo Dergisi 1991, Dairenin genel sekreteri Sabri Yirmibeşoğlu ile yapılan röportajdan.

amacıyla Türkiye'de özel harp teknikleri kullanan ve NATO'nun üye ülkelerinde değişik adla fakat kuruluş amaçları ve işlevi aynı olan mütekabil bir organizasyondu[15] Söz konusu dairenin kurulma amaç gereğinden kaynaklanan işleyişi, devletten bağımsız, uluslararası düzeyde ve hatta illegal ilişkiler içine de girerek devleti kontrol altında tutmaktır. Özel Harp Dairesinin ilk genel sekreterinin sözünü ettiği gibi, düşmanla çatışmaya girip onu tahrip edecek kadronun hedefleri içerisine İstanbul Rum Cemaati (*faaliyetlerinin gözetim ve kayıt altına alınması Truman doktrinine bağımlı farz ediliyordu*) ve Kıbrıs dahil edilmişti. Zaten Septemvriana olaylarının Ö.H.D.S.T.K. tarafından organize edildiği ve paralelinde aynı dairenin Denktaş ekibini yaratıldığını genel sekreterin yaptığı açıklamalardan da biliyoruz. Denktaş 1974 Kıbrıs harekatı ile son bulan Türk mukavemet teşkilatını organize etmek amacıyla bir balıkçı görüntüsü altında Kıbrıs'a gönderilmişti.

Aynı tarihlerde çok partililiğin getireceklerine denk olabilmesi için Türkiye'nin devlet yapısına "derin devlet" temeli atılır. 90'lı yıllarda faaliyetinin doruk noktasına ulaşan "derin devletin" esas amacı ne pahasına olursa olsun devleti "Kemalist esaslar" dahilinde tutmaktır[16] [IV]

---

[15] Ö.H.D.S.T.K. yarı devletçi yapısına sahip uluslararası ilişkileri olan, devleti sorumluluklardan arındırması gayesiyle sermaye bulmak için (belki) özel sektöre de uzanan bir teşkilattı. Fransa'daki S.A.C. (Özel Eylem Dairesi) veya İtalya'da sözü edilen Glaudio gibi (Bknz. IV).

[16] "Derin Devlet" Türkiye'de ilk olarak 2000 yılının başında kullanılmaya başlanan siyasi düzen mekanizmasının içinde olan, ancak seçimle başa gelmiş hükümetten bağımsız bir politika izleyen devlet görevlilerini karakterize eden bir kavramdır. (Bknz. IV)

"Derin Devlet" Demokrat Parti iktidara geldiğinde Kemalist'ler tarafından "Kemalizm'in ilkelerini" korumak amacıyla kuruldu. Ancak işlevi askeri ve sivil yöneticiler arasında sorunların yaratılmasına neden oldu.

1954 yılında D.P'nin seçimi ikinci kez kazanması ile birlikte Türkiye o günün Batısı içinde saygı ve güç kazanır. Türkiye-A.B.D. ilişkileri doruk noktasına ulaşır. Menderes önce Yunanistan'ı sonra A.B.D. yi ziyaret eder. A.B.D. Dışişleri bakanı J. F. Dulles Kongre'den Türkiye'nin konumunu bahane ederek, stratejik noktalarda yirmi tümene sahip tek ülke olması itibariyle mümkün olduğunca daha fazla ekonomik yardım verilmesini ister. Bakanın dile getirdiği stratejik noktalar Türkiye Kürdistanıydı. Akabinde başkan yardımcısı Ronald Nixon'un (*sonradan A.B.D. başkanı*) olumlu önerileriyle:

- Türkiye'ye 500 milyon dolarlık askeri yardım yapılmasına,
- Dört yıl boyunca her sene için verilecek olan 240 milyon dolarlık ekstra yardımın 70 milyon doları A.B.D.'nin Türkiye'ye hibesi olmasına,

Kararları alındı.

Irak'taki sol eğilimli Kürt hareketleri, Kürt nüfusunun (*Sevr antlaşmasıyla hak talep edebilecek*) büyük bir bölümünü egemenliği altında bulunduran Türkiye'yi de endişeye düşürür, böylelikle 24 Şubat 1955'de A.B.D. Dışişleri Bakanlığının vurguladığı gibi "Komünizm Tehlikesine karşı" Bağdat Pakt'ı kurulur [17]

[IV] Bu eser yazıldığı süre içerisinde, 2005 sonrasında, Türkiye ve Dünya çapında Özel Harp Dairesi ve Derin Devlet konusunu işleyen bir çok eser yayınlandı ki araştırmacı-yazar o dönemde bunları daha incelememiş böylelikle içeriklerinden faydalanamamıştı. Kitabın sonundaki Kaynakçalardan da eksik olan bu eserlerin yazarlarından özür dilemeyi borç bilen araştırmacı-yazar bu eserin orijinalinden uzaklaşmaması için bunlara burada da yer vermemektedir.

[17] Taraflar: önce Türkiye, Irak sonrasında İran, Pakistan ve İngiltere

Yassı Ada Yargı Dosyasından Septemvriana:

Herhangi bir kıyaslamada bulunmadan önce Septemvriana olaylarını Türk Adaletinin yargı dosyasından inceleyelim.

19/10/1960 tarihinde, Prens Adaları'ndan Yassı Ada'da Septemvriana olaylarına dair duruşma başladı. Duruşmanın toplam süresi 50 saat 15 dakika olup 29 dosyadan oluşan ve 2000 sayfayı aşan zabıtların bulunduğu duruşmada 97 şahidin ifadesi alındı. Duruşmanın sanıkları: Celal Bayar (*Cumhurbaşkanı*)[18] Adnan Menderes (*Başbakan*), Fatin Rüştü Zorlu (*Dışişleri Bakanı*), Fuat Köprülü (*profesör ve Başbakan yardımcısı*), Fahrettin Kerim Gökay (*profesör ve İstanbul Valisi*), Alaaddin Eriş (*İstanbul Emniyet Müdürü*), Kemal Hadımlı (*İzmir Valisi*), Mehmet Ali Balin (*Selanik'in Türkiye Konsolosu*), Mehmet Ali Tekinalp (*Selanik'in Türkiye Konsolos yardımcısı*), Hasan Uçar (*Selanik'in Türkiye Konsolosluğu kapı görevlisi*), Oktay Engin (*öğrenci, Batı Trakya'da imtiyazlı bir Türk ailesinin oğlu*).

Kürsüdeki savcı 24 üyeli Yüksek Soruşturma Kurulu'nun raporunu ayrıntılı olarak okudu. Bu rapora göre: Celal Bayar, Adnan Menderes ve Fatin Rüştü Zorlu'nun, 15/7/1955'de Mehmet Ali Tekinalp aracılığıyla üniversite öğrencisi Oktay Engin'e patlayıcı maddeler tedarik ettiklerini. Oktay Engin sonradan gelecek talimatları beklediğini ve 5/9/1955 gecesini 6/9/1955 şafağına doğru, patlayıcı maddeleri Mustafa Kemal'in doğduğu ev olan Selanik'teki Türkiye Konsolosluğuna yerleştirip ve devreye soktuğu, beyan edilir.

---

[18] 1919'da Celal Bayar Ankara Hükümetine bağlı olarak İzmir'de ajanlık görevini üstlenmiş ve İzmir'in Yunan Mahkemeleri tarafından 1919'da Anadolu askeri harekatına karşı yaptığı girişimlerinden dolayı gıyaben cezalandırılmıştı. 1950'de Atina Halkı onu Pire Limanında Türk bayrakları ile karşılamıştı.

Yüksek Soruşturma Kurulu'nun iddiasına göre sözü edilen planın uygulama kararına teşvik eden siyasi sebep 29/8/1955'de İngiltere'nin Kıbrıs meselesi çözümü için Türkiye ve Yunanistan'ı da davet ettiği ve Londra'da yapılan üç taraflı toplantıya Türkiye lehine baskı yaratmaktı.

Planın uygulanması 21/8/1955'de karara bağlandı. Böylece Başbakan Adnan Menderes İstanbul'daki Liman lokantasında yaptığı basın toplantısında Türkiye'nin konumunu anlatırken, 6 ve 7 Eylül olaylarının uygulama planlarının koordinatlarını da verdi. Kurul politik planı gerçekleştirmeye yardımcı olmak için Anayasa ve kanunların emrettiği şekilde davranmayan, pasif kalıp karşı durmayan İstanbul ve İzmir valisi ile İstanbul Emniyet müdürünü zan altında tutuyordu. Planın hazırlık safhası o zamanki Türk Ceza Yasasının 141. madde ve 4. paragrafını ihlal eden Celal Bayar, Adnan Menderes ve Fatin Rüştü Zorlu çetesi tarafından gerçekleşti.

(Yüksek Soruşturma Kurulu'nun raporunda belirtilenlere göre, hükümet yanlısı Expes gazetesinin 6/9/1955 tarihindeki sayısında Mustafa Kemal'in evine yapılan bombalı saldırı haberi geçer. Kayda değer olanı ise gazetenin patlamadan önce baskıya girdiğidir!..)

Celal Bayar savunmasında, Olayları Kıbrıs'ta olanlara karşı "Türk milletinin meşru müdafaası" olarak niteler. Ankara hükümetinin eski ajanı olarak (*bknz. 18. not*) Türkiye'de milli istihbarat kayıtlarının imza ve tarih taşımadıklarını bildiği için, istihbarattan gelen bütün kayıtların asılsız olduğunu ileri sürer ve iddiaları çürütmeye çalışır.

Adnan Menderes savunmasında, "Kıbrıs Türk'tür Cemiyeti" (K.T.C.) organizasyonunu kışkırtıcı olarak suçlar ve cemiyetin başkanı Ahmet Emin Yalman'ı savunur. Olaylarda bir hayli komünistin yakalandığını ifade eder.

(6-7 Eylül 1955 olaylarını organize etmek ve kışkırtmakla suçlanan solcu sanıklardan Aziz Nesin anılarında bundan hayatının en yumuşak tutuklanması olarak bahseder).

Fatin Rüştü Zorlu, o tarihlerde başlıca uğraşısının Londra konferansı olduğunu, olayların ön hazırlığından ve uygulanmasından haberdar olmadığını ifade ederek her türlü suçlamadan kurtulmaya çalışır. Olayların komünist organizasyonlar tarafından kışkırtıldığını polis bültenlerinden öğrendiğini ifade eder.

25/10/1960 tarihinde aleyhte tanıklık yapması için Patrik 1. Athinagoras çağırılır. Tercüman kullanan patrik "Olaylara doğrudan karışmış oldukları konusuyla ilgili sanıklar hakkında hiçbir şey bilmediğini" ifade eder. Kutsal Sinod'un[V] Türkiye hükümetine konuyla ilgili gönderdiği notalarını anımsatan mahkeme başkanının müdahalesine rağmen o zamanın Patriği 1. Athinagoras ifadesini değiştirmeye ikna olmaz! (bknz. Syf. 51)

6-7 Eylül Olaylarının dinleyici önündeki yargılama sonucunda Adnan Menderes 6 yıl ve 375 TL.sına, Fatin Rüştü Zorlu da 4 yıl ve 250 TL.sı cezaya çarptırıldılar. Geriye kalanlar ise ağırlaştırıcı ithamlardan beraat ederler.

Septemvriana ile ilgili yargılananların cezaları, maddi zarar ve Türkiye Anayasasının ihlali için verilmiştir. Mahkeme kararında insani kayıplar hakkında hiçbir açıklama yoktur.

Yunanistan açısından Septemvriana:

6-7 Eylül 1955 olayları hakkında Yunan ileri gelenlerinin olay önce ve sonrasında sahip oldukları bilgi hacminin ne

---

[V] **Kutsal Sinod** (*Yun. Ιερά Σύνοδος*) Çok kademeli Kilise yönetiminin genel adı. İstanbul Patrikhanesi beynelmilel olduğundan Ortodokslar için bu kademenin en yüksek noktasını oluşturur.

kadar olduğu meçhul idi. O dönem Yunan makamlarının vasıflandırdığı Hristoforos Hristidis'in 211 sayfalık dosyası Mikrasya Eğitim Merkezi'nden yayınlandığı zaman, Yunanistan Dışişleri Bakanlığının sahip olmasına rağmen 2000 yılına kadar "gömmeye" çalıştığı bilgilerin hacmini Yannis Stefanidis gün yüzüne çıkardı.

Son olarak da Bizandiolog Spiros Vriyonis'in eseri ile olaylar çepeçevre akademik bir özenle kaleme alınmıştır. Olayların Yunanistan açısından incelenmesinin iki çehresi vardır. Yunanistan'da gelişen olaylar ve İstanbul Rum Cemaatine yapılan müdahaleler.

Yunanistan'da gelişen olaylar, İngiliz - Yunan ilişkileri

1944'de Mihver güçlerin Yunan işgali sona ermesiyle birlikte Yunanistan kendisini, kendi silahlı kuvvetlerine sahip üç değişik hükümet içinde bulur (*Bknz. Not II ve Tablo 4.0*):

- İşgalci güçlerin kurduğu Etkin Güvenlik Taburları ekibiyle Atina hükümeti. O dönem başbakanlığını Yoannis Rallis icra etmekteydi.
- Gerilla ordusundan oluşmuş direniş birim ekibine sahip sol eğimli Siyasal Ulusal Kurtuluş Komitesi [VI]

[VI] **Yun. Πολιτική Επιτροπή Εθνικής Απελευθέρωσης ΠΕΕΑ** (Siyasal Ulusal Kurtuluş Komitesi) Mart 1944 tarihinde, ülkenin bir çok kesiminde işgalci güçlere karşı savaşan gerilla ordularının kurduğu politik büronun adıydı. Mihver'e karşı direniş savaşı ülke tamamıyla işgal olunmadan başlamıştı. İlk zamanlarda aşırı sağdan aşırı sola kadar tüm güçler küçük gruplar oluşturarak direnç göstermeye çalıştılar. Fakat ülke çapında kadroya ve illegal çalışma tecrübesine sahip Yunan Komünist Partisi'nin (Κομμουνιστικό Κόμμα Ελλάδος, ΚΚΕ) kurduğu Milli Kurtuluş Cephesi (Εθνικό Απελευθερωτικό Μέτωπο ΕΑΜ) direnç gruplarını kendi çatısı altında organize ederek Yunan Kurtuluş Ordusunu (Ελληνικός Απελευθερωτικός Στρατός, ΕΛΑΣ) kurmayı başardı. Güçlü

- Yunan ordusunun etkin bölümleriyle Mısır'a gidip müttefiklerin kanadında savaşan, başbakanlığını Yorgo Papandreu'nun yaptığı Yunanistan'ın savaş öncesi ortamına dayalı sürgün halindeki Kahire hükümeti.

1944 yılının Nisan ayı olayları[VII] bu üç güç arasındaki karmaşık ve uzlaşmaz farklılıklar yaşayan Yunan siyasi gerçeğinin boyutlarını gözler önüne serer. Ne var ki her yönetim kendi iç problemlerini de yaşadığından, yönetimlerin ileri gelenlerine uzlaşmalarda yapabilecekleri her hangi bir manevra payı bırakmıyordu.

Dış müdahalelerle yönetilmeyi açıkça kabul etmeyen bir hükümet yönetime geçinceye kadar (*1956 Konstantinos Karamanlis'in Ulusal Radikal Birlik Partisi,*[VIII]) Yunanis-

---

direnç ordusu müteffiklerin güvenini kazanıp tahkimat yardımı aldı. Mihver güçler ülkeyi terk etmeye başlayınca diğer grupların da katıldıkları ΠΕΕΑ kurulup ülke yönetimine talep olundu. Büyük bir olasılıkla ΠΕΕΑ Yalta kararlarından habersiz idi.

[VII] **Nisan Olayları,** Yunan Komünist Partisi ülkenin yönetimini ele geçirme amacıyla Mısır'da bulunan Yunan ordusu içerisinde ayaklanma organize eder. Deniz kuvvetleri askerleri kendi gemilerini sabote ederken kara kuvvetleri askerleri emirlere itaat etmez oldu. Böylelikle ordu dahilinde geniş çapta operasyonlarla bir çok kişi tutuklanıp göz altına alındı. Bu sırada Mısır hükümetinin ülkeye dönmek arzusu komedi derecesine ulaşan tartışmalara yol açtı. [*Örnek olarak: Karşılama töreninde hangi seçkin grubun rıhtımın hangi tarafında bulunacağı hangi marşın hangi mızıka grubu tarafından çalınacağına dair bir uzlaşma bile olunamadı (Bknz. General Sir Ronald McKenzie Scobie'nin güncesi)*]. Sonunda ülkeyi iç savaşa sürükleyen Lübnan görüşmelerine gidildi.

[VIII] **Yun. Εθνική Ριζοσπαστική Ένωση (EPE)** (*Milliyetçi Radikal Birlik, MRB)* Mareşal Papağos'un garip ölüm şartları sonrasında sağ eğilimli taraflara dayanarak kurduğu "Yunanlının Alarmı" partisinde iç karmaşıklık başladı. Başbakanlığa aday yetenekli bir çok bakan ve milletvekilleri gruplaşmaya ve partiye sahip olmaya çalıştı. Böylelikle sarayın istek ve buyrukları altında Karamanlis Ocak 1956'da EPE partisini

tan'da şehir halklarının yaşamı, ekonominin yeniden canlanması ve kurumların yeniden faaliyete geçmesi dışa bağımlıydı. Yunanistan on yıllık bir dönem için üçüncü ülkelerin doğrudan müdahaleleri ile yönetilecekti.

O dönemden yanıtsız kalan soru: **Yunanistan'a dışarıdan müdahale eden ülkeler, sadece Yunan siyasi yaşamını normalleştirilmesi ile mi sınırlı ideler yoksa Ellenizim'e de mi müdahale ediyorlardı. Evetse, niçin?**

1952 – 1955 dönemi Yunanistan başbakanı Aleksandros Papağos'dur. Papağos Kıbrıs'ın İngiliz boyunduruğundan kurtulabilmesi için E.O.K.A mücadelesine büyük önem verir. (*Meseleyi B.M'e götürendir*). Aynı dönemin İngiltere başbakanı Anthony Eden ile Papağos arasındaki iyi ilişkiler 2. Dünya savaşı döneminden kesilmişti[19]

Papağos N.A.T.O'ya[20] yeni üye olan bir ülkenin Başbakanı olarak, İngiltere'nin Yunanistan'a karşı göstereceği tepkiyi A.B.D. tarafından sindirileceğine inanarak "Kıbrıs

---

kurdu ve Şubat 1956 seçimlerinde 1,482 milyon oyla hükümet kurdu (*sola yatkın Demokratik Birlik Partisi 1,613 milyon oy almasına rağmen muhalefette kaldı!..*)

[19] Mareşal Papağos'un, Yunanistan meselesini önemsiz olarak değerlendirip Mısır'a sahip olup ta gönderebileceği tüm güçleri gönderip Yunanistan'ı Alman işgaline terk eden Anthony Eden ile ilişkileri kesilmişti. Papağos Yunanistan mağlubiyetinin siyasi sorumlusu olarak Eden'i görür ve aleyhinde hakaretlerde bulunur. Yunanistan'ın Kuzey cephesinin düşmesinden hemen sonra Papağos askeri görevinden istifa etmek zorunda kalır. (Yorgos A. Leondariti, "Tóτε", "O zaman" 16. sayılı dergisinden).

[20] 4/4/1949 tarihinde kurulan NATO, Kore savaşının ışınları ile Türkiye ve Yunanistan'ı müttefiklerin arasına dahil ederek Varşova Paktı'nın "sıcak denizlere" inmesini engellemeye çalışır. A.B.D. ve İngiltere, Türkiye ile Yunanistan'ın Kuzey Atlantik Paktına kabul edilmeleriyle birlikte Türk - Yunan problemlerinin çözüleceğine inanırlar.

Meselesini" masa üstüne koymaya karar verir. O zamanın İngiliz ileri gelenleri, Başbakan Papağos'un "Yunanlının Alarmı Partisini" bölme planlarını araştırmaya başladılar. İngiliz Gizli Servisi Tuğgeneral Godfrey Hobs'u Yunan hükümetine karmaşıklık yaratma maksadıyla Yunanistan'a yollar. Bu olay devlet yanlısı Akropolis gazetesi tarafından deşifre edilir.

Papağos ve Eden ilişkileri 22/12/1953'de nihai ayrılığa gider ve o zamandan itibaren de her iki taraf birbirine zarar vermeye çalışır. Aynı ayın içinde Yunanistan'ın "Kıbrıs Meselesi" için B.M.'e başvuracağı tehdidini İngiliz Hükümeti 23/2/1954'de öğrenir. Ekim 1954'de İngiltere Kıbrıs'ta etkin bir durum alması için Menderes hükümetine baskıda bulunur ve bu konuda başarı kazanır[21]

İngiltere dış politikası hayranı ve Papağos'un yakın arkadaşı o zamanın Ekonomi Bakanı Markezinis, Eden'in Yunan karşıtı olduğunu bildiğinden İngilizlerin niyetini öğrenmeye çalışır. İngiliz üst düzey yetkililerinden, İngiliz Hükümetinin "Makedonya Meselesini" canlandırmayı ya da "Türkiye'yi oyuna sokmayı" düşündüğünü öğrenir. Derhal Papağos'a durumu iletir fakat Papağos aldığı karardan caymaz; böylelikle Markezinis istifa eder. Papağos mücadelesine hükümetin iki Başbakan yardımcısı Dışişleri Bakanı Stefanos Stefanopulos ve Panayotis Kanelopulos ile devam eder. 1/4/1955 tarihinde Kıbrıs'ın bağımsızlığı için E.O.K.A.'nın mücadelesi başlar.

5/11/1954 tarihinde Portekiz ziyaretinden dönen Papağos ağır hastalanır ve 1955 Mayıs'ından itibaren de artık devleti yönetecek durumda değildir. Böylelikle Plastiras'ın talihsiz

---

[21] Bknz. Spiros Vriyoni, The mechanism of catastrophe, sayfa 44-47

ve beklenmedik sonu, yeniden Papağos'un ağır durumu ile tekerrür eter.

Ö.H.D.S.T.K. planı bu koşullar altında gerçekleşir. Yunan hükümeti Septemvriana olaylarına nasıl tepki göstereceği kararına varabilmesi için Dışişleri Bakanı'nın Londra'dan geri dönmesini bekler. Stefanopulos Yunanistan'a dönmesi ile birlikte, Yunan hükümetinden "Kara Kitabı"nın yazılmasını ister. Yeni "Kara Kitap" son olaylar dışında Ekümen Patrikhane tarafından kaleme alınan Anadolu'dan sürülen Rumların sonrası hakkındaki bilgileri de içeriyordu.

Stefanopulos doğrudan New York'a gider. B.M'in toplantısına paralel olarak, A.B.D.'nin üst düzey yöneticilerine de verilen "Kara Kitap"ın içeriğinden her hangi başarı göstermez ve 30/9/1955 tarihinde Yunanistan'a geri döner. İki Başbakan Yardımcısı 1/10/1955'de Papağos'un Ekali'deki evine giderler ancak Mareşal'in sağlık durumu konuşmalarına fırsat tanımaz.

Papağos, 4/10/1955 tarihili ve 49370 sayılı kararla Stefanos Stefanopulos'u Başbakanlık görevinde halefi olarak atar ve 5/10/1955'te sabaha karşı hayata gözlerini yumar. Ancak bu karar Panayotis Kanellopulos'u üzer[22]

"Yunanlının Alarmı" partisi yeniden toparlanabilme çabasına girer. Ancak, Panayotis Sotiropulos'un (*eski milletvekili ve P.Pipineli'nin politik büro müdürü*) 21/12/1958'de Νεολόγος Πατρών (*Patras'ın Yeni Sözü gazetesi*) gazetesinde yayınlanan mektubundan anlaşılacağı gibi, Mareşal ölümünden çok önce Kıbrıs'ta uygulanan pratikler konusunda Karamanlis ile zıtlaştığından, Karamanlis'e dirsek çevirmiş olması, Karamanlis'i yeni parti arayış ve şahsi emeller peşine düşmesine sebep olmuştu. Sotiropulos'un dediğine göre

---

[22] Bk. Yorgos Leondariti, "Τότε" (O zaman) dergisi sayı 16.

1955 Eylül'ünde Pipinelis o zamanın kralı Pavlos'a yeni Başbakan olarak Karamanlis'i önermiş ve 6/10/1955 tarihinde Karamanlis Başbakanlık yeminini etmişti.

7/10/1955 tarihinde İngiltere Büyükelçisi Charles Pik, Foreign Office'e, gönderdiği raporda Karamanlis'in hem Kraliyet ailesinin hem de Amerika'nın adayı olduğuna dair işarette bulunmuştu[23]

Max Merten'in[24] kuşkulu ithamlarının yanılgılara yol açtığı dönemde, Kral Pavlos Stefanopulos'un aksine Başbakan adayı olma hakkını Karamanlis'e verir. Karamanlis'in ilk işi "Yunanlının Alarmı Partisini" dağıtmak ve yerine E.P.E'yi kurmak olur. "Yunanlının Alarmı Partisi"ndeki millet vekillerinin çoğu Karamanlis'in yeni partisine geçer.

Karamanlis'in yemin töreninden sonra, Türkiye Millet Meclisinin o zamanki İstanbul Milletvekili Aleksandros Hatzopulos ona ziyarete gelir ve Menderes'in gönderdiği mesajları ona iletir. A.B.D. resmi olarak Septemvriana olaylarını bilgilendiği tarihten sonra (14/10/1955) Yunanistan'ın geri çekilme dönemi başlar.[25]

Yunan hükümetinin dört tane talebini dile getirmesi için Ankara'ya gönderilen Ιωάννης Καλλέργης (Yoannis Kalerğis) sadece bir tanesini gerçekleştirebilmiş ve Yunan Bayrağını İzmir'de direğe çektirebilmişti (*olaylar esnasında*

---

[23] Bk. Yorgos Leondariti, "Τότε" (O zaman) dergisi sayı 17.

[24] M. Merten, 1942 Selanik işgal kuvvetleri ve Selanik'in geniş çevresinde "Musevilere ilişkin kanunu" uygulama yetkilisiydi. Uluslararası Nürnberg Askeri Mahkemesi duruşmalarında kanunun uygulanmasında birçok Yunanlının da yardım ettiğini iddia edecekti. Söylentilere göre Karamanlis'e dost olan Μακρής (*Makris, Karamanlis Hükümeti Dışişleri Bakanı*) ve Λεοντίδου (*Leondidu*) isimleri ağızlarda dolanıyordu. Merten konusuyla ilgili bknz. Volfrang Breyer'in Doktora Tezi, Manhaim Üniversitesi 2003.

[25] Bknz. Spiros Vriyoni, The mechanism of catastrophe, başlık 4.

Yunan bayrağı yırtılmış ve İzmir'deki NATO üslerinde görev yapan Yunanlı subay ve aileleri hırpalanmıştı).

Bir yandan insan kayıpları görmezlikten gelinirken İstanbul Rum Cemaati, gerçek boyutları bir milyar Amerikan dolarını aşan, tazminatı talep etmemeleri için baskı görür. 15/6/1956'da bombacı üniversite öğrencisi Oktay Engin serbest bırakılır ve kendisi doğrudan Türkiye'ye geçer. Engin 2000 yılının başına kadar en son Niğde valisi olmak üzere, Türkiye Devlet mekanizmasında önemli görevlere atanır.

İstanbul Rum Cemaatine yapılan Müdahaleler

İstanbul'a müdahale girişimi 1946 yılının sonlarından Ekümen Patrik 5. Maksimos'un Patrik'lik görevini yapmaya muktedir olmadığı ileri sürüldüğü doktorların bilir kişi raporlarıyla başlar. O zamana kadar devam eden tedavisine Atina Dışişleri Bakanlığı yetkililerinin müdahalesiyle son verilmişti. Patrik 1947 yılının Paskalya haftasından sonra Atina Başpiskoposu Damaskinos'un konuğu olarak Atina'ya gelir. Kifisya'da bulunduğu süre içinde rahiplerden olduğu kadar Yunan Hükümeti'nin yetkilileri (*özellikle o zamanın müsteşarı Pipinelis*) tarafından görevinden istifa etmesi için zorlanır[26]

Türk hükümetiyle işbirliği içinde olan Yunan hükümetinin kararı ve A.B.D.'nin onayıyla Ekümen Patrik 5. Maksimos'un değişim istekleri yerini bulur ve 18/10/1948'de 5. Maksimos sağlık sorunları nedeniyle istifa eder. 1/11/1948'de Amerika Başpiskoposu 1. Athinagoras,

---

[26] Bknz. Αρχιμανδρίτης Φιλαρέτου Βιτάλη Μάξιμος ο Ε' Ο μαρτυρικός Οικουμενικός Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως (Filaretu Vitali'nin, 5. Maksimos, Istırap içindeki İstanbul Ekümen Patriği, Atina 1966, 2. cilt, 1. başlık.

Ekümen Patrik seçilir[27] Yeni Patrik Fener'e yerleşmeye acele etmez. 23/1/1949'da A.B.D. Başkanının özel uçağıyla Fransa'ya oradan da 26/1/1949'da İstanbul'a gelerek yeni görevine başlar. Patrik 1. Athinagoras Türk - Yunan işbirliği fikrinin havarilerindendi. Bu fikrin uygulanması için İstanbul Rumlarının içtenlikle Türkiye Devleti'ne yararlı olmaları ve hizmet etmeleri gerekliydi.

Gerçeğin ayırt edilip ortaya çıkması gecikmez, böylelikle Türk Basınının 1953 yılı ortalarında Yunanistan'ın Kıbrıs'ı Yunanistan ile planlı birleşmesine karşın "Batı Trakya Türk Azınlığına kötü davranılması"[28] ile ilgili beklenmedik polemiğin açılması ile birlikte başlar. Küçük burjuva zihniyetli şehir sakini İstanbul Rum'uyla Batı Trakya Türk çiftçisinin mukayesesi gecikmez.

---

[27] 1/1/1948'de İstanbul Valisine sunulan aday listesinden, valilikçe üç isim çıkarılır böylelikle Yunan uyruklu ve A.B.D'de ikamet eden Athinagoras, İstanbul Patrikhanesinin Kutsal Sinod'u tarafından Patrik seçilir

Türkiye devlet yetkililerine göre 1862 Nizamnamesinde kabul edildiği gibi Patrik seçilecek Başpiskopos'un Türk vatandaşı olması, Türkiye'de ikamet etmesi ve Türk yetkilerince kabul olunması gibi ön şartlarını yerine getirmesi gerekmektedir. (*Kabul edilebilir isimler 1862 Nizamnamesine göre İstanbul valiliğine sunulan listeden ayrıt edilip seçici Kutsal Sinoda iletilir*). İddia edilen Nizamname Osmanlı İmparatorluğu döneminden gelmekte olup, bir çok saygıdeğer Türk Anayasa Hukuk uzmanlarına göre geçerliliği kuşkuludur! (*Bknz. Süreyya Şahin, Fener Patrikhanesi ve Türkiye, Ötüken yayınları, 1980, Syf. 88.*)

[28] Lozan Antlaşması Batı Trakya'yı Müslüman azınlık olarak kabul etmesine rağmen Türkiye politikası Batı Trakya'da oturan tüm Müslümanları Türk asıllı olduklarını kabul eder. Bu kabul tarihsel, etnik ve konvansiyel açıdan hatalıdır. "Kayıt olunmamış Soykırım" adlı bilimsel çalışmamızda her ne zaman Türk basın ve politikası hakkında bahis olununca Türkiye'nin taşıdığı bakış açısını ve düşüncelerini dile getiriyoruz.

17/10/1954 tarihinde "Batı Trakya Mültecileri Koruma Derneği" Genel Kongresinde diğerlerinden başka: "......eşitliğin güvence altına alınabilmesi için ya İstanbul Rumlarının durum Batı Trakya Türkleri ile aynı seviyeye getirilmesi ya da Batı Trakya Türklerinin seviyesi İstanbul Rumlarının seviyesine yükseltilmesi" kararı alınır.

Bildiriyi İmzalayanlar Mehmet Baydar, Rasim Türksel, Salih Sarper ve Ahmet Doğrusöz olup bildiriyle Türk basını ve Türkiye hükümeti bilgilendirilir. Bildirinin içeriği H. Hristidis tarafından ayrıntılı olarak Yunanistan Dışişleri Bakanlığına iletilir, ancak Yunanistan gerektiği gibi katı yanıt vermez.

1954 yılı ortalarında Türkiye Lozan Antlaşmasını ihlal eder ve İstanbul Rumlarına karşı polemiğe başlarlar. Dönemin yöneticileri Batı Trakya Türklerini kullanarak Kıbrıs meselesini uyguladıkları politik baskı stratejisiyle kendi çıkarları doğrultusunda çözmeye çalışırlar.

Kıbrıs'ın taksimi fikri Türkiye'nin Gizli İstihbarat Örgütlerinde tartışılmaya başlanır. Buna paralel olarak dinsel ve komünizm karşıtı bir karakter taşıyan E.O.K.A.'nın mücadelesi, İngiltere ve A.B.D.ye olaylara doğrudan karışmalarına pay bırakmaz. Durumdan faydalanan Türkler evrenselliğini kesintiye uğratmak için "Ekümen Başa" karşı direkt saldırıya geçerler. **Bu kesintiden en büyük kazancı kim elde edecekti?**

Vuku bulacaklarının bilgisiyle Fener ve Yunanistan olayları beklerler. Patrik 1. Athinagoras 11/9/1955 ve 15/11/1955 tarihlerinde Başbakan Adnan Menderes'e Cemaatin karşılaştığı korkunç akınları anlatan iki tane memorandum gönderir. Fakat 25/10/1960'da Yassı adada aleyhte tanık olarak ifadesi alındığında memorandumların sorumluluğunu üstünden atar ve sorumluluğu Kutsal Sinod'un taşıdığını, kendisinin sadece imzaladığını vurgular. **Niçin?**

Cemaatimizin "İleri Gelenleri"

Bir diğer soru ise, İstanbul Rum Cemaatinin "ileri gelenlerinin" ne kadar "uykuda yakalandıkları?" sorusudur.

16/8/1955'de "Kıbrıs Türklerindir" Derneği, üyelerini İngiltere ve Atina'ya karşı "erkekçe bir ses" çıkarmalarına davet eden gizli bir tebliği dolaşıma çıkarırlar. Tebliğin varlığından ve içeriğinden Atina zamanında haberdar olur.

Türkler ve azınlıklar arasındaki sürtüşmeler daha da etkinleşip yöresel deneyim kavgalarına dönüşür. Kısa zaman farkıyla Fener Rum Patrikhanesinin kilisesini ve Fener Rum Erkek Lisesini de kapsayan birçok kilise ve okul 29/8/1955'de saldırılara maruz kalırlar. 29/8/1955'de Patrik olaylardan duyduğu huzursuzluğu dile getirir. 3/9/1955'de valilikten "emniyeti için Patrikhaneden dışarı çıkmaması!.." hakkında bir gizli mesaj alır. Yunan Konsolosluğunun bir görevlisi güvenilir bir Türk meslektaşından "başına bir şey gelmemesi için!.." birkaç günlüğüne izin alarak İstanbul'dan uzaklaşması öğüdünü alır.

Konsolos görevlisi, Birleşmiş Milletlerde diplomat olarak çalıştığı dönemde A.B.D.de Patrik 1. Athinagoras'la tanışan Konsolos vekili Vironas Theodoropulos'a durumu anlatır.

Mesajlar biliniyordu, buna karşın **Yunan devletinin İstanbul'da yaşayan 15.000 vatandaşını ve 130.000 soydaşını koruması konusunda gösterdiği tepki neydi?**

Olaylar esnasında kırıp döken ve yağmalayan gurupların içinde grubu kontrol eden grup bireyleri, aynı zamanda azınlık nüfusa karşı yapılan zorbalıkları "engelliyorlardı" **Acaba Yunanistan ileri gelenlerinin bu güvence ile yetindiklerini mi varsaymalıyız?**

H. Hristidis'in de belirttiği gibi kesin olan "İstanbul Ellenizmin'in kaderini ellerinde tutan sorumluların gerekli ihtiyat ve duyarlılığı göstermiş olduklarını kabul etmek oldukça zordur!.." saptamasıdır.

Sorulması gereken soru olayların kimlerden ve önceden planlamış olup olmadığıdır. Sorunun yanıtı Yassı Ada Mahkemelerince ekonomik yolsuzluklar ve Anayasa'yı İhlalden ölüm cezasına çarptırılmış iki kişiye bu cezalar dışında Septemvriana olayları için de sembolik cezaların verilmesiyle olayların sorumlusu 1955 hükümetinin olduğu kabulü ile verilmiştir.

Bugüne kadar yanıtlanmamış soru ise: **Bu hareketlerin gerçek amacı ne olduğu ve uygulamaların kazançlarından kimlerin istifade ettikleridir?**

Zarar-Ziyan Raporu

Jön Türk Hareketi 1870 yılının içinde güç kazanıp yayılmaya başlasa da Jön Türkler devletin yönetimini ancak 1908'de almaya muvaffak olmuşlardır. Eğer Kadıköy Metropolitliği, Terkos Metropolitliği ve İstanbul Başpiskoposluğunun[29] 1908'den önceki durumu incelenecek olursa, Türkiye'nin "millileştirme" planlarının neticeleri apaçık anlaşılır.

Ekümen Patrikhane tarafından hazırlanan 1904 – 1905 istatistik tabloları incelenecek olursa:

- İstanbul Başpiskoposluğu sorumluluk alanı içerisinde 36 cemaat merkezi ve 72 okulun varlığı (*378 eğitmen, 13.217 talebe. Okullardan 8 tanesi yüksek eğitim kurumlarıydı. Tablo 2.0*)
- Kadıköy ve Terkos Metropollüklerinin sorumluluk alanlarını içerisinde 41 cemaat merkezi ve 117 okulun varlığı (*207 eğitmen ve 8.586 öğrenci. Tablo 2.0*)

Kayıt olunur.

---

[29] Lozan antlaşmasının maddelerine göre, bu üç bölgede oturan Yunan asıllı vatandaşlar evlerinde kalma ve ya ülkeyi terk, tercih hakkına sahip idiler.

H. Hristidis'e göre İstanbul Rum Cemaati Septemvriana döneminde 16.100'den fazla ailenin ikamet ettiği 47 cemaat merkezi bulunmaktaydı. Ekümen Patrikhanenin kayıtlarında o dönem 95 ibadethane ile 48 okulun bulunduğu yazılıdır[30]

Septemvriana olaylarından hemen sonra İstanbul çehresinin anlaşılması açısından, Beyoğlu'nu "İkinci Dünya Savaşında bombalanmış Londra'ya" benzeten "The Dail Mail" gazetesi muhabirinin tanıklığına değinebiliriz.

Zarar ve ziyan raporunun son şekli ve mağdurlara ödenen tazminatın boyutları Spiros Vriyonis ve H. Hristidis'i üzerinde durdukları önemli bir konudur. İnsani kayıplar ile maddi hasar karşılaştırılırsa, insan kayıplarının yetkililer tarafından kontrol altında bulundurulmaya çalışıldığı hemen anlaşılır (Tablo. 2.2, 2.3, 2.4). Geçmişte Osmanlı ve Türk yetkililerinin Rum, Ermeni, Asuri ve Kürtler aleyhine düzenledikleri tarihsel baskı ve akınların sonucundan doğan insani kayıp ile İstanbul'da yaşanan 6 - 7 Eylül olaylarından doğan insan kaybı kıyaslanamaz niteliktedir.

H. Hristidis'in araştırmalarına göre: 1004 tane tamamen tahrip edilmiş ev, 4228 dükkan, 122 restoran, pastane otel ve pansiyon, 27 eczane, 2 sinema, 11 dispanser, 21 fabrika, 9 matbaa, 18 fırın, 73 kilise, 5 manastır, 8 ayazma, 52 okul ve 5 dernek merkezi'ne tahrip edilmişlerdi (Tablo 2.2). Değer açısından maddi hasarlar 1 milyar A.B.D. Dolarını aşmasına rağmen cemaatin uzlaşmacı yetkilileri tarafından sadece 300 milyon dolar olarak kabul edilmiştir. Daha önce sözü edilen bilimsel çalışmalardan anlaşılacağı üzere İstanbul Rum Ce-

---

[30] Bknz. Foreign Service Dispatch, From: Amcongen, İstanbul, To: The Department of State Washington, September 27.1955, Disp. no. 132, aynı zamanda Helsinki Watch'ın yayınına.

maatinin fertleri uzlaştırıcı meblahtan da çok daha azını aldıkları görülür.

İnsan kaybının sayısı bilimsel çalışmadan, çalışmaya farklı gözükür. Kabul edilebilecek son sayı, konu hakkındaki tüm eserleri inceleyip senteze dayanan Spiros Vriyonis'in eserindeki rakamlardır. Tablo 2.3'te bu rakamlar Türkiye nüfusu ile kıyaslanarak analitik olarak gösterilmektedirler.

Günümüze kadar gelen Türkiye'nin resmi belge ve kanıt yetersizliği, bizleri, belgelerin Türk Devlet mekanizması tarafından gizlendiği veya yok edilmeye çalışıldığı düşüncesine sevk etmektedir.

Eylül Olaylarının Temel Hedefi

6 - 7 Eylül olaylarıyla tümüyle yok olması hedeflendiği, İstanbul Rum Cemaatinin "kimliğine" ve "manevi varlığına"[IX] değinmeden geçemeyiz. Keza birçok Türk bilim adamı 50 yıl sonra saldırganların gerçek hedeflerinin bunlar olduğunu açıkça beyan etmişlerdir.

İstanbul Rum Cemaat ferdinin "kimliğini" saptayan ana unsur Ortodoks inancıdır. Doğu Hıristiyan Kilisesinin felsefesi çoğu zaman İstanbul'da yaşayan Rum Cemaat fertlerinin şahsiyetlerine kendilerinin bile fark edemediği bir çok özel unsurlar eklemiştir.

Yüksek düzeydeki dini bilinçlerine rağmen Doğuda (*Καθ' ημάς Ανατολή*) büyüyen Rum Cemaat fertleri büyük

---

[IX] **Cemaatini "kimliği" ve "manevi varlığı"**, (Yun.: Ταυτότητα, είναι) Dominant bir toplum içerisinde yaşayan bir alt toplumun nicel özellikleri (dil, din, örf, adet vs.) alt toplumu Dominant toplumdan farklılaştırır ve ona azınlık özelliğini verir. Buna karşın bu toplum içerisinde bazı nesnel değerler gelişir ki bunlar kıyaslanamaz, ölçülmez değerlerdir. Alt toplumun fertlerini şu veya bu şekilde davranmalarına iten bu nesnel özelliklere "manevi varlık" olarak nitelendiriliyorlar.

dini bayramların dışında kiliseye pek sık gitmezler. Fakat Rum cemaati için bir sığınak ve ruhun özü olan kilisenin yüzyılların içinde fertlerin üstündeki etkilerini inceleyecek olursak:

- Kimliğin temel unsuru olmanın dışında din, medeniyetin manivelasıdır.
- "Eski"yi "Yeni"ye birleştiren ve ifade eden din, "yön tayininde" somut bir noktadır.
- Din, Osmanlı Hakimiyetindeki "Rum Milleti"nin, ulusal bilinç mirasının taşınmasına aracılık eden temel unsurdur.
- Vakıflar (*eğitim, iaşe ve kültürel kurumlar*) kilise etrafında kurulmuş ve ödevlerinde başarılı olmuşlardır.
- Yönetim idaresinin yapılanması (*cemaat merkezleri*) yerel kiliselere nazaran tayin edildiği gibi tersi de geçerlidir (*kurulan her yeni cemaat merkezinde kilise ve okulun inşası*).
- Güncel ve kısa vadeli (*dini bayramlar paralelinde, ev işleri ve gezintilerin organizasyonu*) ile uzun vadeli (*meslek ve/veya iş yerleri seçimi*) gibi hareketlerin düzenlenmesi dine bağımlıdır.

Ortodokslukta "manevi" ile "maddi" olgular iç içedir.

İsa ve Havarileri arasındaki diyaloglar incelenecek olursak, havarilerinin Çehresi'ne gösterdikleri inkarcı tutumun bile tartışılması, her araştırmacının bilinç altında "demokratik işleyiş" duygusunu zenginleştirir. Septemvriana olaylarının olumsuz bir neticesi olarak, bu duygu günümüz Yunanlı "ileri gelenlerimizden" yoksundur. Bu demokratik işleyiş özelliği farklı halklardan oluşan Bizans'ta mükemmel çalıştığı görülmüştür. Sürekli yasal çalışmaların getirdiği açıklamalarla atalarımız Uluslararası Hukukun temelini oluşturdukları gibi, farklı cemaatlerin barış içinde ve bir arada yaşamalarını da

sağlamışlardı. Her "Bizans Halkı" içlerinden İmparator çıkarma umudu taşımış ve bir çoğu bu umutlarının gerçekleştiğini görmüştür (*İllirya'lılar, Ermeniler, Hazarlar, Makedonyalılar, Romalı ve Yunanlılar vs. gibi*). Burada belirtilmesi gereken, antik Yunan döneminde herhangi bir "barbar"[x] herhangi bir san veya devlet yönetim kadrosunda yer alamayacağı idi. 1054'dün kilise ayrımından sonra Latin kökenli Batı Katolik kilisesi içinde herhangi bir inkarcı tutuma izin verilmediği gibi, 19. yüzyılda da bir insanın hatasız olabileceği bile yassallaştırılmıştı. Boyunduruk altında olsun, olmasın, doğunun mistik felsefesiyle yoğrulmuş Bizans Şuası insanlar arsında saygıyı şart koşuyordu. Hatta o dönemlerde kayıta geçmemiş olan insan haklarının (*Antik Yunan Kentlerinde sadece Yunanlılar için geçerliydi bknz. X*) insanî zaaflardan doğan kaderci tutumu kabullenerek uygulandığı bir gerçektir. Öte yandan bazı durumları mazur göstermek için Batı ve Müslüman toplumlarda kullanılmayan fakat güncel hayat içinde kullandığımız "ne yapalım, insanız", "buradan geçiciyiz", "Allah'tan yazıktır", "bugün varız, yarın yokuz" vs. gibi sözler yalnız halk dilimizde gözükürler. Öte yandan Latin modeliyle büyümüş Avrupalı solcular haç çıkaran İstanbullu komünisti tuhaf bir nesne olarak görürler.

Batının bireyselciliği (*uzantısı olarak ırkçılık*) ile İslam'daki insanın manevi değerinin sıfırlanması *[(kadınların önce babalarına sonra kocalarına ait olmaları, çocukların babalarına ait olmaları), insanlara fiyat biçme tutumu (cariye tutmak, başlık parası vb.)*] gibi olgular Ortodoks cemaatinde yoktur.

---

[x] **Barbar,** Antik Yunan döneminde Yunanlı şehir devletleri Yunan Kültüründen yoksun her toplum ve kişiye verdikleri addır. Aynı felsefeye dayanarak Yunan kültürüyle yoğrulmuş her kişi Yunanlı sayılırdı ve şehir devletin sunduğu yurttaşlık haklarına sahipti.

Ortodokslukta maddi ve manevi dünya birbirinden ayrılmaz. Birlikte vardır ve birbirlerinden etkileşirler. Maddi semboller (*Su, yağ, ekmek, şarap, defne, muskalar vs.*) ibadette yer alırlar ve inananların bilinçlerinde farklı değerlere sahiptirler.

İstanbullu için "ev" kutsal bir değer taşır. Memleketimizde kapımızı başka dine ait insana açıp eve hoşça kabul ettiğimizde *(zengin ve ya fakir görünümlü evimize)*, misafirin gözlerinde "bu kadar dolu olan evimiz" şaşkınlık yaratırdı. Evimizi maddeci bakışla değerlendiren misafir bizi "çok zengin" sayardı. Ancak yaşamımızı sürdürdüğümüz çevrenin kutsallığı bizi her eşya ve gereci tedarik etmek zorunda bırakırdı (*sandalye ve masayı, gündelik ve bayramlık "servis takımlarını", büfe'yi, misafir ağırlamak için kaçınılmaz olan kahve ve çay fincanları ile likör bardaklarını vs*). Mahrumiyetle fakat her hangi bir baskı duymaksızın tedarik edilmiş tüm bunlar çevreye ve hemcinsimize duyduğumuz saygının ispatıydı.

Bilinçli ya da bilinçaltı bir İstanbullu Ortodoks için masa (*ailenin müşterek katılımı*), yatak (*karı kocanın birleşmesi*), sandalye (*konukseverlik*) sadece kullanım için değil aksine bazı değerleri temsil ediyorlardı. Ailece masada bulunup birlikte yenilen yemek sırf biyolojik ihtiyaçların karşılanması amacıyla değil fakat birlikte olmanın kutsal göstergesiydi.

İstanbul Maliye'sinin memurları 1941'de (*Ankara'nın azınlıklara karşı uygulamak istediği ekonomik imha gerçeğini kavramadan önce*) koyacakları vergi oranının hesaplanması etüdünde (*varlık vergisi*), evin kutsal değerine bakmaksızın evin yüzeysel durumunu göz önünde bulunduruyorlardı. Bundan dolayı birçok dürüst, iyi niyetli alt kademeli memur (*eğer öyleleri var idiler ise*!) Rum Cemaatinin devletten para gizlediğine inanmışlardı.

Her İstanbullunun bilinçli ya da bilinçsiz olarak edindiği "manevi dünyası" bu basit metalar aracılığıyla nesilden nesille nakledildiğinden, bu eşya ve gereçler zaman içerisinde kutsal bırakıtlara dönüşüyorlardı.

Her evin sahip olduğu bu eşya ve gereçler yalnızca bir miras olmayıp manevi değer taşıdıkları Kemalizm'in "tek devlet, tek millet, tek dil" ilkeleriyle (*10/1/1945'de onaylanan Türkiye Anayasası'nın kapsadığı ilkeler*) uyuşmadığı anlaşılınca Septemvriana olaylarının onlarca yıl öncesinden sahipleriyle birlikte hedef olmuşlardı[31]. Bu olgu, Batı Trakya Mültecilerini Koruma Derneği'nin 17/10/1954 tarihindeki bildirisinde açıkça görülmektedir.

Septemvriana soykırımı hareketinin asıl hedefi sahip olduğumuz metalar değil, İstanbullunun "manevi varlığı" idi. Çünkü varlık vergisinde olduğu gibi, uygun yasalar ve farklı yöntemlerle mal varlıkları alınabilinirdi. 6 – 7 Eylül 1955'de İstanbullunun "varlığı" değil "var oluşu" tahrip edilmiştir.

"Var oluşumuz"u kendi gücümüzle yeniden geliştirmeye başladığımızda, Türk Devleti toplu sınır dışı hareketlerine girişti. Kasım 1956'da "İstanbul'daki Yunanlılar Kolonisi Hayır Derneği"nin 12 üyesi ve 18 İstanbul Rum Cemaati üyesi Kıbrıs ajanı oldukları gerekçesiyle tutuklandılar. O dönemde ajanlar idam cezası ile cezalandırıldıklarından, yargı yerine gurbette yaşamayı tercih edip, sınır dışı edilmeyi kabul ederler. Bu zoraki çıkartılmadan sonra Türk yetkilileri, İstanbul Rum Cemaati'nin "imha"sını öngören ikinci bir uygulamayı devreye sokarlar. Sınır dışı edilenlerin halefleri, İstanbul Rum Cemaatinin kimliğini oluşturan tüm unsurlardan yoksun kalacaklardı.

---

[31] 20. yüzyılın başından itibaren bu gerçek Jön Türkler tarafından işaretlenmiş ve Rum Cemaatinin Anadolu'dan kovulmasıyla doğrulanmıştır.

III. BAŞLIK

“Pogrom”, “Kristal Gece”, “Etnik Temizlik”

Bu noktaya kadar Septemvriana olaylarının bazı çevrelerce “Pogrom” ya da “Kristal Gece”si olarak nitelendirildiklerini işaret ettik. Başka bir konuya geçmeden önce sözü edilen kavramlara kısaca bakıp tarih içerisindeki gelişmelerine değinelim.

3. başlıkta sözü geçen üç terimin insanlık tarihi için önemli bir yer tuttuğu ve Uluslararası İnsan Hakları Hukukunun temelini teşkil edip “Evrensel İnsanlık Bilinci”nin şekillenmesine katkıda bulunduğu gerçeği ışığında yanıtlanması gereken sorular şunlardır:

- Bu üç tarihi kavram Septemvriana olaylarını ne kadar karakterize ederler?
- İstanbul Rum Cemaatinin yaşadıklarını kavramlaştırabilirler mi?

Pogrom

Musa Peygamberin öğretisini benimseyen Hazar Türklerinin dışında 18. yüzyıla kadar Rusya’ya Musevi toplumu yerleşimi veya göçüne rastlanmaz. Rus Ortodoks kilisesine bağımlı inançlıları derleme çabasıyla 16. yüzyıl başlarında

tüm Çarlık Rusya'sında ikamet eden başka dinden olanlar baskı altına alınmıştı. Bu baskının bir uzantısı olarak Musa'nın öğretisi tarikatçı olarak ilan edilmiş ve 1526'da Musevilerin Moskova'nın kontrolü altındaki topraklara girmeleri yasaklanmıştı.

1768 yılında Osmanlı savaş esirlerine Yeni Rusya'da yerleşme hakkını tanıyan bir kanun çıkartılır. Bu kanundan yararlanan bir çok Musevi[1] yeni Rusya'ya yerleşirler. 1787'den sonra 2. Ekaterina'nın rızasıyla devlet kayıtlarına "Yahudi" ibresiyle kayıt olunurlar ve Hıristiyanlara tanınan bütün haklara sahip olurlar[2]

19. yüzyıl başında Avrupa Devletlerinin birçoğunda (*Almanya, Fransa, İngiltere*) Musevilere verilen haklar ile ilgili yasalar askıya alınır[3] Bu dönem (*1787 – 19. yüzyıl başları*) özellikle Shklov bölgesi olmak üzere Rusya'da yaşayan Musevilerin altın dönemidir[4] Bu altın dönem içerisinde Rusya'ya 500.000 ile 700.000 civarında Musevi göç eder. Bu sayının Avrupa'da yaşayan Musevi nüfusunun yarısını oluşturduğu tahmin edilmektedir.[5] 19. yüzyıl başlarında Rusya'nın Osmanlılara karşı kazandığı savaşlarla, (*Basarabya, Gürcistan, Azerbaycan, Dağıstan vs.*) Rusların egemen olduğu topraklardaki Musevi nüfusunun daha da

---

[1] Sayıları 15.000 kişi dolaylarındaydı. Bknz. John D. Killer, Russia Gathers Her Jews, syf. 56.

[2] Bknz. David E. Fishman, Russia's First Modern Jews. The Jews of Shklov, NW University press 1995, syf. 80.

[3] Bknz. Anti-Jewizn Violence in Modern Russia History, Cambridge University, 1992.

[4] Bknz. David E.Fishman, Russia's First Modern Jews. The Jews of Shklov, NW University pres, 1995, syf 5.

[5] Bknz. Alexy Miller, The Romanov Empire and the Jews, Yale University.

artmasına yol açar. 1897 yılında 5.189.000 varan Musevi nüfusu, Rusya nüfusunun takriben %4'ünü oluşturur.

Rus Devleti Musevileri tarımsal bölgelere yerleştirmeyi hesaplarken, onların süratle metropollere yerleşmeleri ilk sosyal problemlerin başlamasına neden olur (*eğitim, askerlik, zihniyet farklılığı vs.*). Napolyon dönemi sonrasında Avrupa'daki siyasi değişimler ve Polonya'nın kuruluşu (*Polonya içerisindeki Museviler 1863 1869 döneminde Katolik Hıristiyanların hücumuna uğramıştı*) sonrasında Çar 1. Nikolay kanunlar aracılığıyla Musevilerin yerleşim yerlerini sınırlandırmaya çalışır. Bu durum Musevileri kendi dini kurumlarının etrafında birleşmeye iter. Savunmaya geçen Museviler, ülkede siyasi sorunların çıkmasına sebep olurlar.

Bu zincirleme olaylar Rusya'da bilinen "Musevi Sorunu"nu doğurur[6]

1880 yılında Rusya batı sınırını koruyabilmesi için Musevileri doğuya doğru zorunlu göçe zorlar. Museviler bu karara karşı durup siyasi örgütlenmeye giderler. Çarlık Gizli Polisi, bu siyasi ve dini sıklaşmanın Rusya için bir tehlike arz ettiğini belirterek, siyasi yöneticilerin kabulüyle, Musevilere karşı her türlü baskıyı uygulamaya başlar.

Bu sistematik baskı rejimi 1861 1914 döneminde Musevilerin Rusya'dan çıkmasına neden olur. Bu baskı ve çıkışa "Pogrom" adı verilir. 1914 yılında Rusya'daki Musevi sayısı yaklaşık 3.000.000 kişi idi, ki bu sayı Rusya nüfusunun % 3,l'ini teşkil ediyordu.

---

[6] Bknz. John D. Klier, Imperial Russia's Jewish Questions, syf.32-66 ve M.N. Katkov, Moskovskie vedomosti.

Kristal Gece'si (Kristallnacht)

Hitler'in Almanya'daki tırmanışı Musevi karşıtı politikasıyla bağlantılıdır[7] Şöyle ki:

- 1933'de Musevi'lerin işyerlerine karşı gündelik boykot düzenler. Bu Almanya'daki Musevi karşıtı ilk "baskı eylemidir"
- 1935 Nürnberg yasaları ile Museviler Alman vatandaşlığından tecrit edilirler.
- 1936'da Almanya'daki seçimlere katılmaları yasaklanır ve Almanya'nın birçok yöresinde Museviler "hüsnü kabul" görmezler (*Bu Olimpiyat şehri Berlin için de geçerlidir*).
- 1938'de yapılan kanun oylamasıyla Musevilerin Almanya'daki ekonomik faaliyetleri yasaklanır.
- 1938 Temmuz'unda, 1/1/1939'dan itibaren geçerliliğe girecek Museviler için "özel kimlik" kanunu oylanır.
- Ekim 1938'de 17.000 Polonya Musevi'si Almanya'dan kovulur. Polonya bunları kabul etmez ve Musevileri geçici kamplara yerleştirir.

9 -10 Kasım günleri Nazi Gençliği, propaganda bakanı Goebbels'in açık çağrısı sonrasında, Musevi iş yerlerine, din kurumlarına ve evlerine saldırırlar. O günlerin resmi kayıtlara göre 101 Sinagog ateşe verilir ve 26.000 Musevi işyeri tahrip edilir. 91 Musevi öldürülür, 25.000 Musevi tutuklanarak mecburi göreve gönderilirler[8]

Göring'in 12 Kasım'da toplantıya davet ettiği Bakanlar Kurulu toplantısında (*Göring, Goebbels, Haydrich, Funk ve başkalarının katılımıyla*) olayın sorumluluğu tamamen Mu-

---

[7] Bknz. Kristallnacht, Grobman & Landes, Genocide.

[8] Bknz. Snyder Louis L., Encyclopedia of the third Reich, NY Paragon House 1989.

sevilere yıkılmasının dışında, Musevilerin Almanya ekonomisinden çıkarılmaları kararı da alınır[9] Tarihçiler 9 – 10 Kasım olayları ile 12 Kasım kararlarını holocaust'ın başlangıcı olarak değerlendirirler ve sorumluları 1936 – 1945 arası Musevi soykırımına neden olanlarla birlikte Uluslararası Nürnberg Askeri Mahkemeleri tarafından yargılanırlar.

Bir sonraki adımda Göring, Alman Devlet Mekanizmasının ve Alman ekonomisinin Aria ırkına geçme politikasını devreye sokar[10] Bu kararın uygulanmasında şu eylemler gerçekleşir:

1-Bütün Museviler sahip oldukları değerli madenleri devlete iade etme çağrısı yapılır.

2-Devlet hizmetinde çalışan bütün Museviler keyfi şekilde emekliye sevk edilir (*civil service jobs*).

3-Musevilerin ellerinde bulundurdukları tüm hisse senetleri, kar hisseleri, değerli taşlar ve sanatsal eserler Alman Devleti tarafından kamulaştırılır.

4-Alman şehirlerinde yaşayan Museviler gettolaştırılırlar.

5-Musevilerin silah taşıması yasaklanır.

6-Musevilerin sahip oldukları bütün sürücü ehliyetleri iptal edilir.

7-Musevilerin ellerinde bulundurdukları bütün radyolara el konulur.

8-Musevilerin dolaşmalarına, kış döneminde 9.oo – 17.oo, yaz döneminde 8.oo -18.oo arasında izin verilir.

---

[9] Bknz. Robert E.Conot, Justice at Nuremberg, NY Harper and Row 1983.

[10] Bknz. Burleigh and Wippermann, Aryanizing the German economy, The Racial State: Germany 1933-1945. N.Y., Cambridge 1991, syf. 92-96.

"Kristal Gece" tanımı, 9 – 10 Kasım olaylarının gerçekleşmesinden hemen sonraki Bakanlar Kurulu toplantısında ilk olarak Valter Funk tarafından kullanılır.

Etnik Temizlik (Ethnic Cleansing)

"Etnik Temizlik" teriminin anlam ve tanımını Hukukçu Drazen Petrovic'in[11] vasıtasıyla inceleyeceğiz. Bu tanım 1991 1995 döneminde Bosna - Hersek ve Hırvatistan'da meydana gelen olayları belirlemek (*etiketlemek*) amacıyla yapılmıştır. Aşağıda inceleyeceğimiz olayların bu şekilde adlandırılmaları Uluslararası Basının katkısı ve Birleşmiş Milletlerin kabulüyle olmuştur.

Etnik Temizlik tanımı içerisinde: Beli bir yörenin milli ve ya etnik (cemaat) guruplarından iz bırakmadan yalınlaştırılması hareketleri; ve bu hareket için kullanılan tüm politikalar, pratikler, prosedürler ve bunların uygulamasını içerir.

Sözü edilenler, Birleşmiş Milletlerin İnsan Hakları Özel Müfettişi Tadeusz Mazowiecki'nin[12] raporlarından geçmedir. Müfettişin raporlarında yazıldığı gibi "Etnik Temizleme"nin uygulama yolları şunlardır:

---

[11] Mazowiecki'nin raporlarında ayrıntılı bilisel araştırmalar yapan hukukçu. Bu raporlardan "Etnik Temizlik" kavramı belirlenmiştir. Bknz. www.ejil.org, 5.cilt, no.3.

[12] Raporlar iki başlık halinde arşivlenmiştir.

Birinci başlık dört rapor içerir: Birinci Rapor, 28/8/1992(U.N. Doc. E/CN.4/1992/S-1-9), İkinci Rapor, 27/10/1992 (U.N. Doc. E/CN.4/1992/S-1/10), Üçüncü Rapor, 17/11/1992 (UN Doc. A/47/666), Dördüncü Rapor, 10/2/1993 (UN Doc.E/C. 4/1993/50)

İkinci başlık altı rapor içerir: Birinci Rapor, 5/5/1993 (UN Doc. E/CN.4/1994/3), İkinci Rapor, 19/5/1993 (UN Doc. E/CN.4/1994/4), Üçüncü Rapor, 26/8/1993 (UN Doc. E/CN.4/1994/6), Dördüncü Rapor, 6/9/1993 (UN Doc. E/CN.4/1994/8), Beşinci Rapor, 17/11/1993 (UN DE/CN.4/1994/47), Altıncı Rapor, (UN Doc. E/CN.4/1994/110).

İdari ve Bürokratik Tedbirler (Administrative Measures): Oylamayla seçilen yasal yetkililere müdahale edilir, mağdur topluluğun üyeleri devlet örgütlerinden uzaklaştırılır, insani nimet ve hak dağıtımında ayırım uygulanır vs. (Raporda 12 çeşit pratikten söz edilir)

Şiddet Kullanılmadan Alınan Diğer Tedbirler (Other Non violent Measures): Basın ve Yayın organlarında mağdur topluluk hakkında olumsuz bahsetme, mağdur topluluğun telefon konuşmalarının dinlenmesi, mağdur topluluğun kamusal alanda etnik kimliklerini öne sürerek bahis etme, mağdur topluluğun hayatlarına yönelik anonim tehditler vs.

Terör Tedbirleri (Terrorizing Measures): Güvenlik kuvvetlerinin mağdur topluluğa karşı doğrudan toplu saldırısını kapsamaz, fakat güvenlik kuvvetlerinin bireysel ve düzenli yöntemlerle mağdur topluluğa karşı tek tek uyguladıkları eylemleri içerir. Uygulanan eylemlerin failleri çoğu kez cezasız kalır ya da sembolik cezalarla geçiştirilir. Uygulanan pratikler: Soygun, kamu alanlarında tehditler, farklı gerekçelerle mağdur topluluğun toplu halde zorunlu yer değiştirmesi, mağdur topluluğun çalışma alanlarına, iş yerlerine ve kaldıkları binalara patlayıcı madde yerleştirme, ırza geçme[13] ki bu pratik dağılmış Yugoslavya'da[14] 1990 sonrasındaki iç savaşta sistemli bir şekilde uygulanan şiddet pratiğidir.

---

[13] Raporda da bahsedildiği gibi ırza geçme "Etnik Temizliğin" karakteristik ölçütüdür. Bknz. Urs A. Cipolat, The punishment of Rape under International Humanitarian Law: How to Deal with Perpetrators in the Yugoslav Context, Yale Law Scholl 1996.

[14] Dağılmış Yugoslavya terimini kullanmak zorunluluğu Hırvatistan, Bosna Hersek ve F.Y.R.O.M. (Former Yugoslavian Republic of Macedonia) nın ayrılmalarında sonra Yugoslavya adını kullanmak an-

Askeri Tedbirler (Military Measures): Mağdur topluluğun ileri gelenlerinin katledilmesi (*politikacı, oylamayla seçilmiş yöneticiler, üst düzey devlet memurları vs*), insani yardımların, su ve elektrik dağıtımının engellenmesi; mağdur topluluğa arzu etmediği halde alınan rehinelerin can güvenliği tehdidi ile zorunlu emirlerin uygulatılması, güvenlik güçlerinin operasyonlarında mağdur topluluğun fertleri insan kalkanı olarak kullanılması vs, gibi eylemleri kapsar.

Mazowiecki'ye göre tüm tedbirlerin aynı bölgede uygulanma zarureti yoktur; fakat "Etnik Temizleme"de önceden kararlaştırılmış politikasının uygulanacağı sahada ortam elverdiğince pratikler bölümsel uygulanır. Siyasi kararların uygulanması kısa veya uzun vadeli olabilirler; zaman açısından pratiklerin uygulanması, (*milli veya etnik veya cemaatin*) mağdur topluluğun saha içindeki dağlımı ve uygulanan pratiklerin uygulama sahası dışındakilerden anlaşılmaması, etkenlerine bağlıdır.

Mazowiecki'nin işaret ettiği gibi "Etnik Temizleme" politikası Bosna - Hersek'te adım adım ve bölge bölge uygulandı. Tedbirlerin değişik zaman içinde farklı bölgelerde uygulandığı saptanmıştı: Prijedor, Kulen Vakuf, Kozarac, Creska, Srebrenica vs. gibi.

III. Bölüm Sonuçları:

Bu üç tarihi kavramın açıklanmasından sonra Septemvriana Olaylarının sosyolojik ve hukuki adlandırılmaları (*etiketlenmesi*) ve böylece kaynakçalara açık ve yalın bir adla geçebilmeleri için bir karara varmamız gerekir. Doğru olanı hangisidir?

---

lamsızlığındandır. Sırbistan Yugoslavya ismini kullanarak uzun vadede güttüğü kısır politikayla zarar gördü.

Eylül Olaylarını "Pogrom" Olarak Nitelendiremeyiz, Çünkü:

A) Musevi'ler Rusya'ya mülteci olarak geldiler. İstanbul Rum Cemaati ise tarihsel geçmişi olan yerli bir nüfustu.

B) Musevi'lerin Rusya'ya yerleşmeleri ve himaye edilmeleri özel bir kanun düzenlenmesiyle oldu bu yasa gereçlerini aştıklarından dolayı önce sınırlandırıldılar sonrasında baskılara maruz kaldılar. Oysa Türkiye Cumhuriyeti Lozan müzakerelerinde kayıp etmemesi için, antlaşmayı imzalarken İstanbul Rum Cemaatinin güvencesi ve hakları konusunda uluslararası bir vaatte bulunmuştu.

C) Musevi'ler Rusya'da her on yılda %0,1 oranında bir artış gösterip kendi milli - dini cemaat merkezlerinde birleştiler ve örgütlendiler. Oysa İstanbul Rum Cemaati Türkiye'nin mutlak nüfus oranında olduğu kadar İstanbul nüfusuna oranla da sabit değerli bir düşüş kayıt etmekte idi (Tablo 2.4) İstanbul Rum Cemaatinin dini lideri, cemaatin Türk Yetkililerine itaat ve işbirliği içinde olmasını desteklemek için özel olarak gönderilmişti.

D) Musevi'ler Rusya topraklarının her tarafına yayılmışlar ve her metropolde kendi mahallelerini kurmuşlardı. İstanbul Rum Cemaat fertleriyse bir tek vilayetle sınırlı idiler.

Eylül Olayları "Kristal Gece" Olarak Adlandırılamaz, Çünkü;

A) Almanya'daki saldırganların büyük oranı Nazi Partisinde örgütlenmiş insanlardı. Oysa, İstanbul'daki dramatik olayları gerçekleştirmeyi üstlenen örgütler (*talebe, soydaş, savaş gazileri vs.*) homojen örgütler olmayıp üyeleri toplumun değişik kademelerinden geliyorlardı ve farklı ideolojiye sahip kişilerdi. Saldırganların eylemleri sadece başka bir topluluğa karşı duyulan kin ve nefretten kaynaklanıyordu. Hayatlarını kaybedenlerin sayısının küçük

olması emniyet güçlerinin de mükemmel bir işbirliği içinde olduklarını göstermektedir.

B) "Kristal Gece" başka bir dünya savaşının çıkma sebeplerinden biriydi ve Nazi Almanya'sının yöneticilerinin hepsi Nürnberg Askeri Mahkemelerinde bu olanlardan dolayı da yargılandılar. Oysa Septemvriana olayları Uluslararası kamuoyuna açıklanmadılar bile ve olayların yarası şifa bulmadan, keza cezasız kalan illegal sınır dışı uygulamaları başlatıldı (*Türkiye basımı için özel not: Sınır dışı uygulaması DP tarafından başlatılmış ve Yassı Ada sonrasında CHP tarafından sürdürülmüştür*).

Toplumsal bir olgunun *(Pogrom ve ya Kristal Gece)* aynı tanımla adlandırılması için hem verilerin hem de sonuçlarının benzeşmesi gerekir. Tartıştığımız konumda ikisi de geçerli değildir. Her iki olayda da mağdur toplum Museviler olduğundan Septemvriana olayları bu başlıklarla anılırlarsa, olay başlıkla birlikte özünü kaybetmiş olur.

Eğer olaylar yeni nesillere yanıltıcı başlıklarla nakledilirse, olayları inceleme ve araştırmaya vakti olmayanlar veya derin tarihi bilgilerden yoksun olanlar, görüp işittikleri başlıkla yetinip yanlış hükümlere varacaklardır.

"Etnik Temizlik" olarak Septemvriana:

Mazowiecki'nin raporlarıyla Yugoslavya'da uygulanan "Etnik Temizlik" üç değişik seviyede incelendi:

A) **Cenevre Antlaşmasına Göre**: "Etnik Temizlik" metotlarının pek çoğu hem 1949 Cenevre Anlaşmasını hem de 1977 protokollerini ihlal etmişlerdir. "Etnik Temizlik" tanımlamasını kabul eden BM. 13/8/1992'de "Etnik Temizlik" tanımını kapsayan suçları somutlaştırarak yasalaştırmıştır.

B) **"İnsanlığa Karşı İşlenen Suç"lar temelinde**: Birinci Dünya savaşının bitmesiyle ortaya çıkan bu yeni tanım

Nürnberg Askeri Mahkemesi sürecinde genişletilmiş ve aynı ülkenin kendi sivil nüfusuna karşı uyguladığı baskıcı eylemi de suç sayma kararına varmıştı. "Etnik Temizlik" tanımı, ülkeleri işgal altında bulunan ve Göring'in talimatlarını yalnızca Musevilere karşı değil fakat kendi yurttaşlarına karşı da uygulayan devlet yöneticileri için de geçerliydi. BM. Organizasyonu'nda, Yugoslavya'ya aleyhine uygulanacak tedbirler konusu tartışılırken bu olgu açık olarak vurgulanmıştı.

C) **"Soykırımı Suçunu" işleme temelinde**: Bir STO olan Helsinki Watch Bosna Hersek'teki vahim durumu ve önemini ilk defa vurguladığında, 1990 yılının başındaki uluslararası yasaların yetersizliğinden, BM. ve diğer beynelmilel organizasyonları duyarsız kalmak zorunda bıraktılar.

Birleşmiş Milletler Organizasyonu, 18/2/1992'deki Kongresinde aldığı kararın (*47/121*) dokuzuncu paragrafının başında, "...bir soykırım uygulaması olarak Etnik Temizliğin iğrenç politikası..." ifadesi kullanılmıştır.

Buna binaen "Etnik Temizlik" politikası ve pratikleri 1993'ün başlarından itibaren BM. Organizasyonu tarafından soykırım olarak anlaşılmaktadırlar.

Öncesinde bahsedilenlerden, Eski Yugoslavya dahilinde ülkenin cemaatlerine karşı insanlık dışı pratikleri uygulayan Sırp ve Hırvatların geleceği de tayin edilmiş oluyordu. Lahey'de kurulan İnsan Hakları Mahkemesi, "Etnik Temizliğin" sorumlularına karşı amansız bir takip başlatır. Böylece uygulanan "Etnik Temizlik" pratikleri UCM'nin aracılığıyla BM'in yasalarında soykırımı pratikleri adı altında yerini aldı ve suçlular Lahey UCM'de cezalandırıldılar.

Bu başlıkta bahsedilenlerin ışığında halen şu soru yanıt arar: Septemvriana olayları nasıl adlandırılmalıdırlar?

IV BAŞLIK

"Soykırım", Yeni Anlam, Tarihsel Suç

Tümüyle tahrip eylemleri, mitolojide (*Truva'nın yok edilmesi*), dinde (*Navi Peygamberin eylemi*), tarih öncesi dönemde (*U'ların doğu kavimleri tarafından tahribi*), Klasik Yunan döneminde [*Babilin'in Persler, Tiros ve Persepolis'in Aleksandros (Büyük İskender) tarafından tahribi*], Ortaçağ'da (*Anadolu'nun Moğollar ve Türkmenler; Sasani'lerin ve Kuzey Afrika halklarının Arap Müslümanlar tarafından tahribi, Maya ve İnka uygarlığının İspanyol'lar tarafından tahribi, Afrika Medeniyetlerinin İngiltere, Fransa ve Portekiz tarafından tahribi*) ve yakın tarihimizde (*Vartholomeos Gecesi, Amerika'daki Kızıl Derililerin tahribi, Jön Türklerin Anadolu'yu Bizans halklarından temizlemesi*) kayıtlara geçmiştir.

İnsanlık, kendi varlığını koruyabilmesi için toplumlar arasındaki barışı sağlamak, bireylerini ve insan haklarını korumak prensibine bağımlı, yazılı veya sözlü antlaşmalar yapmaya gayret etti ve etmektedir.

Dinî bir toplumu korumak amacıyla ilk anlaşmalar 1648 yılında imzalanır[1]. İngiltere ve Fransa arasında 11/4/1713'de Utrech'de imzalanan Barış ve Dostluk Anlaşması Kuzey Amerika'daki Latin Katolik Kilisesinin inananlarının haklarını güvence altına alınmasını ön görmekteydi. Aynı güvence 10/2/1763'te Paris'te, Fransa, İngiltere ve İspanya arasında imzalanan antlaşmada da yinelenir[2]

14/9/1892'de Edirne'de imzalanan antlaşmayla Osmanlı İmparatorluğu kendi egemenliği altında yaşayan sivil Hıristiyan toplumunun haklarının güvence altına alınmasını kabul eder. Edirne anlaşmasından sonra, 19. yüzyıl sonları ile 20. yüzyıl başlarında vukuu bulan Osmanlı - Rus savaşları döneminde de sivil halkların haklarının güvence altına alan antlaşmalar yinelenir[3]

Bahis edilen anlaşmalar "insanlığa yardımdan" veya günümüzde anlaşılacağı gibi "insan haklarının korunmasını zorunlu kılma" yerine tarafların kendilerine üstünlük sağlayacak stratejik hareketlerini öngörüyordu.

---

[1] Bknz. William A. Schabas, Genocide in International Law, syf 14-18, aynı zamanda Dumont, VI, Part 1. syf. 450, 469. Bu kaynaklara göre dinî toplumları koruma amacıyla ilk evrensel antlaşmalar, 14/10/1648 Barış Anlaşmaları olup aynı tarihlerde Osnabruck'da (*İsveç-İmparatorluk*) ve Monster'de (*Fransa-İmparatorluk*) imzalanmışlardır.

[2] Bknz. Dumont VIII, syf. 339 ve BFSP I, syf. 422-654, aynı zamanda, William A. Schabas, Genocide in International Law.

[3] Bknz. Dadrian V., Genocide as a problem of national and international law: the World War I Armenian case and its contemporary legal ramifications. Yale Journal of International Law 1989. Aynı zamanda Άγγελος Μ. Συρίγος, Μικρασιατική καταστροφή «γενοκτονία» ή «μοιραία συνέπεια» ενός πολέμου, Αθήνα 2006. (Angelos M. Syrigos'un Anadolu Felaketi "soykırım" veya "talihsiz bir savaşın neticesi". Atina 2006).

Savaş süresince insan hayatının korunmasına yönelik ilgili maddeler, ilk olarak Birleşmiş Devletler ile Prusya arasında 1785'te imzalanan antlaşmada (*Treaty of Amity and Commrce*) göze çarpar.

İsviçreli iş adamı Henry Dunant 1859'da Solferino savaşında yaşanan insanlık dramının bir şahidi olarak çatışmalar süresince yaralıları tedavisiyle uğraşacak "tarafsız güçlerin" oluşturulması arzusunu dile getirir[4]

24/4/1863'de (*Lieber code, Order No.100*), Birleşik Devletlerin askeri yönetimi General Winfield Scott'un prensiplerini temel alarak, Birleşik Devletler'in ordularına yönelik emirle, işgal edilen bölgelerde oturan halka (*öldürme, uzuvlarını kesme, yaralama, ırza geçme*) zarar verilmesini yasaklar.

1899'da Baron Martens, savaş halindeki bölgelerde ikamet eden sakinlerin haklarını koruma kaydını ifade etmiştir (*The Martens Clause*)[5]

---

[4] Dunant " Uluslararası Askeri Personelleri Rehabilitasyon ve Koruma Daimi Komitesi" organizasyonuna kaynak sağlar. (*International and Permanent Committee for Relief to Wounded Military Personel*).Kurum 1863'de Cenevre'de kurulur. Dunant kurum üyelerini "iyi Samarıyalı"lar* gözüyle bakar ve kurum üyeleri karada süren savaşlarda bu ilkelere bağımlı yardımlarını sunarlar. Dunant'ın kurduğu kurum, çağdaş Kızıl Haç'ın temelidir Bknz. Henry Dunant, Un souvenir de Solfino, Lozan 1986, İsviçre. Bknz. George Willemin, Robert Heacock, The International Committee of the Red Cross, Boston 1986, A.B.D.

* **İyi Samarıyalı'lar** İncil'de geçtiği gibi yardıma muhtaç düşmanına yardım etmiş Samariya ırkına ait kişiden kaynaklanarak günümüzde karşılıksız yardımda bulunanlar için kullanılan tanım.

[5] İlk olarak 1899'da hukukçu Martens tarafından ortaya atılan "Martens kaydı"nın (veya kuralı) temelinde "karada verilen savaşlar döneminde örf ve adetlere saygı"yı ifade eder. Kural 1907 Lahey konferansından doğan Lahey antlaşmasının maddesi olarak tarihe geçer.

1907'de imzalanan Lahey antlaşmasının son başlığı işgal altındaki bölgelerle ilgili maddeleri kapsamaktadır (*42 - 56 maddeler*).Özellikle 46. maddede belirtildiği gibi: "aile namusu ve değerlerine saygıyı; insan hayatı, bireysel mülkiyete, dini inanç ve esaslara saygıyı..." ifade edilmektedir.

1907 imzalanıp, 26/1/1910'da yürürlüğe giren Lahey Anlaşmasına dahil edilmiş "Martens Kayıdı" okunduğunda, uluslararası kamuoyunun 19. yüzyıl sonlarından beri henüz kodlaşmamış yüce ilkelerin ve uluslararası örf ve adetlerin bulunduğunu ve bunların silahlı çatışma dönemlerinde sivil nüfusun korunması amacını da güttükleri görülür[6]

İnsanlığa karşı işlenen suçlar ve suçluların cezalandırılması

"İnsanlığa karşı işlenen suç" terimi ilk olarak Robespierre'nin Fransız Devrimi Ulusal Kongresinde yaptığı konuşmasında kayıt edilir[7] Konuşmasında XVI. Lui'yi "İnsanlığa karşı suç işlemekle" itham eder.

Martens kaydı: "The inhabitants and the belligerents remain under the protection and the rule of the principles of law nations, as they result from the usages established among civilized peopes, from the laws of humanity, and the dictates of the public conscience"

"Sivillerin ve çarpışanların, yerleşik teamül, insanlık ilkeleri ve kamu bilincinin emirlerinden çıkan milletlerarası hukukun, koruma ve otoritesi altında olmasını zorunlu kılar. Uluslararası yasalar insancıl ilkelere bağlı uygar insanların dile getirdiği kamuya sunulmuş kurallardır".

[6] Bknz. Çok yazarlı eser, A. Manual of International Humanitarian Law, Regency Publication, New Delhi 2004, ve Ticehurst R., The Martens Clause and the Laws of Armed Conflict, aynı zamanda Angelos M. Syrigos'un Anadolu Felaketi "soykırım" veya "talihsiz bir savaşın neticesi". Atina 2006.

[7] Bknz. Maximilien Robespierre, Press Universitaires de France 1952, syf. 130.

Tarihçi yazar George Washington Williams (1849 – 1891) Danimarka kralı II. Leopold'un Kongo'daki tiranlık rejimi uygulama dönemiyle ilgili (*1880 – 1920 döneminde Kongo'nun zenci nüfusu %25 azalmıştı*)[8] Birleşik Devlet'ler Genel Sekreterliğine sunduğu raporda "Kral insanlığa karşı işlenen suçlardan hesap vermekle sorumludur" ibaresini kullanmıştır[9]

Savaş suçu işleyenlerin Uluslararası Mahkemeler tarafından cezalandırılması fikri, ilk defa Savaş Bakanlığı Konseyinin 20/11/1918 tarihindeki toplantısında[10] Lord Curzon tarafından öne sürüldü. Lloyd George "savaş bir olgu olarak insanlığa karşı işlenen bir suçtur" iddiasında bulunarak 1. Dünya savaşı döneminde Almanya ve Osmanlı İmparatorluğunda insanlık suçu işleyen, önde gelen yetkililerin yargılanmaları talebinde bulunur.

İnsanlık vicdanına göre "suç işleyenlerin" cezalandırılması konusu 1919'da Paris Barış Konferansında tartışıldı. Tartışmaların neticeleri Sevr antlaşmasının 226. ve 230. maddelerinde görülür. Galipler, söz konusu maddelerin yasalaştırılmasına ve Osmanlı Devleti hakimiyeti altındaki

---

[8] Bknz. Goldwin Rapando Murunga King Leopold's Ghost: A Story of Greed, Terror and Heroism in Colonial Africa, History Department, Kenyatta University, Nairobi.

[9] Bknz. A Report Upon the Congo State and Country to the President of the Republic of the United States. George Washington Williams, Franklin, John Hope, Chicago: The University of Chicago Pres, 1985. Aynı zamanda, King Leopold's Ghost: A Story of Greed, Terror and Heroism in Colonial Africa. Adam, Hochschild, New York: Houghton Mifflin Company, 1998.

[10] Bknz. The truth about the Peace Treaties, Vol. I., London Victor Gallance, 1938. Aynı zamanda, Genocide in International Law. William A. Schabas, National University of Ireland, Cambridge University Pres, 2000.

topraklarda işlenen "katliamların" sorumlularının teslim edilip yargılanmaları talebinde bulunurlar. Fakat gerçekte teslim edilenlerin hiçbiri cezalandırılmadığı gibi 1923 Lozan anlaşmasıyla affedilirler[I]. Bu tutum, Nazi Almanya'sının Museviler aleyhine aldığı tedbirleri cesaretlendirip Hitler'e "Bu gün Ermenileri kim hatırlıyor ?" beyanında bulundurtacaktı.

Paris Barış Konferansının 15 kişilik Sorumlu Kurul (*Commissions of Responsibilites*) üyeleri tartışma sürecinde: "Kanunları ve savaş adetlerini, insanlığa ihlal " ifadesini kullanırlar (*"violations of the laws and customs of war and of the humanity*"). Yunanistan'ı Paris konferansında temsil eden Dış İşleri Bakanı Nikolaos Politis; Yunan, Ermeni ve Asurilere karşı işlenen cürümlerin cezalandırılabilinmesi için "Savaş kanunlarına karşı işlenen suçlar" ve "İnsanlık kanunlarına karşı işlenen suçlar" olmak üzere iki farklı anlamın kullanılmasını önerir. Dışişleri Bakanı'nın önerisini Japon ve A.B.D. temsilcileri destekler. Fakat Woodrow Wilson'un olayların "ex post facto"[II] özelliğini öne sürmekten dolayı öneriler gerçekleşmez.

"Soykırım" ilk olarak 1943'te Polonya Musevilerinden hukukçu Raphael Lemkin tarafından tanımlanır. Söz konusu tanım 9/12/1948'de yapılan Birleşmiş Milletler Genel Kurul toplantısında uluslararası suç olarak kabul edilir ve uygulaması 12/1/1951'de yürürlüğe girer.

[I] Bknz. British Foreign Office Dossier On Turkish War Criminals, 1991 AAIC veya Vartkes Yeghıyan Malta Belgeleri, İngiltere Dışişleri Bakanlığı "Türk Savaş Suçluları" Dosyası, Belge Yayınları İstanbul.

[II] **Ex post facto**: Ing. From a thing done afterward, said of a law retroactive effects. Sonradan olan vakalar. Evvelce vaki olan kanuna şamil, makable şümulü olan.

Türkiye, adı geçen BM. Genel Kurul toplantısının kararını 31/7/1950'de onaylar ve karar 19/3/1954'de Resmi Gazetede yayınlanır. Türkiye Cumhuriyeti söz konusu yasaları kendi Ceza Yasasına ancak 2004 yılında "AB: Uyum Yasaları" çerçevesinde dahil eder (*Kanun no.5237-26/9/04*).[III]

Türkiye, 18/5/1954'te Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesini kabul eder. Türkiye'nin yürürlükteki (*7/11/1982'de kabul edilen*) Anayasa'sına göre Türkiye Hükümeti tarafından imzalanan ve Millet Meclisi tarafından onaylanan uluslararası sözleşmelerin maddeleri, ülke yasaları olarak kabul edilir ve Türkiye Cumhuriyeti Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilemezler (*90. madde*).

Uluslararası Nürnberg Askeri Mahkemesi

Nazi'lerin katı cezalara çarptırılmaları kararı 2. Dünya savaşı süresinde alındı. Ancak, bu karaları uygulayacak uluslararası kurumlar 2. Dünya savaşı başlarında daha kurulmamışlardı. Böylece çatışmalar süregelirken paralelinde yaratılan kurumların uygulamaları Uluslararası Tokyo ile Nürnberg Askeri Mahkemelerinin oluşumu ile gerçekleşti.

"Kristal Gece"sinden hemen sonra İngiltere, Fransa ve A.B.D. olayların sorumlularına muhtemel yaptırımların uygulanacağı konusunu Almanya'ya bildirirler. 25/10/1941'de Churchill, savaş suçlularının cezalandırılması, savaşın en temel amaçlarından biri olarak değerlendirildiği beyanında

---

[III] Her ne kadar BM sözleşmesinde fail, bir grubu tamamen ya da kısmen yok etme kastıyla hareket ediyorsa, bu fiili neticesinde grubun bir ferdi ölürse, söz konusu fiil soykırım hareketi olarak değerlendirilmesi gerektiği vurgulanıyorsa da TCK'nun (Türk Ceza Kanunu) 76. maddesinin (a) paragrafında "kasten öldürme" ibaresine yer verilmektedir. Özellikle İstanbul Rum Cemaatinin fertleri "kusura bakmayın yanlış oldu" özrüne tecrübeleri büyüktür!..

bulunur. Ocak 1942'de sürgünde bulunan dokuz Avrupa hükümetlerinin önde gelenleri Londra'daki St. James Sarayı'nda toplanır ve toplantı neticesini bir deklarasyon ile açıklarlar. St. James Deklarasyonu'yla, ülkelerindeki zülüm uygulamalarının Alman sorumlularını organize edilmiş Adaletperver mahkemeler tarafından cezalandırılması gerektiği kararının alındığı beyan edilir. St. James Deklarasyonu İngiltere, A.B.D. ve Sovyetler Birliği tarafından derhal kabul edilir.

8/8/1945'de müttefikler Londra'da savaş suçlularını yargılayacak olan Uluslararası Askeri Mahkemenin kurulması konusunda anlaşmaya varırlar. Londra Anlaşması'nın sentezinden doğan asıl esaslar, geleceğin BM.'in antlaşma maddelerinde sözü geçen insan hakları ve tanımlarının (*soykırımı, insanlığa karşı suç, savaş dönemi suçları*) temelini teşkil ederler. Bu tanımlar aynı zamanda BM. çatısı altında doğacak Uluslararası Hukukunun temelidir.

Nürnberg Askeri Mahkemesini kuran Statü, Uluslararası Hukukun esasını şekillendirecektir[11] Bu statünün ana maddelerine göz atacak olursak:

Esas 1. Her birey, Uluslararası Hukuk Esaslarına karşı suç oluşturan eylem işlerse eyleminden ve göreceği cezadan sorumludur.

Esas 2. Uluslararası Hukuk Esaslarına göre suçu tespit edilmemiş eylem işleyen birey, Uluslararası Hukuka karşı sorumluluğu muaf edilemez.

Esas 3. Bir bireyin devletten aldığı emir ve ya hükümettin üst düzeydeki bir memuru olarak Uluslararası Hukuk

---

[11] Bknz. Yearbook of the International Law Commision, Cilt II, III. Başlık, Paragraf 95-127.

esaslarına göre suç işlemesi, onu Uluslararası Hukuktan doğan sorumluluklarından muaf tutmaz.

Esas 4. Bir bireyin amirinden ve ya devlet yetkilisinden gelen emirle Uluslararası Hukuk esaslarına göre suç işlemesi, onu cürümün manevi sorumluluğu dışında Uluslararası Hukuktan doğan sorumluluklarından muaf tutmaz.

Esas 5. Uluslararası Hukuk esaslarına karşı suç işlemekten itham edilen her birey, Hukuk ve gerçeklere dayanarak adil yargılanma hakkına sahiptir.

Esas 6. Uluslararası Hukuk Esaslarına göre cezalandırılması gereken suçlar şunlardır:

A) ***Barışa karşı işlenen suçlar:***

I) Saldırı amacıyla bir savaşı planlama, ön hazırlığına girişme, erginleme ve ya kışkırtma, uluslararası anlaşma sözleşme ve güvenceleri ihlal etme.

II) Birinci paragrafta sözü edilen suçların uygulanmasına veya ortak planlanmasına veya oluşumu için komplo eylemlerine iştirak etmek.

B) ***Savaş suçları:***

Uluslararası Savaş kural ve adetlerini ihlal eden fakat bunlarla sınırlandırılmayan cürümler: Cinayet; sivil nüfusa karşı zorbalık ve ya zoraki göçe tabii tutmak ve ya kürek cezası için kamplara nakli; savaş esirlerine kötü muamele etmek veya öldürmek; rehin infazları; köy ve şehirleri yağmalamak, gerekçesiz tahriplere girişmek, askeri açıdan özürlenmeyecek tahriplere girişmek.

C) ***İnsanlığa karşı işlenen suçlar:***

Cinayetler; tahripler; köleleştirmeler; sivil halka karşı sürgünler ve diğer insanlık dışı muameleler; siyasi inanç, ırk

veya dini farklılıklara dayanan kovuşturmalar; savaş ve ya barışta ülke yasalarını çiğneyen ya da çiğnemeyen ancak Mahkemenin yetki alanına giren herhangi bir suçla bağdaşık olmak.

Esas 7. Esas 6'da belirtildiği gibi "Barışa karşı suç", "Savaşta işlenen suç" ve "İnsanlığa karşı suç" işlemek, Uluslararası Hukuka karşı işlenmiş bir suç olarak kabul edilir.

Nürnberg Askeri Mahkemesinin uygulamalarıyla geleceğin Uluslararası Hukukunu etkileyecek iki yeni durum ortaya çıkar:

- Nürnberg'te yargılanan Naziler eylemlerini gerçekleştirdikleri dönemde, eylemlerini suçlayan yasa olmaksızın cezalandırıldılar. O döneme kadar, tarih süreci içerisinde, şekillenen Hukuk ilkelerine göre Naziler cezaya çarptırılamazdı. Fakat evrensel kamuoyunun "adalet" talebi üstüne Hukuki ilkelere karşı olmasına rağmen, suçlular cezalandırıldılar.
- Tarih içerisinde ilk defa, insanlığa karşı işlenen suçların barış döneminde de yer alabileceği ve bir ülkenin kendi vatandaşlarını da hedeflendirebileceği konusu, ifade edilmiştir.

Birleşmiş Milletler

Birleşmiş Milletler (BM) Örgütü 1945 yılında kurulur (*San Francisco Konferansı örgütün temelini atmıştı*). Türkiye ve Yunanistan Örgütün 51 kurucu üye devletlerinin içinde idiler. Kurulmasıyla birlikte üye devletler Uluslararası Ceza Kanun taslağını düzenlemeye ve bununla yeryüzünde insanlığa karşı işlenen suçlarla ilgilenen Uluslararası Ceza Mahkemesi (UCM) çerçevesinde yargılayabilecek bir olguyu kurmaya çalışırlar. Fakat bu girişim ancak 1998 yılında gerçekleşebildi.

BM Organizasyonu 10/12/1948 tarihinde 30 maddeden oluşan "İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi"ni ilan eder (*Beyanname Uluslararası Hukukun temeli sayılır*). Beyanname önsözünün birinci paragrafında: "İnsanlık ailesinin bütün üyelerinde bulunan haysiyetin ve bunların eşit ve devir kabul etmez haklarının tanınması hususunun, hürriyetin, adaletin ve dünya barışının temeli olmasına..." ibresi yer almaktadır.

Uluslararası Hukuk'un temeli Dünya çapında 12/12/1951 tarihinde uygulamaya geçti ve Birleşmiş Milletlere üye bir çok ülke tarafından kabul edildi. Daha önce sözü edilenleri ve 6 -7 Eylülde vuku bulan olayları göz önünde bulundurarak bildirinin 2. ve 3. maddelerine göz atalım:

"2. Madde: Herkes ırk, renk, cinsiyet, dil, din, siyasi veya diğer herhangi bir akide, milli veya içtimai menşe, servet, doğuş veya herhangi diğer bir fark gözetmeksizin işbu Beyannamede ilan olunan tekmil haklardan ve bütün hürriyetlerden istifade edebilir.

Bundan başka, bağımsız memleket uyruğu olsun, vesayet altında bulunan, gayri muhtar veya sair bir egemenlik kayıtlamasına tabi ülke uyruğu olsun, bir şahıs hakkında uyruğu bulunduğu memleket veya ülkenin siyasi, hukuki veya milletlerarası statüsü bakımında hiçbir ayrılık gözetilmeyecektir.

3. Madde: Yaşamak, hürriyet ve kişi emniyeti her ferdin hakkıdır"

Soykırımı suçunun önlenmesi ve cezalandırılması çalışmaları.

Soykırım Sözleşmesi BM'in 260-III- A. Genel Kurul kararıyla 9/12/1948 tarihinde oylanır. Sözleşmenin önsözünde: "Tüm tarihsel dönemlerde, soykırımının büyük insani kayıp-

lara neden olduğu kabul edildiği...", "...önlenmesi için uluslararası işbirliğinin gerekliliği " ifadeleri bulunur. BM, Nürnberg Askeri Mahkemeleri'nin tecrübesi ve 2. Dünya savaşı süresince kaybolan 55 milyon insanlarımızın doğurduğu acıyı göz önünde bulundurarak, bütün insaniyeti işbirliğine davet eder. Sözleşmeye göre soykırım tanımı şöyle belirlenmiştir:

"*2.* Madde:... Soykırım, milli, etnik, ırksal veya dini bir grubu kısmen veya tamamen ortadan kaldırmak amacıyla aşağıdaki fiillerin gerçekleştirilmesidir:

a) Grubun üyelerini öldürmek.
b) Grup üyelerine bedensel veya zihinsel zararlar yaratmak.
c) Fiziksel olarak grubu kısmen veya tamamen ortadan kaldırmak amacıyla grubun hayat şartlarını ağır biçimde kötüleştirmek.
d) Grup içinde doğumları önleyici tedbirler almak.
e) Gruba ait çocukları zorbalıkla başka bir gruba geçirmek."

Aynı zamanda:

"*3.* Madde:... Aşağıda ifade edilen fiiller cezalandırılırlar:

a) Soykırımı
b) Soykırımın gerçekleşme komplosunda yer almak
c) Soykırımının gerçekleşmesi doğrultusunda direkt veya dolaylı teşvikte bulunmak,
d) Soykırımının gerçekleşmesi teşebbüsünde bulunmak,
e) Soykırımına iştirak etmek

4. Madde: 3. maddede belirtilen fiillere yasal olarak veya devlet buyruğu veya şahsen iştirak eden veya hazırlamasına yardımcı olan kişiler cezalandırılırlar "

"*6.* Madde*:* 3. Maddede belirtildiği gibi, soykırım veya başka eylemlerden sorumlu olan kişiler, suçun işlendiği ül-

kede veya tarafların da kabul ettiği bir Uluslararası Ceza Mahkemesinde yargılanmaları gerekir…"

BM.'in Soykırımı sözleşmesinin 6. maddesinden, zafiyet gösterdiği ve tüm üye ülkelerin ortak olarak benimsedikleri, bahis konusu olan suçları yargılayacak daimi bir mahkemenin kurulması konusunda uzlaşma sağlayamadığı anlaşılır. Böylelikle her durum ayrıca değerlendirilip "Özel Mahkeme"nin kurulması ön görülmektedir. Gerçekten de sözleşmeyi imzalayan herhangi bir üye devlet "Özel bir Mahkeme"nin kurulması talebinde bulunabilir.

Türkiye Cumhuriyeti soykırım sözleşmesini 31/7/1950 tarihinde bir çekince koymaksızın onaylamıştır[IV] Sömürgeci ülkelerin çoğu çekincelerini yazılı olarak BM bildirirler ve bunlardan bazıları onaylanır; böylece sözü edilenler o ülkeler için "ihtiyatla" kabul olunurlar[12]

Sözleşmenin Gelişme Sürecine Tarihsel bir Bakış

"Soğuk Savaş" sürecinde güçlü iki kutup birbirlerini Uluslar arası Hukuku çiğnedikleri konusunda karşılıklı ithamlarda bulunurlar. Güçlülerin birbirleri aleyhinde uyguladıkları tahripkar politika neticesinde Üçüncü Dünya ülkelerinin içerisinde şiddet olayları görülür. Güçsüzleşen Avrupa ülkeleri sömürgelerini kaybederler. Böylece BM tarafından kabul edilen bir çok yeni devlet kurulur. Yeni devletler örgüt içerisinde yeni verilerin doğmasına sebep olurlar, şöyle ki:

[IV] Türkiye kaynaklarında adı geçen onay 23/3/1950 ve 5630 sayılı kanun olarak geçmektedir. Oysa BM kaynakları 31/7/1950 olarak gösterirler. Önemli olan Soykırım sözleşmesinin 1950 yılının içinde Türkiye tarafından çekince koyulmaksızın onaylandığıdır.

[12] Antlaşmayı imzalayan ülkelerin tam listesini ve her ülkenin kendisi için ifade ettiği çekincelerini görmek için bknz: www.unhchr.ch/html/menu3/b/treaty1gen.htm

- Eski sömürgeci devletlerin gelecekteki çıkarlarına göre çizilmiş olan sınırlar doğmuş olan yeni gerçeğe uymazlar.
- Yeni üyeler bağımsızlıklarını koruyabilmeleri için gerekli olan yeterli bilimsel alt yapıya sahip değildiler.
- Kurnazca çizilmiş sömürge sınırları içerisinde farklı etnik gruplar kendilerini yabancı devletlerin hakimiyeti altında bulurlar. Etnik grubun, millete sonrasında da ulus devlete dönüşüm döneminde, kurnazca çizilmiş sömürü sınırları dahilinde kabul edilebilir milli egemenlik veya bağımsızlık savaşları doğar. Bu çatışmalar incelendiğinde "hak" verilemez bir durumun varlığı göze çarpar.

BM. Uluslararası Hukuk'u uygulama çabası dahilinde, 26/11/1968 tarihindeki Genel Kurul toplantısında aldığı kararlarla (*2391/XXIII*), soykırım, insanlığa karşı işlenen suçlar ve savaş suçların hakkında yeni ve önemli veriler getiriler. Yeni kararlar 11/11/1970'den itibaren yürürlüğü girer. Bazılarına bakacak olursak:

" Savaş suçları ve insanlığa karşı işlenen suçlar Uluslararası Hukukun en ağır suçlarıdır."

" Savaş suçları ve insanlığa karşı işlenen suçlar hiçbir surette affedilmez ve zaman aşımına uğramazlar"

BM. 3/12/1973 tarihindeki Genel Kurul toplantısında (*3074/XXVIII*), diğerleri dışında savaş suçları ve insanlığa karşı suç işleyenler hakkında uluslararası kovuşturmaya gidileceği ve yer kürenin her neresinde bulunurlarsa bulunsunlar tutuklanabilecekleri kararını alırlar. Aynı kararla suçlulara yataklık yaptıkları ispatlanmış olan üye devletlerin aleyhine uluslararası yaptırımlara da gidileceği vurgulandı.

Uluslararası daimi Ceza Mahkeme Statüsü ve Onayı

Zamanın geçmesiyle, Uluslararası daimi bir yargı makamının varlığı zorunlu olduğu anlaşılır. Kurulacak yeni ku-

rumun, BM. organlarının "Özel Mahkeme" kurma kararlarını beklemeksizin gelecek ihbarları kovuşturabilecek konuma sahip olmalıydı.

Ancak "özel mahkeme"yi kurma işlemlerinin zaman kaybettirici ve masraf gerektiren bir olgu olduğu, gerekli kaynakların sağlanıp ta "özel kurumun" işleyişe geçmesi geciktiğinden; işlenen suçun delilleri, çoğu zaman da suçluların da izlerini kayıp ettirttikleri gerçeği vurgulanır.

BM organları, 1993'te Berlin duvarının düşmesinden sonra, örgüt içerisinde çalışacak ve Uluslararası İnsan Haklarına karşı Ceza sorumluluğunun şahsiyetini kast ve taksirini araştırıp yargılayabilecek bir kurumun kurulması şartlarını tartışacak fırsatı bulurlar. Üyeler 1948 soykırım sözleşmesinin temeline (*özellikle 1949'da kabul olunan dört Cenevre sözleşmelerinin ve 1977'deki iki ek protokole dayanan Uluslararası İnsani Hukuka*) yeni boyut kazandırma amacıyla ad hoc[V] mahkemelerin kurulması tartışmasına başlarlar. Böylelikle BM.'in 17/7/1998 tarihinde Roma'da yaptığı diplomatik toplantıda onaylanan ve 19/11/1998 ile 12/7/1999'da düzeltilen Uluslararası Ceza Mahkeme Statüsü kabul edilir. Toplantıda Uluslararası Daimi Ceza Mahkemesi'nin merkezi Lahey'de bulunmasına, Uluslararası güce ve yaptırıma sahip olması kararları alınır[VI]

[V] **Ad hoc** Latince belli bir amaca yönelik anlamını taşır. Burada sözü edilen amaç soykırım, insanlığa karşı suçlar, savaş suçları ve saldırı suçlarını Uluslararası Ceza Hukukuna dayanarak yargılayabilecek özel kurumun kurulmasıdır. Eski Yugoslavya'da (*özellikle Sebreniçe yöresinde*) vuku bulan olayları inceleyen Mahkeme de ad hoc özelliğiyle adlandırıldığından okuyucunun bu durum karıştırmaması gerekmektedir. Ayrıca 1993'te olaylar gelişmekte ve Roma Statüsü halen tartışılmakta olup Eski Yugoslavya aleyhinde herhangi bir yasal durum başlatılmamıştı.

[VI] Türkiye Cumhuriyeti Roma Statüsü'nün onaylanması sırasında çekimser kalmıştır.

Her ne kadar Genocide Watch[13], 1951 – 1998 döneminde kabul edilen Uluslararası İnsani Hukukunu en azından 73 kez ihlal edildiğini (*Bknz. Tablo I.*) kaydetmesine rağmen, aynı dönemde sadece dört tane özel mahkemenin kurulduğu da bir gerçektir. (*İkinci Dünya Savaşı suçluları için Nürnberg ve Tokyo, 1994 Ruanda, 1993 Yugoslavya*).

UCM Önhazırlık Komisyonu

Zamanla insan hayatı ve haysiyeti ölçülebilinen ve pazarlanan metaya dönüşünce "Soykırımın önlenmesi ve cezalandırılması" sözleşmesini imzalayan üye devletler "hangi büyüklükteki can kayıpları soykırımı sayılabilir?" sorusunu ortaya koyarlar.

Soruyu yanıtlamak ve aynı zamanda UCM'nin kadro, yönetim esası ve tipik problemleri[14] çözümleme amacıyla 17/7/1998'de Uluslararası Ceza Mahkemesi Hazırlık Komisyonu kurulur (*Preparatory Commission for the International Criminal Court*). Komisyon 1/1/1999'dan 2002 yılının sonuna kadar 10 kez toplanır. Komisyona yöneltilen temel sorulardan biri suç unsurlarının ve temel esasların belirlenmesidir (14b.).

---

[13] Bknz. www.genocidewatch.org.

[14] Ön hazırlık Komisyon'undan istenenler:

a) Rules of Procedure end Evidence,
b) Elements of Crime,
c) A relationship agreement between the Court and the United Nation,
d) Basic principles governing a headquarters agreement to be negotiated between the Court and the host country,
e) Financial regulations and rules,
f) An agreement on the privileges and immunities of the Court,
g) A budget for tha first financial year,
h) The rules of procedure of the Assembly of States Parties.

Hazırlık Komisyonu 30/6/2000'de New York'ta yaptığı toplantıda[15], soykırım tanımını açıklığa kavuşturan geçmişe yönelik geçerli paragraflarını şu şekilde düzenler:

"a) Eğer fail (-ler) grubun bir veya daha fazla üyesini öldürmesi,

b) Eğer fail (-ler) grubun bir veya daha fazla üyelerine bedensel veya zihinsel zararlar yaratması,

c) Eğer fail (-ler) fiziksel olarak grubun bir veya daha fazla üyesini ortadan kaldırmak amacıyla grubun hayat şartlarını ağır biçimde kötüleştirmesi bedensel ya da akli hasar vermesi,

d) Grup üye veya üyeleri aleyhine doğumları önleyici tedbirler almak,

e) Gruba ait çocuk veya çocukları zorbalıkla başka bir gruba geçirmek."

UCM Hazırlık Komitesi aynı kararında; "Soykırımı ilkin bir suç sonrasında tarihsel veya sosyolojik bir olgudur; suça ait her tür delil ve belgenin UCM'ne bildirilmesi her birey ve hükümetin sorumluluğudur" ibaresini vurgular.

Sözü edilenlerin ışığında, NATO güçlerinin Yugoslavya'ya saldırıları yasal ve gerekli oldukları tasdik edilir.

Değişikliklerin kabul edilmesi ve herhangi bir ülkenin haksızca itham edilmemesi için aşağıda belirtilmiş bazı ön koşulların[16] da varlığı gereklidir:

a) Mağdur grubun üyelerine zarar vermeye yönelik saldırıların sürekli olarak kaydedilmiş olması. (*sözleşmede adı geçen suçları işlemek*)[VII].

---

[15] Öneriler için Bknz. U.N. PCNICC./1999/L.5/Rev.1 /Add.2.

[16] Bknz. Urs A. Cipolat, The Punishment of Rape under International Humanitarian Law, Yale 1996.

[VII] 21. yüzyıl başlarında Türk kamuoyuna açıklanan azınlık karşıtı hareketlerin dışa bağımlı (*Kıbrıs, Batı Trakya, Savaş zorunluluğu vs*) oldu-

b) Eylemin "örgütlü uygulaması" veya örgütlenmesi için devlet kademesinden emirlerin verilmesi.

c) Mağdurların bir gruba ait olduklarından dolayı seçilmiş olmaları.

d) Mağdurların savunmasız olmaları, teslim olduklarına veya kendilerini savunduklarına bakmaksızın öldürülmeleri.

e) Grup üyesinin tahribi öldürme ile gerçekleşmesi ve caninin eylemin uygulayıcıları tarafından himaye edilmesi.

f) Eylemi uygulayanların ideoloji ve "inanç"larının soykırım pratiklerine uygun olması.

UCM'nin kararlarını göz önünde bulundurarak, insani görevlerimizin doğrultusunda, bu bilimsel çalışmayla, sorumluğunu üstlenerek resmen beyan ediyoruz ki:

I) Septemvriana olayları esnasında ispatlanmış 14'ten (*Helsinki Watch*), 37 (*Spiros Vriyonis*) kişiye kadar varan can kaybı, kabul edilen uluslararası soykırım tanımlamasının 1. maddesinin ihlalidir.

II) Septemvriana olayları esnasında ispatlanmış 30 yaralama ve 300 ırza geçme vakası kabul edilen uluslararası soykırım tanımlamasının 2. maddesinin ihlalidir.

III) Cürümlerin sorumlularının cezalandırılmamış olmaları ve verilerin gizlenmesi (inkarcılık) Türkiye Devletini sorumlu kılar.

ğu izlenimi verilmektedir. Bu hareketlerin "tarih taşları" olup ta böyle bir politikanın yürütülmediği fikrini de bir çok Türk aydını benimsemiştir. Mağdur grup aleyhine işlenen ve terör doğuran hareketlerin devamlılığı hem soykırım olgusunun ön şartı olarak hem de tarihi bir gerçeğin ispatı olarak (Tablo V' te) verilmektedir.

Araştırmacı yazar adı geçen tabloyu her ne kadar kitabı kaleme aldıktan sonra hazırlamışsa da bunu Türkiye basımında yer vermenin gerekliliğine inanmaktadır.

IV) Eylemler (*Septemvriana ve sonrası sınır dışı*) devletin emriyle devlet organları tarafından planlanmıştı ve fiillerin uygulanması esnasında İstanbul Rum Cemaat bireyleri savunmasızdı. Bir çok ölüm ve yaralanmalar işkence sonrasından gelmiştir. Cinayet, yaralama ve ırza geçmekten suçlu olanların hiçbirisi teşhis edilmedi ve cezalandırılmadı.

90'lı Yıllarda Uluslararası Kaygılar ve Akademik Öneriler

Uluslararası Daimi Ceza Mahkemelerinin kurulmasına kadar BM, soykırım, insanlığa karşı suçlar ve savaş suçları işleyen suçluları yargılama amacıyla dört tane Özel Mahkeme kurar. Ön soruşturma, soruşturma ve davalar Uluslararası Akademi Toplumunun inceleme konusu olurlar.

Zamanın geçmesi ile evrensel siyasi dengelerin gelişmesi, soykırımın dar hukuki tanımının üç temel nedenden ötürü genişletilmesi ve yalınlaşması gerekliliğini doğurur. Bunlar:

- Dar hukuki çerçevesi fiili önleyici değil fakat mahkum edici idi. İnsanlığın, insanlık kültüründe yeri olmayan bu fiillerin tekrarlanmaması için öngörücü mekanizmalara ihtiyacı vardı.
- Faşist Almanya'nın mahkumiyetine hedeflenmiş dar yasama uygulamaları, sonrasında yeryüzünde vukuu bulan tüm olayları kapsayamıyordu.
- 1948'deki kayıt olunmuş veriler zaten tahrip olmuş bir ülke için (*Hitler Almanya'sı*) geçerli olmasına rağmen; sonrasında BM'e üye güçlü ülkelerin sınırları içerisinde yaşayan grupları koruyucu nitelikte değildi. (*Eski Sovyetler Birliği, Eski Yugoslavya ve tartışma konumuz olan Türkiye gibi.*)

Nürnberg Askeri Mahkemeleri tarafından saptandığı gibi

mağdur topluluğun imha edilmesi ani bir olay değil fakat "zaman sürecinde" etaplı (*fazlı*) gelişmiş olmasıydı. Bu durumda "İnsanlık Ayıbı"nı yaratan olayları zamanın derinlemesindeki ön hazırlık fazının ortak karakterlerinin incelenmesi ve kaydedilmesi gerekliliği doğdu.

Nürnberg Duruşmaları bu fazın başlangıcını "Kristal Gecesi"ne yerleştirirler ve Nazi Partisinin üyeleri 9 - 10 Kasım 1938'de vukuu bulan olaylara katılımlarından dolayı yargılanırlar ve cezalandırılırlar. Fakat Almanya Musevileri aleyhine ilk hareketin 1933 yılında kaydedildiği ve Nazi hareketinin parti içi muhalefetini etkisizleştirme hareketi olan "Uzun Bıçak Gecesi"nin varlığı da (*30 Haziran 1934, keza iki gün sürer ve olaylar neticesinde 1076 can kaybı kayıt edilir*) duruşmalarda vurgulanır.

Yukarıda bahsedilenlere göre Holokaft'ın başlangıcı 1933 yılına dayanır, yani düzenin Musevileri imha etmek amacıyla, insanları tasnif etmesiyle (*metnimizin sonrasında göreceğimiz gibi*) başladı ve Nazi Almanya'sının 1945'deki düşüşüne kadar devam etti. Yani Holokaft aralıksız olarak on iki yıl sürdü.

Yine insanlığın "büyük ayıbı" olan 1993 1994 Ruanda'daki "Tutsi soykırımı", aniden ortaya çıkan bir fiil değil, fakat on beş yıllık bir geçmişe dayanan bir olaydı. (*Tutsi – Hutu çatışmaları için bknz. Tablo.1, Burundi ve, Rwanda*).

Nürnberg Duruşmaları ve Kore çatışmalarının sona erimesiyle sosyo - tarihsel bir boşluk kayıt edilir. Bu boşluğu yok etme görevi evrensel akademisyenlere aitti. Mağdur grubun tanımlanması ve soykırımının zamansal süreci netleşmesi gerekliydi ki gelecekte bu fiilin öngörülmesi ve önlenmesi amacına yönelik mekanizmalar kurulabilinsinler.

Bu araştırmaların içinde Profesör G. H. Stanton 1996 yılında soykırımın sekiz fazını dile getirip ABD'nin Yale Üniversitesinde yayınlar.[17]

Soykırımın Sekiz Evresi (fazı)

Stanton'a göre soykırımın sekiz fazı Tablo.1. de belirtilen her durum için geçerliydi. Her faz kendine özgü özelliklere sahip olup belli bir süreç içerisinde gerçekleştirildiğinden yerel gözlemciler (*gazeteciler, yabancı diplomatlar, iç muhalefet vs.*) tarafından kayıt edilebilinirdi.

Genocide Watch, BM ve STO (*İng. NGO veya Yun. MKO*) gözlemcilerinin gönderdikleri raporlar derlenip incelenirlerse, "uluslararası cemaat" erken davranıp "felaketi" dördüncü fazına gelmeden durdurabileceğini ve böylelikle birçok insan hayatının kurtulabileceğini iddia etmektedir[18] Örgütün iddiasına göre sözü edilen olaylar bildirildiği anda UCM, BM. Güvenlik Konseyi aracılığı ile insanlığı karalayacak gelişmelere mani olabilir.

Sözü edilen sekiz faz şunlardır:

- Classification (Guruplaştırma)
- Symbolization (Damgalama, Simgeleme)
- Dehumanization (İnsan saymamak, insancıl özellikleri arındırma)
- Organization (Örgütleme)

---

[17] Bknz. The eight stages of genocide by Gregory H. Stanton. Stanton aynı zamanda Genocide Watch'un başkanlığını sürdürmektedir.

[18] Bknz. Ruanda soykırımını soruşturma sürecine ilişkin Uluslararası Sempozyum raporu (Rwanda; The Preventable Genocide 7/2000).

Aynı zamanda,

- Preventing Genocide: The Role of the International Community, Christian Scherrer'in raporu Stokholm, 1/2000.

  "Soykırımı önleme" Uluslararası Stokholm bildirisi (2004).

- Polarization (Kutuplaşma)
- Preparation (Ön hazırlık)
- Extermination (Yok etme, imha)
- Denial (İnkarcılık)

Stanton öncesi birçok sosyal bilimci soykırım tanımını bilimsel olarak genişletmeye;[19] böylelikle hukukçuların savunduğu "sorumluların sonrasında cezalandırılmaları" fikrinde kalmayarak, fiili önleyebilecek bir konuma gelinebilinmesi için çok çaba sarf ettiler. Araştırmacıların ilk zorluğu "grubu" tanımlamaktı. Şöyle ki:

- Demokratik düzenlerde muhalefet, iktidara karşı mağdur bir grup olarak gözükür. Fakat bu, kuşkusuz soykırımın birinci fazında olduğumuz anlamına gelmez. (*gruplaştırma*).
- BM tarafından kabul edilmiş totaliter düzenlere sahip üye devletlerde, düzen karşıtların aleyhine yapılan kovuşturmalarla karşıtların soykırıma tabii bir grup oluşturdukları kabul olunamaz.

Zamanın geçmesi ile birlikte grubun özellikleri milli, etnik, ırksal veya dini olarak açıklık kazandılar.

İkinci zorluk, "can kaybı mutlaka olmalı mı?". Eğer evetse "Kaç kişi?" sorularının yanıtlanmasıydı. İnsan haklarının temel ilkelerine göre "grup" haklarının korunması her bir bireyin haklarının korunmasına bağlıdır. UCM Hazırlık Komisyonunun 30 Haziran 2000'de New York'ta aldığı kararlar yukarıdaki söz konusu olan birey hakkı ilkesiyle uyuşur. Bir vukuatta soykırım ön koşulları gözleniyor ve bir grup üyesi mağdur durumdaysa (*yani Statü'de sözü edilen*

---

[19] Bknz. Frank Chalk and Kurt Jonassohn (1990), Israel W. Charny (1994), Helen Fein (1990-1993), Barbara Harf and Ted R. Gurr (1988). Steven T. Katz (1994).

suçlara maruz kalmışsa) vukuata soykırım hareketi olarak bakılması gerekir prensibiyle sorular yanıtlanır.

Berlin duvarının düşmesinden sonra eski Sovyetler Birliği'nin hukuk ve sosyal bilimcileri "etnik mesele" (*Social Identity*) konusunu ortaya koyarlar[20] Statüdeki soykırım tanımının (c), (d) ve (e) paragraflarını somutlaştırmaya çalışarak, etnik grubun tanımlanması ve korunmasının iki değişik yüzü olduğu iddiasında bulunurlar. Paragrafları açarak:

- Etnik grup her türlü dolaylı tehditlerden korunmalıdır.
- Etnik grup, amaçları doğrultusunda gelişmesi ve başarılı olabilmesi için yeterli tedbirlerin ve olanakların var olması gerekir.

İlkelerini Statü içeriğine eklenmesini isterler. Şöyle ki, grup bireyinin gelişebilmesi, üretebilmesi ve topluma karşı sorumlu olabilmesi için etnik grubun eşit yaşam koşullarının korunması gereklidir. Baltık ülkeleri kendi deneyimlerine dayanarak, bir grubun sadece doğumları önleyici tedbirler alarak ve/veya çocukları zorbalıkla başka bir gruba geçirmekle zaman içerisinde eritilmeyeceği; fakat eşit şartların bulunmamasının da bir grubu yok edebileceğini bunun da soykırım olduğunu iddia etmektedirler. AB'nin ekonomi açısından cılız üyeleri sözü geçen ilkenin mutlaka Avrupa Anayasası'nın temel ve ön koşulu olmasını talep etmektedirler.

Açıklanması gereken üçüncü nokta ise, faillerin (*Hitler Almanya'sındaki S.S., S.D., S.A., Gestapo, O.K.W., örgütlerinde olduğu gibi*) devlete bağımlı olma şartının olup olmadığıdır. Stanton bu noktayı yalın bir şekilde belirtiyor; "önemli olan fiili gerçekleştiren değil fakat eylemi planlayıp

---

[20] Litvanya Felsefe ve Sosyoloji Enstütüsü'nden Jurat Morkuniene'nın eseri olan, The Preconditions of Social Identity of a small State in Transition to Democracy, bilimsel çalışmada cemaatlerin özgürlük haklarını savunur.

örgütleyendir" diyor. Söylenenlerin neticesi olarak, insanlık dışı eylemleri gerçekleştiren kişilerin devletin herhangi bir kademesiyle ilişki içerisinde olup yönlendiriliyorlarsa, her ne kadar devlet görevlileri faaliyette bulunmamışlarsa da sözü edilen fiilin soykırım eylemi olarak kabul edilmesi gerektiği kanaatine varırız. Darfur'daki Jarjaweed'ler, Hindistan'daki aşırı unsurlar yanlısı Hindular vs. gibi. Aynı ithamlar devletle ilişki içinde oldukları kanıtlanmış devletin karanlık güç odaklarının veya terör örgütlerinin uygulamaları için de geçerlidir.

"Soykırım Eylemi"ni açıkladıktan sonra özetle can kaybının yaşandığı diğer fazlara da bir göz atalım. Ön hazırlık aşamasında:

- Mağdur grup kitleden arındırılır.
- Gizli listeler hazırlanıp hedef olacak mağdurlar işaretlenir.
- Mal varlıklarına el konur.
- Hareket alanları sınırlanır. (*Getto ve/veya askeri kamplara toplamak, evlerinde göz hapsine alınmak vs.*).

Soykırımın gelişme sürecinin bu fazında insanlığa yakışmayacak durumlardan kaçınılması için ya yabancı güçlerin müdahale etmesi ya da mağdur grubun öz savunması organize edilmelidir. Eğer BM veya diğer güçler gelişen olaylara mani olamazlarsa yok etme fazı olan yedinci faza girilir. Yok etme fazında koşulların elverdiği şekilde, faillerce:

- Silahlı devlet güçleri,
- Silahlı devlet içi karanlık güçler,
- Yok etmeyi gerçekleştirecek başka güçlere desteklenip (*Burundi'de olduğu gibi*),
- Yabancı ve/veya yurt içi işbirlikçi terör örgütleri, Kullanılır.

Bu faza girildikten sonra geriye dönüş yoktur. Mağdur grubun korunması yalnız BM ordularının müdahalesiyle mağdurların güvenli noktalara nakledilebilinmesi ile sağlanır.

İnkarcılık fazı İmha fazının bitimiyle başlar. Hareketi örgütleyenler:

- Toplu ve gizli mezarlar oluşturur,
- Ölüleri yakarlar veya yok eder,
- Suç delilleri gizlenip tanıklara terör uygulanır,
- Herhangi bir suçun işlendiğini inkar eder,
- Olayların esas sorumlusu olarak mağdur grup üyeleri gösterilir,
- En son delil ortadan kaybolana kadar her tür incelemeye engel olunur (*zorbalık veya siyasi oyunlarla*).
- Gerçek suçlular cezasız kalır. (*Pol Pot veya İdi Amin gibi*).
- Zora düştüklerinde de sorumluları bulma ve yakalamada güçsüz olduklarını ileri sürerler. (*Ruanda ve Yugoslavya'daki gibi*).

V BAŞLIK

Septemvriana Soykırım Hareketinin Hedef ve Sonuçları

Soykırım suçunu tarihsel gelişimi, suç olarak kayıt edilmesini ve Uluslararası hukukun ışığında akademik çalışmaların neticesinde kaydedilen sekiz fazını kısaca açıkladıktan sonra, Septemvriana olaylarının bir soykırım hareketi olarak nasıl planlanıp geliştiği sorusu doğar. Soruyu yanıtlarken, Septemvriana soykırımını fazlarına göre inceleyecek ve sonuçlarını 20.yüzyılda gerçekleşmiş iki vahşetle, Holokaft ve Ruanda soykırımlarıyla karşılaştıracağız.

Stanton fazlarına göre Septemvriana soykırım hareketinin incelenmesi

Öncesinde belirttiğimiz gibi Septemvriana soykırım hareketi 27/9/1952'de kurulan Ö.H.D.S.T.K. tarafından örgütlendi. Ö.H.D.S.T.K.'nun biçim ve işlevini bildiğimize göre, soykırım planlama ve infazında devlet izninin olduğu, keza vuku bulacak olaylardan yabancı güç "teşkilatları"nın da haberdar oldukları kanaati doğar.

Ö.H.D.S.T.K'nun kuruluş tarihini, IRC'nin ve Yunanlıların doğduğu topraklardan 2. Dünya savaşı sonrası dönemi

kovulma işleminin başlangıç tarihi olarak kabul edebiliriz. Kovulma işlemi, Rum azınlık okullarından öğrencilerin kovulması[1] ve cemaatsiz kalan kilise ve cemaat vakıflarının taşınmaz mülkiyetinin zimmete geçirilmesi uygulamalarının yer aldığı 1968 Eylül'üne kadar devam edecekti. Sözü edilen zimmete geçirme uygulaması günümüze kadar devam etmektedir.

Classification (Gruplaştırma)

Gruplaştırma eylemi Osmanlı İmparatorluğu döneminden süregelmekteydi. Teokratik devlet, gayrimüslimleri devlete karşı hak ve ödevleri bakımından farklı bir konumda bulunduruyordu. Boyunduruk altında bulunan cemaatler alt gruplar olarak adlandırılmışlardı (*Osmanlı devletindeki millet kavramı, Rum milleti, Ermeni milleti vs. gibi*). Alt gruplar yönetimin teşvikiyle bir çok kez birbirleri aleyhinde hareketlerde bulunmuşlardı.

1923 tarihinde kurulan Türkiye Cumhuriyeti, Mustafa Kemal'in ilkeleri doğrultusunda devletçiliğe dayana, halkçı, laik, milliyetçi bir konuma sahipti; böylece Osmanlı dönemi millet sistemi dayanaksız kaldı.

Misakı Milli'ye göre Türkiye tek bir dil konuşan tek bir milletten oluşmaktadır (*Bu bütün Türkiye Anayasa'larında çiğnenmeyen bir koşuldur*)[2]. Yasalara göre nüfus cüzdanı

---

[1] Öğrenci ve ebeveynlerin kimliklerindeki din hanesine RUM ORTODOKS yazılması gerekiyordu. Oysa Rum inancı değil etnik grubu gösteriyordu. Bu tedbirle yüzlerce öğrenci Rum azınlık okullarından uzaklaştırıldı. Uzaklaştırılanların çoğu eğitimlerini Türk okullarında "milli eğitim" çerçevesi altında devam etmeye mecbur kaldılar. Bu olgu çocukların bir gruptan zorbalıkla başka bir gruba geçirilmesi olarak değerlendirebiliriz.

[2] 7/11/1982 tarihinde yürürlüğe giren Türkiye Anayasasının 3. Maddesi:

bulunduran her birey tek bir millete aittir ve o milletin dilini konuşur. Devleti kuran ana ilkeleri kabullenmeyen herkes düşman sayılır ve yabancı unsur olarak kabul edilir.

"Ulusal ant" 19. yüzyıl (*Hegel*) anlayışına bağımlı bir devlet kurar. Bu anlayışa göre "milli hakimiyet", ana ulusun mutlak egemenliği olarak anlaşılır. Oysa 20. yüzyılda (*özellikle 1948'den sonra*) "milli hakimiyet" kavramı, uluslararası örgütlerin kabullendiği gibi devletin kendi sınırları içerisindeki (*yasama, yürütme, yargılama, savunma*) hakimiyeti olarak kabul edilir. Kavram, 21. yüzyılın küreselleşme akımıyla yeniden gözden geçirilip yenilenecektir.

Jön Türk devleti (*Osmanlı İmparatorluğu'nun son on yıllık döneminde Yunan, Ermeni, Süryani ve başka cemaatlerin tahribini gerçekleştiren*) farklı dine inanlar meselesini tekrar gündeme getirir. Guruplaştırma 1927 nüfus sayımından başlayıp Müslüman-Türk milletinin mutlak üstünlüğünün ispatlandığı 1965 yılına kadar sürer. 1965 sonrasındaki sayımlarda guruplaştırma soruları soru anketinden kaybolurlar[3]

Symbolization (Damgalama, Simgeleme) ve Dehumanization (İnsan saymamak, insancıl özellikleri arındırma):

Teokratik Osmanlı İmparatorluğu'nda farklı dinden olanlar, devletin kendi özelliğinden dolayı, simgelenirlerdi. Kuran'a göre Allah'ı (*dini*) olmayanların haysiyeti yoktu. Hıris-

---

"Madde 3. Türkiye Devleti, ülkesi ve milletiyle bölünmez bir bütündür. Dili Türkçe'dir.
Bayrağı, şekli kanunda belirtilen, beyaz ay yıldızlı al bayraktır.
Milli Marşı İstiklal Marşıdır.
Başkenti Ankara'dır."

[3] Bknz. Fuat Dündar, Türkiye'nin Azınlıkları, Çeviren Ana Kondu, İnfognomon, Atina 2003. Aynı zamanda Sari Neokli, 1. Türkiye Cumhuriyetinde politik gelişmeler ve Dış Politika, Gordios, Atina 1992.

tiyan toplumunun "gavur" olarak nitelenmesiyle, gruba ait bireyin insani özelliği azlediliyordu. Böylelikle damgalanmış bir grubun üyesi resmen insani özelliklerinden arındırılıyordu.

Yeni milli - laik Türk devletinde Mustafa Kemal, dinle alakalı her olguyu kaldırmaya çalıştı. Bu dönemde, damgalama ve insancıl özelliklerinden arındırma işlemini batılılaşmış Jön Türk Edebiyatçıları üstlenir. Yeni öğretinin (*Edebiyatı Cedide*) üyeleri aynı zamanda, öncesinde İttihat Terakki'nin, sonrasında da C.H.P.'nin üyeleriydiler.

Edebiyatı Cedide akımını savunanların yazdıkları hikaye ve romanlarda azınlık toplumunun fertleri, saf ve masum Türkleri sömüren, devlet mallarını suiistimal eden, tuhaf görünümlü, insanlık dışı varlıklar olarak gösterilir. Bu tür anlatılar, tüm öğretim kademesinin dil ve edebiyat kitaplarında bulunduruldular. Bütün eğitim ve öğretimin kılavuzlarında bunlardan "milli bilinci güçlendirme" metinleri olarak söz edilir.[4]

Halkın gözünde "hayvanlaştırma", 2007/1932 sayılı yasayla ülkenin örf ve adetlerine uymadıkları gerekçesiyle (*ecnebilerin*) Rum-Ortodoks'lara takriben 30 değişik mesleğin yasaklanması ile daha da etkinleşir. Adı geçen yassa ile yeni devlet de azınlıkları simgeler[I].

Edebiyatçıların "iş verimi" varlık vergisinde görülür; buna benzer anlatılarla büyüyen "ilerici" Türk vatandaşı azın-

---

[4] Bknz. Türkiye'de eğitilen okul kitaplarındaki metinler, Halide Edip Adıvar'ın Duatepe, Reşat Nuri Güntekin'in Bahçeli Lokanta, Yakup Kadri Karaosmanoğu'nun Yabandan, Sait Faik Abasıyanık'ın Son Kuşlar vs. gibi.

[I] 21 YY. Türkiye'sinde unutulan bu konu için bknz. Ayhan Aktar, Varlık Vergisi ve Türkleştirme Politikası, İletişim yayınları, İstanbul 2000.

lıkların mal varlıklarına el konulma (*yani suiistimal edilenlerin iadesi*) işlemini mantıklı görür (Tablo 2.5.). Varlık Vergisinin uygulaması ile devlet azınlıkları ekonomik buhrana sürükler. Ekonominin millileştirilmesi hedefine yönelik 4305/1942 sayılı yasayla devlet "sömürenlerin" servetine el koyar. Halkın "Devletin talan"ına gösterdiği suskunluk, Edebiyatı Cedide akımının başarısını gösterir. On beş yıllık "bilinç yaratma" politikası başarıya ulaşmıştı. Halk azınlıkları kendileri için yabancı ve tehlikeli bir unsur olarak görmekteydi.

Septemvriana ve 1958 – 1968 dönemi "imha etme" politikası başarılı olunca Makarios karşıtı politikaya başlanır. 1960'lı dönemde "uslu dur yoksa seni Makarios'a veririm" tehdidi altında[5] büyüyen çocuklar 1974 "Attila" harekatını gerçekleştiren askerlerdi.

Organization (Örgütleme)

Öncesinde vurguladığımız gibi, 1946'daki gizli "Zirve Toplantısında" Türkiye'nin ne pahasına olursa olsun ulusal homojenleştirilmesi kararı alındığını biliyoruz.

Türkiye, batıya ait olduğunu kanıtlayabilmek için çok partili siyasi sistemini oluşturur. Ordu yeni siyasi ortamdan bağımsızlığını kazanabilmesi için kendi ekonomi sistemini kurar[6]. Politik gelişmelere paralel olarak "Truman Doktrinini" esas alan Ö.H.D.S.T.K. kurulur ve azınlıklar takibe alınır.

Demokrat Partinin neoliberal politikası erkenden ve tümüyle başarısızlığa uğrar. Türkiye her ne kadar hak etmediği halde Marshall planına dahil olduysa da ülkenin ekonomik

---

[5] Bknz. Hülya Demir – Rıdvan Akar, İstanbul'un son sürgünleri, syf.34 Çukatu yayıncılık.

[6] Bknz. V. Kiratzopulos, Kurtların Yükselişi, Çukatu yayıncılık Atina 2006.

kurmayları seçim öncesinde vaat edilen "her mahallede bir milyoner" sloganını gerçekleştiremeyeceklerini farkına varırlar. Başarısızlığın ana sorumlusu olarak azınlıklar gösterilir (*Özellikle dışarıya döviz kaçırdıkları iddiasıyla Rum Cemaati suçlanır*). İstanbul Rum Cemaatini doğduğu toprakları zorbalıkla terkinin planlanma emri Ö.D.H.S.T.K.'na verilir. Planın fırsat ele geçince uygulanabilinmesi için "milli derneklere" ve yerel parti örgütlerine "kilit kişiler" yerleştirilir.

Eden – Papağos çatışmasından doğan İngiltere'nin tutumu, planın uygulanması için beklenen fırsatı verir.

Polarization (Kutuplaşma)

Kutuplaşma Ö.H.D.S.T.K. tarafından büyük bir ustalıkla örgütlenir. Papağos - Eden çatışmasından sonra Kıbrıs Türk Dernekleri, E.O.K.A.'nın[7] Türklere karşı katliamlar yapacağı söylentilerini yaymaya başlar; böylelikle ülkede yaşayan "Rumlar" aleyhine güçlü bir müdahale talebinde bulunurlar. Yalancı beyanatlar günlük Türk gazetelerinde yayınlanır (*Tercüman, Hürriyet, Yeni Sabah, Ulus, Son Posta* vs.). Makalelerin çoğunda İstanbul Rumlarının E.O.K.A.'ya kaynak sağladığını, Patrikhanenin de Makarios için bağış kampanyaları organize ettiği iddiası yazılıdır. Son olarak ta 28/8/1955'te Kıbrıs Türklerinin katledilecekleri söylentileri yayılarak halka "Rumlara" karşı hazırlıklı olma çağrısında bulunurlar.

1953'de Batı Trakya Türklerinin, soydaşlarının Yunanistan'da kötü muamele gördükleri ve kovulma işlemlerine tabii tutulduklarına dair beyanları yayınlanmaya başlandı.

---

[7] Bknz. KTC. Derneğinin faaliyeti. Hikmet Bil, Faik Kaymak, Ahmet Emin Yalman vb yazı ve faaliyetleri. Milli Türk Talebe Birliği derneğinin faaliyetleri vb.

Tüm açıklamalarda Batı Trakya Türkleri ve İstanbul Rumlarının mütekabiliyeti vurgulanıyordu.

Başbakan Adnan Menderes son beyanlarında Batı Trakya ve Kıbrıs olaylarını vurgulayarak Yunanlıların Anadolu harekatında uyguladıkları vahşete değinir ve geçmişteki "Girit Türklerinin" kovulmaları hadiselerinden bahsetmeye başlar. İstanbul'da durum gerginleşir. Türk ve Rum gençleri arasında sürtüşmeler başlar. Geceleri taşlanan kiliseler güncel bir olay halini alır.

Preparation (Ön hazırlık)

2. Dünya savaşı esnasında Türkiye azınlıkların erkek nüfusunu iki yöntemle gettolaştırmaya çalışır:

- Askere alarak. (*Mayıs 1941'deki 18 – 45 yaş erkeklerin, Amele Tamburlarını hatırlatan, "yirmi yaş" seferberliği*).
- Azınlıklara uygulanan "vurguncu varlık vergisi" ile aşırı miktarda vergi borcu ödetmek, veremeyenleri de Doğuya sürgüne yollayarak (*Aşkale, Tablo. 2.5, 2.6, 2.7*)[8]

Her iki yöntem de Nazi Almanya'sında uygulanmış ve uygulayanlarsa Nürnberg Askeri Mahkemeleri tarafından mahkum edilmişlerdi. Ö,H.D.S.T.K. (*artık savaş sonrasında*) direkt olarak cezalandırılmış olan uygulamaları uygulamadı. Fakat olgular daha sinsi ve uzun vadede daha iyi netice alınacak şekilde organize edildi. Kamuoyu sinsi planların bir bölümünü 1960 Yassı ada Duruşmaları ile öğrendi.

Türkiye 2000 yılının başına kadar ısrarla Septemvriana olaylarına devletin karışmadığını iddia edip, talebe örgütlerini, dernekleri ve Demokrat Partinin "çete"lerini suçluyordu. 2001'den sonra dünya kamuoyuna açıklanan yeni veriler

[8] Bknz. Rıdvan Akar'ın Aşkale Yolcuları, Belge Yayınevi İstanbul, 1999.

ışığında Yunan tarafının haklı olduğu ve Türk tarafının yalnızlaştıran inkarcı tutumunun yanlış olduğu ortaya çıktı.[II]

İstanbul'daki azınlık nüfusu şehir içinde sınırlanmış bölgelerde (*getto*) yaşamayıp 45 km² alanı kaplayan tüm İstanbul'a yayılmışlardı.

1950 sayımına göre söz konusu alanda oturan ve ana dilinin Müslüman dilleri dışında bir dil olarak beyan eden vatandaşların sayısı 180.000 kişiye varıyordu (Tablo 2.4); aynı dönem İstanbul'un toplam nüfusu 1.160.000 kişi idi. Eğer "hareket" gerektiği gibi sert, uygun olanaklar (*insan, araç ve gereçler*), gereğince ani ve ansızın uygulanmasaydı, yerel nüfusun % 15'ini gafil avlamak gayet zordu. Eğer mağdurlar direnç gösterseydi söz konusu "hareket" binlerce can kaybına sebep olacaktı.

Talebe örgütleri, Batı Trakya ve Kıbrıs Türk dernekleri "Septemvriana hareketini" yerine getirebilmek için gerekli hacimde üyelere sahip değillerdi; sert hareketin ani, gafil avlayıcı ve engebeli bir alanda (*45 km², Boğaz, Haliç, yedi tepe ve adalar*) uygulama gereği durumu daha da zorlaştırıyordu. Hareketin Organizatörleri, hükümet partisinin diğer yerel örgütlerine (*Yassı ada duruşmasında en azından Eskişehir ve Bursa şehirlerine değinilir*), milliyetçi örgütlerle (*Kore Gazileri, K.T.C. vs.*) ve dinci topluma (*Demokrat Partinin getirdiği değişikliklerle teveccühlerini kazanmıştı, buna 2. başlıkta değinmiştik)* başvurup uygulayıcı sayısını artırmaya çalışır.

[II] Her ne kadar: M. Hulusi Dosdoğrunun 6/7 Eylül Olayları (Bağlam Yayınları, 1993), Hasan İzzetin Dinamo'nun 6-7 Eylül Kasırgası (May yayınları, 1971), Orhan Cemal Fersoy'un Bir Devre Adını Veren Başbakan Adnan Menderes (Mayataş yayınları, 1971), Aziz Nesin'in Salkım Salkım Asılacak Adamlar, gibi eserlerin sentezi yapılsaydı olayların gerçek yüzü 1990'lı yıllarda ortaya çıkabilecekti. Maalesef bu 10 – 15 yıl kadar gecikti.

Her tür insandan oluşan kalabalık (*caniler*) uygulamada itaat ve disiplin problemleri yaratacaktı[9] Diğer sakinlerin fark edemeyeceği bir şekilde Anadolu'dan, güvenilir kişilerin (*canilerin*) nakli için çok iyi zaman ayarlaması ve disipline ihtiyaç vardı.

Hedeflerin işaretlenmesi yalnız oylamayla gelen muhtarların işbirliği ve arşivleriyle olabilirdi. Tabiatıyla muhtarların tümü hükümet partisine ait değillerdi; dolayısıyla gerekli bilgilerin derlenmesi için uzun vadeli ve itinalı bir çalışmaya gerek vardı.

Son olarak, binlerce insanın (*caninin*) nakli ve iaşesi dışında, her öncü gurubun[10] kullandığı aletlerin tedariki gerekliydi (*aletlerin çoğu hiç yoktan İstanbul'un her köşesine dağılmış uygulayıcıların ellerinde bir anda belirleniverdiler*) (Tablo. 2.1).

Büyük bir gizle hazırlanan Septemvriana olaylarının aksine, bunları takip eden sınır dışı olaylarının ön hazırlıkları alenen Millet Meclisinin ve Türk Basınının desteğiyle olmuştu.

14/2/1964 tarihinde TBMM'ne, Türkiye'de yaşayan Yunanlıların faaliyetlerine ilişkin bir soru önergesi sunulur. Başbakan İsmet İnönü İstanbul Rum Cemaatini kastederek 9/3/1964'te "zarar verenler cezalandırılmıyorlar!" ifadesini kullanır.

Türk Basınının sınır dışı uygulamasına verdiği katkı

---

[9] Birçok ifadeye göre (*Türk gazetecileri, yabancı temsilciler, mağdur grup üyeleri*) "ayaktakımı" belli bir düzen içinde hareket ediyordu. İlk etapta, ellerinde "hedefleri" içeren listelerle, bir veya iki kişinin önderliğinde yirmi kişilik öncü gruplar, kilise, ev ve işyerlerinin kapılarını açtıktan sonra ikinci etapta kalabalık bir grup kırmaya, yağmalamaya ve hırpalamaya başlıyordu.

[10] Bknz. 9. not

1964'ün başlarında kaydedilmeye başlar. Tercüman, Milliyet, Hürriyet, Vatan, Akşam, Son Havadis vs. gibi gazeteler yeniden İstanbul Rum Cemaatini hedefleyen yazı ve makaleler yayınlamaya başlarlar.

Extermination (Yok etme – İmha)

Yok etme eylemi, Septemvriana ve sınır dışı uygulamaları olmak üzere iki aşamada gerçekleşti.

Septemvriana'da canilerin sayısı değişik kaynaklara göre 60.000 kişiden (*İstanbul nüfusunun % 5,2'si*) 300.000 kişiye kadar (*İstanbul nüfusunun % 25*) varan bir sayıya ulaşıyordu; bunların hepsi İstanbul'da gizlilikle seferber olunmaları imkansızdı. Bu olgu tüm yabancı konsoloslukların üzerinde önemle durdukları bir noktaydı[11]

Başka illerden gelen insanların nakli ve iaşesi, İstanbul'un en az altı farklı noktasında aynı zamanda uygulamaya geçişi (Tablo 2.1), emniyet güçlerinin tutumu, binlerce Türk bayrağının bulunması (*"milli" dükkanların simgelenmesi*), hedef noktaların detaylı bilgisi, öncü grupların tuttuğu binlerce metal çubuğun bir anda bulunup dağıtılması[12], olayların devlet desteği aldığını ve devletin tüm kademeleri tarafından detaylıca bilindiğini kanıtlar.

Ruanda'da 200.000 üzerinde kama ve hançerin bir anda bulunması soykırımını kanıtlayan delil olarak kabul edilirken, 6 Eylül 1955'de aynı imalata sahip on binlerce metal

---

[11] Bknz. American Ambassador to Department of State Foreign Office, 1/12/1955 Disp. No. 228, aynı zamanda, S. Vryonis, The mechanism of catastrophe, sayfa 57-60.

Bknz. Fransız Atina Başkonsolosu Piere Sarbantie (29/9/1956) raporu, Selanik Konsolosu Charles Boutant (3/10/1956) raporu, Fransa'nın Ankara'daki temsilcisi Pıere Siro (20/11/1956-1084/EU) ve (29/1/1957) raporları.

[12] Bknz. 9 not

çubuğun bir anda ortaya çıkması niçin göremezlikten gelinmektedir?

Septemvriana'da İstanbul Rum Cemaatini %90 manevi değerleri tahrip edilmiştir. (Tablo.2.1) Türkiye nüfusunun %0.691 teşkil eden İstanbul Rum Cemaati'nin can kaybı, Türkiye nüfusunun %0.0173 geçmez (Tablo. 2.2). Olaylar esnasında Türk Cezan Kanunu'nun tüm maddeleri tamamıyla ihlal edilmiştir.

Günümüze kadar herhangi bir merci olayları takip eden ilk altı ay dahilinde IRC'deki ölüm artışları hakkında bilgi buladurmadığı da ayrıca vurgulanmalıdır. (*Ortak değeri aşan intihar, kalp ve inme olaylarının orantısı*).

Olaylar esnasında saldırganların tehdidi "bugün malınız, yarın canınız" idi. Tehdit, İstanbul Rum Cemaat ferlerinin "casuslukla" suçlanıp idam edilmeleriyle gerçekleşebilirdi.

İlk saldırının ardından ikincisinin ön hazırlık ve uygulaması bir yıl sonra başlar. 1956 Kasımında İstanbul'daki Yunanlılar Kolonisi Hayır Derneği "Eliniki Enosi"nin 12 üyesi (*Derneğin Yönetim kurulunun büyük bölümü*) ve Türk vatandaşı İstanbul Rum Cemaatinin 18 kişisi tutuklanırlar ve Kıbrıs Rum'larının "casusu" oldukları ileri sürülerek sınır dışı edilirler.

1963'te tüm Yunan uyruklularının dükkanları mühürlenir ve herhangi bir serbest mesleği icra etmeleri yasaklanır. Yunan uyruklu çalıştıran Türk vatandaşı işverenler ise Yunanlıların işine son vermeye mecbur edilirler.

16/3/1964'te Türkiye tek taraflı olarak, Başbakan İsmet İnönü'nün açıklamasıyla Ankara Anlaşmasını (*Ekim1930*) fesh eder; bunu sel gibi sınır dışı işlemleri takip eder. Aynı zamanda Paskalya bayramı için Yurt dışına gitmiş Yunan uyruklularının geriye dönüşü yasaklanır.

Her ne kadar 1930 sözleşmesi, feshin altı ay öncesinden

bildirme zorunluluğunu gerektiriyorsa da[III] Türk tarafı kurnazca üstesinden gelir ve ülkeyi doğrudan terk etmek istemeyen 12.600 Yunan vatandaşını Kıbrıs casusu olarak itham eder. Yunan vatandaşları ya bu suçlamayı reddederek Kıbrıs casusu olarak yargılanmayı kabul edeceklerdi ya da suçlamayı kabul edip her fert şahsi eşyalarını içeren bir çanta, 22 A.B.D Doları (*o zamanın değerine göre 200 TL*) alıp ülkeyi 48 saat içinde terk edecekti. Sınır dışı edilenlerin başında maddi güce sahip olanlardı; böylelikle "mağdur grubun" ekonomik gücü ve yasal savunması zayıflatılarak, cemaatin direnci yok edildi.

Toplu sınır dışı olgusu neticesinde "tüm varlıkların" arkada bırakarak ülkeyi terk edenlerin toplam sayısı ve nereye kadar vardıkları günümüze kadar net olarak bilinmemektedir. Aynı zamanda günümüze kadar herhangi bir merci toplu sınır dışını takip eden ilk altı ay içindeki ölüm artışları hakkında her hangi bir bilgi buladurmamaktadır. (*Ortak değeri aşan intihar, kalp ve inme olaylarının orantısı*).

Denial (İnkarcılık)

Menderes Hükümeti olayların sorumlularının Komünistlerin olduğunu iddia eder ve ön soruşturma kapsamındaki her türlü delili gizlemeye çalışır. Askeri kanat siyasi makamlarla işbirliği yapar ve keza ön soruşturma delillerini yok etmeye çalışır.

[III] Antlaşmanın 28. maddesine göre "… Antlaşma yürürlüğe girişi gününden başlayarak, 5 yıllık bir süre için yapılmıştır. Bu sürenin sona ermesinden 6 ay önce, ona son verileceği bildirilmezse, ikinci bir 5 yıllık süre için uzatılmış sayılacak ve bu böylece sürüp gidecektir"

Bunun için bknz. İsmail Soysal,Türkiye'nin Siyasal Antlaşmaları I.Cilt, Türk Tarih Kurumu 1983.

Tüm amiral Fahri Çoker'in[13] (*Sıkıyönetim komutanlığının o dönem için atadığı Beyoğlu ilçesi sorgu yargıcı*) bulundurduğu bilgi ve evrak kütlesi olayların gerçek boyutlarını göstermekte olup ancak 2005 yılında yayınlanır. Sözü edilen kütlenin incelenmesi 21. yüzyılda Almanya'nın Bochum Üniversitesinde bulunan tarihçi Dilek Güven tarafından gerçekleştirilir[14]

7/9/1955 Sıkıyönetim uygulama döneminde Polis Şubeleri bazı verileri ya gizlemiş ya da tahrip etmişlerdir. Şöyle ki:

- Dört Rum Mezarlığı'nın Vandalizlenmesi bilindiği halde, olay hiçbir emniyet bülteninde bulunmamaktaydı.
- Beşiktaş bölgesindeki üç ölüm olayı Emniyetin raporlarında yer almayıp görgü tanıkları tarafından bildirilmiştir.
- Edirnekapı'da öldürülen papazın naşı ortadan tamamen yok olmuştur.
- Polis ve Askerin el koydukları yerli ve yabancı muhabirlerin fotoğraflarının çoğu, sorgu yargıçlarına gönderileceği yerde anında yok edilmiştir.

Verilerin saklanması yalnız bu dönemle sınırlı değildir. Sorgu malzemesinin yok edilme gayreti dışında Yassı ada mahkeme zabıtlarının büyük bir bölümü 45 yıl saklı kalmıştır.

Türkiye, sınır dışı işlemlerinden sonra Türkiye Merkez Bankasının yetkisine geçen servetin hacmini hiçbir zaman

---

[13] Merhum tüm amiral Fahri Çoker, Eylül 1955'te sıkıyönetim komutanlığı tarafından Beyoğlu ilçesi Mahkemesi sorgu başkanı olarak tayin edildi. Bu kısa dönemde görevini icra ederken 246 resim ve 175 sayfadan oluşan sorgu belgelerinin raporlarını saklamayı başarmış ve ölümünden önce yayınlanmaması şartıyla Tarih Vakfına bağışlamıştır.

[14] Almanya'da doğan ve eğitim gören Dilek Güven ulus devletin kuruluş siyasetini ve Türkiyelilerin bir millet olarak homojenleştirilmesi ile ilgilenip bu konuya eserlerinde yer vermiştir. Tarihçi, kitaplarının dışında Tarih Vakfı tarafından yayımlanan Toplumsal Tarih adlı dergide çok önemli ve ciddi yazılar yazmaktadır.

açıklamadığı gibi, 1963 - 1964 döneminde casuslukla suçlananların tam sayısını ve açılan davaların akıbetini de hiçbir zaman açıklamamıştır.

V. Bölüm Sonuçları

Yarım asır önce yer alan olaylar çoğu zaman zor şartlar altında ayakta kalmaya çalışan günümüz insanını etkilemez. Televizyonlar yer kürede vuku bulmuş her türlü felaketi her gün gösterip dikkatimizi yaşadığımız günlük gerçeklere odaklaştırmaktadırlar.

2005 yılını göz önüne alarak Septemvriana olaylarının verilerini vuku bulmuş Holokaft (1933-45) ve Ruanda (1959-1963, 1993-1994) soykırımlarıyla kıyaslayalım.

Holokaft sürecinde Museviler bugünün otuz üç Avrupa ülkesinden derlenmişlerdi (Tablo 3.1). Musevilerin can kaybı eserden esere değişmesine rağmen 3.800.000 ile 6.500.000 arasında olduğu inkar edilemez. İki sınır sayısını (*max. – min.*) ve bu gün aynı bölgelerde yaşayan Musevi sayısını (1.375.000) göz önüne alarak, bu gün bu bölgelerde yaşayan toplam nüfusun takriben ‰3 'ünün (binde üç) Musevi olduğunu görürüz. Yani 2005 yılında bu bölgelerde yaşayan Musevi nüfusu, sınır sayılarına kıyasla %21 ile %36 arasında (Tablo 3.2) bir orantıyla, eski yerini almıştır.

1990 yılı başlarında Ruanda'nın nüfusu yaklaşık 7.000.000 olup bunun yaklaşık 1.800.000'ünü Tutsi'ler oluşturmaktaydı. Bugün Tutsi'lerin toplam sayısı 1.250.000'dir, yani bu gün toplam nüfusun %15'ni Tutsi'ler oluşturmaktadır. Tutsilerin %66 nüfusu eski yerini almıştır (Tablo 3.2).

1950'lerin başlarında Türkiye'deki Rum Cemaati 145.000 kişiydi ve Türkiye nüfusunun ‰6,9'unu oluşturu-

yordu; aynı cemaat bugün Türkiye nüfusunun ‰0,025'ini teşkil etmektedir (Tablo 3.2)[IV]

Musevilerin ekonomik güçlerini inceleyecek olursak, bugün Hollanda'nın ekonomisinde söz sahibi oldukları, Belçika, Fransa ve Balkan ülkelerinde de büyük ekonomik imkanlara sahip oldukları görülür.

Tutsi'ler BM yardımıyla, Ruanda'nın batısında yerleştirilmiş ve nüfuslarının hızlı artışı dışında kendi yarı özerk bölgelerinde ekonomik bağımsızlıklarını geliştirmişlerdir.

1950'lerde Türkiye ticaretini ellerinde bulunduranlar bugün, hayatın ağır ekonomik şartlarıyla başa çıkabilmeleri için uzakta bulunanların desteğine ümit bağlamışlardır.

Bugün Avrupa'nın bir çok ülkesinde yer alan Holokaft'ı anma gününde on binlerce Musevi tarihlerine ve kayıplarına saygı göstermek amacıyla bir araya gelebilmektedirler.

2005 yılında Atina'da yapılan İstanbul Rum Cemaati Dünya Konferansının açılış gününde bulunanlar Atina President Otelinin salonunu zorlukla doldururken (900 - 1000 kişi), bir yıl sonra Ekümen Patrik Bartholomeos'un şahsi davetiyle İstanbul Hilton Oteli salonunda yapılan diğer buluşmada buluna İstanbul Rum Cemaati fertlerinin sayısı 1000 kişiyi geçmemiştir. Hilton'daki açılış günüde salonda takriben 100 kadar Batı Trakyalı Müslüman ve Türkiye devletinin farklı düzeyinden "özel görevle görevlendirilmiş" yetkililer de bulunmaktaydı.

Bu bölümde anlatılanlardan, 20. yüzyılın ikinci yarısında İstanbul Rum Cemaatine uygulanan soykırımın, hem sosyolojik, hem uluslararası hukuk ve aslen bir gerçek oluğu anlaşılmaktadır. Soykırımını gerçekleştiren gerçek sorumluların cezalandırılmadığı gibi mağdurların rehabilitasyonu da gerçekleşmemiştir.

[IV] İstanbul'da ikamet eden İstanbul Rum Cemaatinin fertleri 2005 yılı itibarıyla 2500'ü geçmez.

VI. BAŞLIK

O Dönem, Bugün ve Yarın İçin Varılacak Sonuçlar.

Herhangi bir sonucu yazmadan önce dördüncü başlıkta geçen bir paragrafı yeniden hatırlayalım:

UCM Hazırlık Komitesi: "Soykırımı ilkin bir suç sonrasında tarihsel veya sosyolojik bir olgudur; suça ait her tür delil ve belgenin UCM'ne bildirilmesi her birey ve hükümetin sorumluluğudur" ibaresini vurgular.

UCM'nin vurguladıkları, "yeni dünya düzenin getirdiği küreselleşme" kültürü yerine "evrensel kültürü" benimsemiş "evrensel vatandaşlık" bilincine sahip kişilerin bulunç parçası olunca, 1990'lı yıllarda batılı güçlüleri şaşkınlığa düşüren dinamik tepkilerin oluşmasına sebep olmuştu. Şöyle ki:

- Ekim 1998'de İspanyol savcı, Şili'nin eski diktatörü Augusto Pinochet hakkında 1970'li yıllarda soykırım suçu işlemesinden dolayı hakkında suç duyurusunda bulunup tutuklanması talebinde bulunmuştu.
- Belçika Mahkemeleri, Sabra ve Shatilla mülteci kamplarında gerçekleştirilen soykırım hareketinden dolayı İsrail Başkanı Şaron'u gıyaben mahkum etmişti.

- 2/9/1998 yılında Ruanda'da gerçekleştirilen soykırım sorumluları mahkum edildiler.

"Güçlüler" değişik yöntemlerle kendilerini korudular; fakat "evrensel vatandaşlar" canilerin cezasız kalamayacağını ispat ettiler.

2004 Stockholm Konferansı Kapanış[1] bildirisi ve BM Genel Sekreteri'nin yaptığı açıklamadan[2] anlaşılacağı gibi insanlık "soykırım hareketlerini öngörüp önleme" safhasına girmiş ve bu safhayı yerine getirecek örgütlenmeye geçmiştir. Fakat ilkin, Stockholm Konferansına katılanlarının ortaya koyduğu "Olayları nasıl erkenden önleyebiliriz?" sorusu yanıtlanmalıydı.

Ayrıntılı olarak bahsedildiği gibi "felaketi" incelemek, öngörmek ve önlemek için hukukçu ve akademisyenler bizlere gerekli olan teorik "aletleri" vermişlerdir. Ancak doğan zorluk vukuat öncesi, vukuatı ihbar edip gerekli önlemleri alabilmekti. İhbar edilecek olan BM'e üye bir devlet ise durum daha da zorlaşır.

Konumuza odaklaşırsak bu noktaya kadar yazılanlardan çıkan ilk net netice:

Septemvriana, İstanbul Rum Cemaatine karşı yapılmış ve halen cezasız kalanmış bir soykırım hareketidir.

Olmalıdır.

---

[1] "Soykırımı önleme" bildirisi 28/1/2004'de 55 ülke temsilcisinin yer aldığı Stockholm'deki Uluslararası Konferansta ilan edildi. Yunanistan, Dışişleri Bakanlığı müsteşarı Andreas Loverdo tarafından temsil edildi. Konferans süresinde eserin sonunda bulundurduğumuz 1. tablo şekillenmiştir. Tabloya göre Türklerin Kıbrıs'ta, Makedonların Makedonya'da soykırıma uğradıkları kaleme alındı!..*Bknz. www.genocidewatch.com.*

[2] Kofi Annan Stockholm'de BM'in bu konudaki faaliyetlerini anlatan, yerinde ve makul öneriler içeren uzun bir bildiri okur. Bk. Pres Release SG/SM/9126 – 26/1/2004

Bu saptamadan sonra her zeki insan şu sorulara yanıt arar:

a) Septemvriana soykırım hareketi bütün taraflarca neden saklanmaktadır? En acısı saklama işlemine Yunanistan'ın da katılımıdır.
b) Avrupa topraklarında 2. Dünya savaşı sonrasında işlenen ilk soykırım neden cezalandırılmıyor?
c) Batılı güçler neden sustular ve susmaya devam etmektedirler?
d) Bu suskunluk neler getirebilir?
e) Her halükarda da bu eserle çabalanan nedir?

Yeni Yunanistan'ı ele alırsak, 1832 sonrasında Batı kültürünü izleme kararı alındığı (*veya mecbur ettirildiği*) bilinmektedir[1]. Güçsüz Yunanistan batıyı sadece askeri alanda

[1] 1821 Mora ayaklanması aslında yıllardan beri planlanan Yunan bağımsızlık ayaklanması olarak gözüküyorsa da aslında "Doğu Sorunu"nun bir uzantısıdır. İngiltere, Fransa, Rusya olaylara direkt olarak karışmış ve "Doğu Sorunu Trapezoidi"nde yarar sağlama amacıyla Rum Milletini plansız ayaklanmaya sürüklemişlerdir. 1821 1833 döneminde bağımsız Yunan Devleti'ni kurmaya yönelmiş bir çok Yunan aydını öldürülmüş, yarı özerk devlet içinde yargı, yürütme ve asayiş birbirlerine düşen isyan reislerinin keyfine göre yürütülmeye başlanmıştı. Viyana Kongresi Katılanları Mısır Valisi Mehmet Ali Paşa'nın kanlı müdahalesine seyirci kalmışlardı. Yeniçeri ocağının dağılması ve Navarin deniz muharebesinde Osmanlı donanmasının yakılmasını fırsat bilen batılılar hemen sonrasında kendi ordularıyla müdahaleye geçmişlerdi.

Fransızlar Cezayir'i alıp Mora'ya asker çıkarırlar, Rusya 1828 – 1829 savaşını takiben imzalanan Edirne ve Hünkar İskelesi antlaşmalarıyla büyük çıkarlar sağlamış, İngiltere Osmanlı'ya yanaşarak Mısır'ın özerkliğini sağladıktan sonra Süveyş kanalını yaptırmış ve Mısıra sahip olmuştu. Aslında her ittifakçı devlet kendi çıkarlarını gütmüş ve Yunan bağımsızlığını bu doğrultuda kullanmaya çalışmışlardı. Bu, 1827 - 1832 döneminde imzalanma altı (6) değişik protokolün hazırlık aşaması çalışmalarından açık olarak anlaşılmaktadır.

değil,fakat kültürel alanda da izlemeye mecbur kalmıştır. Bu olgu bazı dönemler İstanbul – Atina arasında kıskançlık ve rekabetlerin[II] doğmasına ve kriz dönemleri "Atina'nın suskunluğunu" yaratmıştır. Direnebilecek gücü kendinde bulduğu dönemlerde bile o dönemin "yeni dünya düzeni"ni icra edenleri takip etmiştir.

Batılıların susma sebebinin bir yüzü "devlet çıkarları" meselesidir; diğer bir yüzü ise tarihi bir olay olarak kaydedilmiştir. Bu tarihi gerçeği uzak geleceği görebilen iki büyük tarihçinin sözleriyle açıklayalım:

Papariğopulos'un söylediği gibi, Sami ırkı ve onun lejyonerleri, Arya ırkına karşı yaptıkları savaşta Ellenizmin yayıldığı toprakları fethederek alan kazanırlar ve kazandıkları topraklarda karşı ırkın kökünü kazımaya çalışırlar.

Toyonbee'nin dediklerine göre, Batı Medeniyeti ile Doğu Medeniyeti arasındaki "medeniyet savaşının" mahlulü Akdeniz Medeniyeti'dir.

Akdeniz Medeniyetinin son temsilcisi olan "çok kültürlü Bizans"[III] 1000 yıl içinde topraklarını, sonraki 500 yılda da

---

Tüm bu kargaşa neticesinde "Atina Demokrasi" sini uygulamak isteyen Yunan aydınları kendilerini Bavyera'lı genç bir prensin mutlak monarşisinde bulurlar. Yunan mutlak devletinin önemli kadroları Bavyeralıların yönetimine geçer. Antik Yunan dönemi rüyalarını serpen Bavyeralılar Hıristiyan Ortodoks kilisesini desteklemezler.

[II] Bahis konusu protokollerle Yunan Devleti sınırları çizilmeye çalışılırken Babıâlî tarafından iki milletin ayrımı konusu masaya konmuştu. O zamana kadar Κωνσταντινούπολη – İstanbul hem Osmanlı hem Yunan kültür merkezidir. Bu kültürler din ayrılığı dışında iç içedirler, şehir aynı zamanda tek tanrılı iki dinin merkezidir.

"Millet ayrımı" konusu 1968'e kadar süregeldiğine göre sorunun yalnız Osmanlı sorun olmadığı ortadadır.

[III] Yazılanı tırnak içine almanın tek sebebi o dönemde "çok kültürlü devlet" anlayışının olmamasıdır.

halklarını kaybetmiştir. Lübnan ve Filistin'de yaşananlar "Medeniyet Savaşı"nın karşı tarafın son ferdi düşene kadar devam edeceğinin canlı bir örneğidir.

Suskun kalmanın sonuçları nelerdir? kimleri etkiledi ve etkilemeye devam etmektedir? sorularının yanıtları dönemsel incelemeyle verilebilir:

- 1964 – 1999 döneminde "Bizans Halklarından" ve "zararlı azınlıklardan" arınan Derin Türk Devleti, artık imparatorluk görkemine ulaşmaya çalışır (dün).
- 1999 – 2006 döneminde İmparatorluğun kurulması için kaçınılmaz olan sermayeyi elde edebilmek ve mümkün olduğu kadar çok ödenek emmek amacı (*kapital birikimi*) ile kendisine Avrupa Birliğine katılacak görünümü veren yeni bir "Türkiye düzeni" (bugün).
- Çin Setinden Adriyatik denizine kadar ulaşan Büyük Türkiye'yi yaratmak amacıyla Orta Doğu devletlerine karşı inisiyatif kazanmak ve Hazar civarı kardeş Türk devletlerini kendisine bağımlı kılmak (yarın).

Ne pahasına?

Suskun Kalmanın Neticeleri

Uluslararası örgütlerin çoğu Anadolu ve İstanbul'da[3] Hıristiyanlığın neredeyse yok olduğunu vurgulamaktadırlar.

---

[3] Helsinki Watch (Human Rights Watch) The Greeks of Turkey, New York, 1992, pp.6-8.

"After the population Exchange there were between 100,000 and 110,000 Greeks in Turkey, most of them in İstanbul and a smaller number on the islands of Imbros and Tenedos. Today, the Greek community does not appear to number more than 2,500- about 2,000 in İstanbul and about 480 on the two islands".

In his report of 11 August 2000 to the UN General Assembly on the "Elimination of All Forms of Religious Intolerance", the Special Rapporteur, Abdelfattah Amor, quotes stasistics of the Turkish Ministry

Doğu bölgelerinde yaşayan ve keza "düşman ırk" addedilen diğer bir tarihi millet Kürtler veya Karduhi'ler (*Mitan'ların halefleri*), İstanbul Rum Cemaat aleyhine işlenen soykırım hareketi bitişinden hemen sonra yeniden ateşli bir saldırıya uğradılar (*yani 1960'lı yılların ortasında*)!

Ancak "Türkiye Gerçeği" düşman ırkları kovalamakla kalmaz.

Daha önce bahsedildiği gibi Menderes'in DP. hükümetleri, dini ortamı yeniden canlandırarak imam hatip liselerini kurdular (*eğitim programından dolayı Alevi ve Şii'ler kayıt yaptırmazlar*); aynı zamanda Batının neoliberal ekonomi sistemini benimseyerek Kemalizm'in yarı devletçi ekonomi sistemine dayanan devletçilik ilkesini de delerler.

Dini eğitimi destekleyen ortam Demirel'in AP'si (*1965 - 70 tek partili iktidar dönemi*), Özal'ın A.N.A.P'ı (*1983 - 89 tek partili iktidar dönemi*) ve Erdoğan'ın AK Partisi (*2002 - tek partili iktidar*) dönemlerinde destek görür.

1997'nin sonlarında 2300 kişilik kadro gereksinimine karşı İmam Hatip Lisesi mevzunlarının sayısı 51.300 aştı. Aşırı Sünnilik ilkeleriyle eğitilmiş olan mevzunların çoğu aynı dönemde Türk Devletinin etkili makamlarında yer aldılar[4] Bu olgu bize Türkiye Devleti'nin Müslüman dininin Sünni mezhebini kullanarak bütün kurumları ve her derece-

---

of Foreign Affairs according to whict there were between 3,500 and 4000 Orthodox Greeks in Turkey. UN Doc. A/55/280/Add,1,p.3.

[4] 1997 sayımlarına göre İmam Hatip lisesi mezunlarının 96%'sı başka işlerle uğraşırken sadece 4%'ü dini kurumlarda çalışıyordu. İmam Hatip Lisesi mezunları Özal Hükümeti döneminde üniversitelere girme hakkına sahip oldular, çoğu kamu yönetimiyle alakalı bölümleri seçerler. Üniversite mevzunlarının çoğu devlet yönetim mevkilerinde bulundular. 1997'de 30 vali ve 256 Belediye başkanı İmam Hatip Lisesi mevzunuydu (*Bknz.Nevzat Bölügiray, 28 Şubat süreci, Tekin yayıncılık 1999*).

deki devlet yapılarını tek boyutlu siyasetle kontrol etmeye çalıştığını kanıtlar. Bu konum Kemalizm'in laiklik ve laik devlet ilkelerini delen bir uygulamadır.

Eğer 1978 yılında Alevilere karşı uygulanan "yazılmamış soykırım" kaydedilmemiş olsaydı bu konumu tehlikeli addedemezdik. Şöyle ki:

- 3-4 Eylül 1978'de Sivas'ta Alevilere karşı yapılan saldırıda 9 kişi ölmüş 100 kişi yaralanmış, 167 iş yeri tamamen tahrip edilmiş ve 1000'in üzerinde ev kundaklanmıştır.
- 19-24 Aralık 1978'de Kahramanmaraş'ta 400'ün üzerinde insan öldürülür[5], 176 kişi yaralanır. 70 iş yeri tamamen tahrip edilir, 110 ev kundaklanır.
- Mayıs 1980'de Çorum'da 45 kişi öldürülür, birçok ev ve iş yeri tahrip edilir.

Olaylar, Türk ve Uluslararası basın tarafından aşırı sağ ve aşırı sol arasındaki siyasi farklardan doğan vukuatlar olarak gösterilir. Fakat olaylar, Alevi nüfusunun çoğunun ya Türkiye'nin Batı bölgelerine ya da yurt dışına çıkmasına neden olur. İnsanlık dışı bu uygulamalar Türkiye'nin yalnızca millileştirilmediğini fakat Sünni Türklerin devletine dönüştürüldüğünün kanıtıdır.

Dün

Evren'in askeri harekatı diğerleri dışında eğitim sisteminde de köklü değişiklikler getirir, bunlar sonrasında AK partinin desteğiyle, 1940'lı yılların eğitim sisteminin yeni-

---

[5] Devlet resmi olarak 111 ölü olduğunu bildirirken Yerel yönetim yetkilileri 144 ceset topladıklarını bildirirler. Yeni Gündem dergisine göre ise ölü sayısının 800'ü aştığı yolundadır (*eserde gördüğümüz gibi can kaybı sayısının miktarı önemli değildir, bir insanımızın kaybı bile olayı simgeler*).

den uygulanması çabalarıdır (*öncesinde bahsettiğimiz gibi*). Eğitim sisteminde yapılan yeniliklerin, gerici olduğu iddiası dışında Kemalizm'in Devrimcilik ilkesini deldiği bir gerçektir.

Öcalan'ın[6] P.K.K. kurtuluş hareketini bastırma bahanesiyle Türkiye rejimi, düzen karşıtı Kürtsever vatandaşlarını "yok etme" fırsatını yakalar. 1984 - 1999 döneminde silahsız Kürt'lerin can kaybı 10.000 kişiyi aşmaktadır (Tablo.1.0).

Bu noktaya kadar yazılanlardan anlaşıldığı gibi, İstanbul Rum Cemaatinin (*ve genelde Bizans halklarının*) soykırım hareket çemberinin kapanışıyla, Batının suskunluğu ve sorumluların cezasız kalması neticesinde, "Türkiye Düzeni" cesaret almış ve "başka grupları" yok etme döngüsüne başlamıştır. Ayrıca öncesinde bahsedildiği gibi Jön Türk'lerin cezasız kalmaları, Hitler Almanya'sının Musevi karşıtı işlemlerini cesaretlendirip 2. Dünya savaşı başlangıcına sebep olmuştu.

1945'in "milli tüccar" ve "milli sanayici" sloganı, 1965'den sonra "askeri sanayi" ve "aile tekeli" sloganına dönüşür. Ordu serbest ekonomi ilkelerini[7] bütünüyle ihlal ederek milli servetin %28'ini kontrol altına alır. Keza bu eşit servet dağılımını öngören Kemalizm'in Halkçılık ilkesini delen bir olgudur.

Tarihi bir gerçek olarak diyebiliriz ki; Türkiye Batıdan aldığı her ciddi ekonomik yardımın ardından bir "İç temizli-

---

[6] P.K.K. Stalinist bir örgüttü ve ilkeleri Öcalan'ın yakalanmasına kadar korundu. Ancak mağdur Kürt'lerin hepsi Türklüğe yakınsanmayan Kürtlerdir. (*Türk bilincini taşımayan*).

[7] Bknz. V.Kiratzopulos, Λύκου Ανάβασις (Kurtların yükselişi), Çukatu Yayıncılık 2006

ğe" geçmiş, bu da manevi ve maddi anlamda ülkeye muazzam problemler yaratmıştır. Şöyle ki:

- C.H.P.' nin siyasi düzeni İngiliz – Fransız altınını kasalarına geçirdikten hemen sonra vurguncu vergisinin (*varlık vergisi*) uygulamasıyla emisyon hacminin 32%'sini toplar (*Tablo 2.5, uygulama değişik alanlarda yüksek mertebede enflasyon yaratır; emek, para v.s.*).
- Demokrat Parti'si, Türkiye'nin "Marshall Planı"na dahil edilmesiyle birlikte Septemvriana Soykırımı hareketini başlatır. İstanbul yollarına saçılan bir milyar değerindeki metalar ve sınır dışı edilenlerin 20 yıl süresiyle bloke edilmiş servetleri, Türkiye'nin milli servetiydi.
- 1980'de başlatılan G.A.P'nin 16 milyar ABD doları anaparasının büyük bir kısmı AB ülkeleri tarafından karşılanmış ve alıcısı A.N.A.P. tır. 1980 dönemi sonrasında tamamen tahrip edilen 4000 Kürt köyü, ülke bütçesi, madencilik ve tarım alanlarında büyük problemler yaratmıştır.

Bugün

"Bugün" dönemi 1999'da başlar, çünkü iki büyük uluslararası olguya denk gelir:

- Nisan ayında Waşington'da NATO'nun zirve toplantısı gerçekleşti. Toplantıda Yugoslavya'ya yapılan saldırıların dışında, İttifak vurucu güçlerinin yapı ve çehrelerini tamamıyla değiştirecek önemli kararlar alınır.
- Aralık ayında Helsinki'de Türkiye'nin AB'ye katılma başvurusu kabul edilerek, izlenilmesi gereken katılım ilkeleri saptanır.

Bu iki olgu Erdoğan Türkiye'sine büyük değişiklikler getirir. Ancak Batı, tartışma götürmez katı tutum yanlısı Türkiye düzenini tuhaf bir şekilde destekler. Bugün Yunanlı

politikacılar "ulus mezatçısına" bürünürlerken Türkiye'de iki yüzlü "samimiyet krizi" yaşanmaktadır. Neden?

Türkiye'nin baş rol oynadığı bu son yılların olayları her "Demokratik dünya vatandaşının" sabır noktasını aştırmıştır. Bu konuya artık ufalmış cemaatimizi ilgilendiren bazı örneklerle değinelim:

Türk tarafı, soykırımının tanınması ile "damgalanacağından" devletin onurunu zedeleyecek zarardan kaçınmak için, Septemvriana soykırımını farklı isimler altında karakterize eder. (Ulusal ayıp, Pogrom, Kristal Gecesi vs.). Buna paralel olarak da Kıbrıs meselesini Septemvriana olaylarıyla bağdaştırmayan herhangi kişi veya örgüte bu konu hakkında konuşma izni verdirmez.

- Prof. Murat Belge olayları doğru oturttuğundan dolayı 12/9/2005 tarihinde Bilgi Üniversitesinin düzenlediği panelde saldırıya uğradı.
- İstanbul'da organize edilen Septemvriana olayları içerikli fotoğraf sergisi Kıbrıs'ı itham edemeyeceğinden aşırı uçların saldırısına uğradı. (*hem aşrı sağın "Bozkurtlar"ı hem de Doğu Perinçek'in solcu güçleri tarafından!*).

Tüm bunlar, Türkiye Kıbrıs Cumhuriyetini tanımadığı ve ABD'nin yardımıyla ısrarla AB üye olmaya çalıştığı ve suçlunun masum rolü oynayıp illegal Annan planını tekrar masaya koymaya çalıştığı bir dönemde vuku bulmuşlardır.

Tüm bunlar, AB temsilcileri TBMM'nin "uyum yasalarını" oyladığı gerekçesiyle Avrupa Parlamento Başkanı Borell'in Türkiye'de tartaklandığını göremezlikten geldiği bir dönemde vuku bulmuşlardır.

Tüm bunlar, Türkiye hak adına yasalarını sözüm ona ıslah ederken vuku bulmuşlardır. Şöyle ki: Cemaat Vakıflarımızın taşınmaz mülkünün iadesi konusunu çözümlenirken, 9/8/2002 öncesi bağışlanan taşınmaz malları iadesi için 1955

Eylülünün kara günlerinde yakılan belge ve suretler istenmiştir. Böylece 160'a yakın vakıflarımızın taşınmazları sözü edilen belge ve evraklar, Septemvriana'da devletin gönderdikleri tarafından tahrip edildiğinden, sunulamamış ve mazbut duruma düşmüşlerdir. Buna paralel olarak devlet (*vakıflar müdürlüğü*) mazbut durumdaki cemaatimizin vakıf taşınmazları Müslüman vakıflarına ait taşınmazlarla takas ettirip tapu senetlerine her iki vakfın adlarını yazdırmış ve 2006 sonlarında çıkartılan Uyum Yasası çerçevesinde[IV], başka kişi veya kuruluşların pay sahibi olduğu taşınmazların iade edilmeyeceğini beyan etmiştir!

Soruyoruz, 2. Dünya savaşı sonrası Avrupa topraklarında gerçekleştirilen ilk soykırımın sorumlusu olarak Türkiye'ye karşı ceza duyurusunda bulunulsaydı, Ankara ve Brüksel'in iki yüzlüleri, bu şekilde yasamaya cesaret edebilecekler miydi?

Bugün, bütün Kemalist ilkelerin delinmiş olduğunu saptamış bulunmaktayız. Bugün Mustafa Kemal'in Misakı Millisi bile geçerliliğini kaybetmiştir. Böylece yanıtlanması gereken sorular şunlardır:

- Türk Derin Devleti hangi çıkarlara hizmet etmektedir?
- Eğer yabancı çıkarlar hizmet veriyorsa, uygulanan ve uygulanacak olan soykırımlarında bu yabancı çıkarların suç ortaklığı kabul edilmeli mi?
- Anadolu'nun yerli nüfusuna bu kadar acı ve dehşeti yaşatan ve yaşatmaya devam eden esas güç hangisidir?

[IV] Bu konu halen 2009 yılına kadar sürüncemede olup buna dair yeni yasalar çıkartılmıştır. Yazar 2006 yılı Eylül ayına kadar gündemde olan yasalar ışığında bu konuya değinmiştir.

Yarın

Bu noktaya kadar sıralanan tarihi olgular belki okuyucumuzu yormuş olabilir. Fakat bunların tek bir emeli vardır: Yeni bir insanlık ayıbının önlenmesi!

Elimizde bulunan verileri değerlendirip Türkiye'de tekrarlanan uygulamaları göz önüne alırsak, Türkiye düzenin "bir gruba" karşı saldırı planını gerçekleştirmesi için:

- Tek partili iktidarı destekleyen bir hükümeti,
- Dış ülkelerden büyük miktarda sermaye akımı,
- Büyük ekonomik düzenlemeler,
- Kurulu düzen varlığını büyütebileceğini öngörmesi,

Şartlarını varlığı gerekmektedir.

Bugün Türkiye'yi tek partiye dayanan Erdoğan hükümeti yönetmekte, AB'nin yatırımları akmakta, Uyum Yasaları ise uzun vadede neticesi meçhul ekonomik yenilikler getirmiştir. Türkiye bu gün Batının kutsaması ile, topraklarında petrol ve doğal gaz bulunduran ve bu metaya karşı "her şeyi" elde etmek isteyen, bakir bir pazar olan Türk asıllı Hazar Cumhuriyetlerine sızmış bulunmaktadır. Türkiye'nin bu tür açılımlar yapması için:

- Tek yumruk olmuş bir halka,
- Hiçbir iç probleminin olmamasına,
- "Düşman komşu ülkelerinin" azınlık problemleri ve iç savaşlarla uğraşmasına.

Gerek vardır.

Sözü edilenleri, "kurulu düzenin aşina olduğu" tarihsel yöntemlerle, gelecekte bölgede vuku bulacak olaylardan faydalanarak elde etmeye çalışmaktadır. Şöyle ki:

- Irak Kürdistan'ının tam bağımsızlığı beklenmektedir. Böylelikle Kürt bilincini taşıyan yerli Kürtler Anadolu ve İstanbul Rum Cemaatine yapıldığı gibi "ülkenize gidin" bahanesiyle kovulacakları yakındır.

- İran rejiminin Batıya karşı sert ve rekabetçi tutumunu fırsat bilecek Türkiye, Alevileri İran'ın Şii rejimine doğru kovalaması yakındır.
- Kıbrıs'ta doğacak uzlaşmazlığından, yeniden az kalan İstanbul Rum Cemaati ve Ermeni Cemaati mağdur olunmaları ve Ermenistan'ın da tehdit edilmesi yakındır.
- Yunanistan'da azınlık problemlerinin gündeme getirilmesi, böylelikle Yakın Doğudaki vuku bulacak olayların örtbas edilmesi yakındır.
- Türkiye ile AB arasındaki uyuşmazlık ile ilişkilerin kopması ve Türkiye'de yaşayan Hıristiyanların ve Batı çıkarlarına dayalı şirketlerin mağdur olmaları yakındır.

Bu araştırma yazısıyla, biz UCM'nin vurguladıkları ışığında insanlığa karşı olan görevimizi yerine getirmeye çalıştık. Artık bunun devamı evrensel demokrat vatandaşlara aittir.

V. Kiratzopulos,
Atina, Eylül 2006

KAYNAKÇALAR

Spiros Vryonis Jr., *The mechanism of catastrophe (The Turkish Pogrom of September 6-7 1955 and the destruction of the Greek community of Istanbul),* 2005 greekworks.com. (Spiros Vrıonıs, felaket mekanizması, 6-7 Eylül 1955 Türk progromu ve İstanbul Yunan Cemaatinin yıkımı)

Χριστόφορος Χριστίδης, επιμέλεια Γιάννης Δ. Στεφανίδης., *Τα Σεπτεμβριανά*, Κέντρο Μικρασιατικών Σπουδών, Αθήνα 2000. (Hrıstoforos Hristidis, Yannis Stefanidis'in derlemesi, Septemvriana, Küçük Asya Araştırma Merkezi, Atina 2000)

Οι Οικουμενικοί Πατριάρχες (1923-1991), Σύνδεσμος των εν Αθήναις Μεγαλοσχολιτών, ομάδα έξι ομιλητών, Αθήνα 1997. (Ekümen Patrikler, Yunanistan da yaşayan Fener Erkek Lisesi Mevzunlar Derneği, altı konuşmacının seminerlerinin derlemesi, Atina 1997)

Δημήτρη Καλούμενου, *Η Σταύρωση του Χριστιανισμού, The Crucifixion of Christianity,* πρώτη έκδοση Αθήνα 1966. (Dimitris Kalumenos, Hıristiyanlığın çarmıha gerilmesi, birinci baskı Atina 1966).

Σεπτεμβριανά 1955: Η «νύχτα των κρυστάλλων» του Ελληνισμού της Πόλης, Εκδόσεις Τσουκάτου, Αθήνα 1998. (Septemvriana 1955, İstanbul Rum Cemaatinin "Kristal Gecesi", Tsoukatou Yayıncılık, Atina 1998).

Denying Human Rights & Ethnic Identity, the Greeks of Turkey, Helsinki Human Rights Watch, A.B.D. 1992. (İnsan Hakları ve Cemaat özelliklerinin tekzibi, Türkiye'nin Yunanlıları, Helsinki Human Rights Watch, ABD, 1992).

Ιωάννης Γεωργίου Βαρνάκος, *Η απεμπόληση των κυριαρχικών μας δικαιωμάτων*, Νέα Θέσης, Αθήνα 1994. (Yanis Georgiou Varnakos, Sahip olduğumuz haklarımızın satılımı, Nea Thesis Yayıncılık, Atina 1994).

Avukat Orhan Cemal Fersoy, *Adnan Menderes*, Mayataş Matbaacılık, İstanbul 1971.

Σαρρής Νεοκλής, *Η Άλλη Πλευρά*, εκδώσεις Γραμμή, Αθήνα 1977. (Saris Neoklis, Öteki Taraf, Grami Yayıncılık, Atina 1977)

Αρχιμ. Φιλαρέτου Βιτάλη, *Μάχιμος ο Ε'(ο μαρτυρικό οικουμενικό πατριάρχης Κων/πολεως)*, δίτομος, Αθήνα 1996. (Filaretou Vitalis, 5. Maksimos, Azap içerisindeki Ekümen Patrik, iki cilt, Atina 1996).

Dilek Güven, *6-7 Eylül Olayları*, Tarih Vakfı, İstanbul 2005.

Fahri Çoker Arşivi, *6-7 Eylül Olayları, fotoğraflar – belgeler*, Tarih Vakfı, İstanbul 2005.

M. Hulusi Dosdoğru, *6/7 Eylül Olayları*, Bağlam Yayıncılık, İstanbul 1993.

Φαΐκ Οκτέ, *Varlık Vergisi, ο ληστρικός νόμος του φόρου περιουσίας των Ελλήνων της Κωνσταντινούπολης*, Ηρόδοτος, Θεσσαλονίκη, εν Αθήνα Σύλλογος Κωνσταντινουπολιτών 1998. (Faik Ökte, Varlık Vergisi vurguncu yasa, İrododos Yayınevi Selanik, Atina da yaşayan İstanbulular Derneği, 1998)

Fuat Dündar, *Οι μειονότητες στην Τουρκία*, Infognomon, μετάφραση Άννα Κόντου, Αθήνα 2003. (Fuat Dündar, Türkiye'de azınlıklar, İnfognomon Yayınevi, Atina 2003).

Rıdvan Akar, *Aşkale Yolcuları*, Belge Yayınları, İstanbul 1999.

Hülya Demir Rıdvan Akar, *Οι Τελευταίοι Εξόριστοι της Κωνσταντινούπολης*, Εκδ. Τσουκάτου, Αθήνα 2004. (İstanbul'un son sürgünleri, İletişim Yayınları İstanbul 1994 ve Tsukatu yayıncılık Atina 2004).

United Nations Treaty Collection, www.unhchr.ch

Πανελλήνια Ένωση Ποντίων Αξιωματικών «Αλέξανδρος Υψηλάντης», *Οι Ανθελληνικοί Διωγμοί εν Τουρκία*, Αθήνα 1994. (Pontuslu subaylar birliği "Aleksandros İpsilandis", Türkiye Yunanlılarının tecridi, Atina 1994)

Hirschon Renee, *Κληρονόμοι της Μικρασιατικής Καταστροφής*, Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τράπεζας, Αθήνα 2004. (Hirschon Renee, Küçük Asya Felaketinin Mirasçıları, Milli Banka Kültür Merkezi Yayınları, Atina 2004).

Κυρατζόπουλος Βασίλης, *«Λύκου Ανάβασις»,* εκδόσεις Τσουκάτου, Αθήνα 2006. (Vasilis Kiratzopulos, "Kurtların Yükselişi" Tsoukatou Yayıncılık, Atina 2006).

Λεωνίδας Κουμάκης, *The Miracle*, αυτοέκδωση, Athens 1982. (Leonidas Koumakis, "Ayna", Şahsi yayınıyla, Atina 1982).

The International legal definition of Genocide, www.preventgenocide.org

Frank Weber, University of Missouri 1979, *Ο Επιτήδειος Ουδέτερος*, εκδώσεις Θετίλη, Αθήνα 1983. (Frank Weber, Misuri Üniversitesi Yayınları 1979, Kaçamaklı Tarafsız, Yunanistan için Theteli Yayınevi, Atina 1983.

Adamantia Pollis, 1993, «Eastern Orthodoxy & Human Rights», *Human Rights Quarterly*, Vol. 15.

Leo Kuper, *Genocide*, 1981 U.K. Penguin, 1982 U.S.A. Yale University.

William A. Schabas, *Genocide in International Law*, 2000 U.K. Cambridge University Press.

Alexey Miller, *The Romanov Empire and the Jews*, Yale University.

Richard G. Hovannisian, *The Armenian Genocide, History, Policies, Ethnics,* St. Martin's Press, 1991, N.Y. Η.Π.Α.

Alexis Alexandris, *the Greek minority of Istanbul and Greek - Turkish relations 1918-1974*. Atina 1983

Cherif Bassiouni, *Crimes Against Humanity in International Criminal Law*, Martinus Nijhoff, Dordrecht, 1992.

Roger Clark, "*Crimes Against Humanity at Nuremberg*", in George Ginsburg's and Vladimir Kudriaytsev (edss), the Nuremberg Trials and International Law, pp. 179.

Vahakn Dadrian, "*The Documentation of the World War I Armenian Massacres in the Proceedings of the Turkish Military Tribunal*", International Journal of Middle East Studies, 1991, Vol. 23.

Vahakn Dadarian, "*Genocide as a Problem of National and International Law*"

George Ginsburg's and Vladimir Kudriavtsev (eds.), *The Nuremberg Trials and International Law*, Martinus Nijhoff, Dordrecht 1990.

Israel Gutman, *Encyclopedia of the Holocaust*, Macmillan, New York 1990.

Donald Horowitz, *Deadly Ethnic Riot*, University of California Press, Berkeley, 2000.

Bernard Lewis, *The Emergence of Modern Turkey*, 3rd edition, Oxford University Press, 2002.

William A. Schabas, *Genocide in International Law*, Cambridge University Press, 2000.

Jacques Semelin, "*Massacres*" *in Dinah Sehlton* (ed.) Encyclopedia of Genocide, vol. 2, pp. 661-666.

Dinah Shelton (ed.) *Encyclopedia of Genocide and Crimes Against Humanity*, Macmillan Reference, 2004.

Carl Skutsch (ed.) *Encyclopedia of the World's Minorities*, Routledge, London, 2005.

"*American Foreign Policy in the Ongoing Greco Turkish Crisis as Contributing Factor to Destabilization*" in: UCLA Journal of International Law and Foreign Affairs 2:1997:1. pp. 69-89.

Nicole van Wees. *Ta Septemvriana*. Groningen 1996.

Erik Zürcher, *Turkey: A modern history*. 3rd edition, London 2004.

Drazen Petrovic, *Ethnic Cleansing-An Attempt Methodology*, 1994.

Βασίλειος Σταυρίδης, *Οι οικουμενικοί Πατριάρχες 1860 μέχρι σήμερον*, εκδόσεις Εταιρείας Μακεδονικών Σπουδών, Θεσσαλονίκη 1977. (Vasilis Stavridis, 1860'tan günümüze kadar Ekümen patrikler, Makedonya Öğretisi Birliği, Selanik 1977).

Süreyya Şahin, *Fener Patrikhanesi ve Türkiye*, Ötüken Yayınevi, İstanbul 1980.

Yorgo Benlisoy, Elçin Macar, *Fener Patrikhanesi*, Ayraç Yayınevi, Ankara 1996.

Aziz Nesin, *Salkım salkım asılacak adamlar*, İstanbul 1987.

Hasan İzzetin Dinamo, *6-7 Eylül kasırgası*, May Yayınları, İstanbul 1971.

Σαρρής Νεοκλής *Εξωτερική Πολιτική και πολιτικές εξελίξεις στην Α'Τουρκική Δημοκρατία* (Γόρδιος, Αθήνα 1992). (Saris Neoklis, 1. Türkiye Cumhuriyetinin Dış Politikası ve Siyasi Gelişmeler, Gordios Yayınevi, Atina 1992).

Δ. Μιχαλόπουλος, *Ελλάδα και Τουρκία 1950 – 1959, Η Χαμένη Προσέγγιση*, εκδώσεις Ροές, Αθήνα 1989. D. Mihalopoulos, Yunanistan ve Türkiye 1950 – 1959, Kaybolan Yaklaşım, Roes Yayınevi, Atina 1989)

Μιχάλης Ιγνατίου, *Το «Σεμινάριο της Ρώμης»*, εκδώσεις Ποντίκι, Αθήνα 1989. (Mihalis İgnatiou, "Roma Semineri", Pondiki Yayınevi, Atina 1989).

Ιστορία των Ελλήνων, εκδώσεις Δομή, Αθήνα 2006. (Yunanlılar Tarihi, Ansiklopedi, Domi Yayınevi, Atina 2006).
Περιοδικό “Εύτε”, Εκδόσεις Μέτρον, Αθήνα. (Dergi, Metron yayınevi).
Ημερολόγια του Οικουμενικού Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως 1905, 1906, 1907(Fener Rum Patrikhanesi 1905,1906, 1907 yıllarının günceliklerinden)
Μελέτες και βιβλία της R. Hirschon (1978-1993) για την ελληνική κοινωνία. (R. Hirschon’un Yunan sosyal yapısını inceleyen araştırmalarından).
Radikal gazetesini 5/9/2005-10/9/2005 dönemi yazılarından.

Kısaltma Tablosu

A.B.	Avrupa Birliği .
A.B.D.	Amerika Birleşik Devletleri
A.İ.H.S	Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi
AK Parti	Adalet ve Kalkınma Partisi
A.P.	Adalet Partisi
AN.AP	Anavatan Partisi
B.M.	Birleşmiş Milletler.
C.H.P.	Cumhuriyet Halk Partisi.
D.P.	Demokrat Parti
D.S.	Dünya Savaşı
F.Y.R.O.M.	Former Yugoslavian Republic Of Macedonia.
G.A.P.	Güneydoğu Anadolu Projesi
İ.R.C.	İstanbul Rum Cemaatı
K.T.C.	Kıbrıs Türk"tür Cemiyeti
md.	Madde (yassa veya antlaşma maddeleri için kullanıldı)
N.A.T.O.	North Atlantic Treaty Organization
N.G.O.	No Government Organization
N.S.C.	National Security Council (A.B.D. Milli Güvenlik Konseyi).

O.D.	Ortak Değer
Ö.H.D.S.T.K.	Özel Harp Dairesi Seferberlik Tetkik Kurulu
P.K.K.	Kürt İşçi Partisi
S.T.O.	Sivil Toplum Örgütleri (İng. NGO)
T.B.M.M	Türkiye Büyük Millet Meclisi
T.C.	Türkiye Cumhuriyeti
T.C.K	Türk Ceza Kanunu
T.L.	Türk Lirası
U.C.M.	Uluşlararası Ceza Mahkemesi
U.N.	United Nation (Birleşmiş Milletler)
Y.K.P.	Yunan Komünist Partisi
($).	ABD Doları.
Ε.Λ.Α.Σ.	Εθνικός, Λαϊκός Απελευθερωτικός Στρατός (Milli Halkçı Kurtuluş Ordusu veya Kıbrıs Milli Mücadele Organizasyonu).
Ε.Ο.Κ.Α.	Εθνική Οργάνωση Κυπρίων Αγωνιστών. (Milli Kıbrıs Savaşçıları Organizasyonu)
Ε.Ρ.Ε.	Εθνική Ριζοσπαστική Ένωση. (Milli Radikal Birlik)
Κ.Κ.Ε.	Κομμουνιστικό Κόμμα Ελλάδος (YKP, Yunan Komünist Partisi)
Π.Ε.Ε.Α.	Πολιτική Επιτροπή Εθνικής Απελευθέρωσης. (Milli Bağımsızlık Politik Komisyonu)

TABLOLAR

TABLO 1

Uluslararası Genocide Watch' un 2005 yılı itibarıyla, Kıtalara göre düzenlediği 1945 sonrası Dünya çapında vuku bulmuş soykırım hareketleri ve bulundukları fazlar:

AFRICA					
NATION	YEARS OF EPISODES SINCE 1945	CUMULATIVE CIVILIAN DEATH TOLL	MAJOR KILLERS	MAIN DIVISIONS	STAGE in 2005
Sudan –south, Nuba region	1956 – 1972, 1983 – 2005	2 million Nuer, Dinka, Christians, Nuba, southerners	Khartoum gov't NIF government, militias, rebels	Political, religious, racial, ethnic	7 – Politicide, Genocide
Sudan – Darfur	2001 - **present**	250,000 Zaghawa, Fur, Massaleit, & black Africans	Janjaweed Arab militias, Sudan government	Racial, ethnic, political	
Uganda	1972 – 1979,	300,000 Acholi, Lango, Karamoja	Amin gov't army, police	Political, ethnic, religious	7 – Massacres
	1980 – 1986	250,000 Baganda, Banyarwanda	Obote gov't army, police		
	1994 – **present**	1,000's LRA foes	Lord's Resistance Army		
Democratic Republic of the Congo	1945 -- 1960	1,000's Africans	Colonial forces	Racial, colonial, economic	7 – Politicide, Genocidal massacres
	1960 – 1965	1,000's civil war	Rebels, army		
	1977 – 1979, 1984	1,000's civil war	Rebels, army	Political, ethnic	
	1994 – 1997	80,000 Hutus,	Kabila/ Rwandan army,		

	1994 – **present** 1997 – **present**	Banyamulenge, 2 million (civil war) 40,000Hema,Lendu 1 million (civil war)	Ugandan, Rwandan armies, rebels, DRCongo & allied armies Ethnic militias War-lord led militias, DRC army	Ethnic Political, economic, ethnic, national	
Ethiopia	1945 – 1974 1974 – 1985 1994 – 2000 2001 - **present**	150,000 Oromo, Eritreans, Somali 750,000 Class enemies, Oromo 100,000 Eritrea war Ethnic minorities Oromo Anuak in Gambella	Selassie monarchy Derg communists Army (Ethiopian Defence Forces) Army (EDF) Army (EDF)	National, religious, ethnic National, ethnic, religious Ethnic, racial, economic, political	7 – Genocidal massacres
Somalia	1988 – **present**	100,000 Somalis, Isaaq clan	Warlord/clan militias	Political, clan	6 – Preparation
Zimbabwe	1982 – 84 1998 – **present**	20,000 Matabele MDC supporters, Matabele, urban poor, white farmers	Gov't army 5th Brigade, militias Gov't police, army, ZANU-PF militias	Ethnic, political Political, ethnic, economic	6 – Preparation
Equatorial Guinea	1975 – 1979 2001 - **present**	50,000 Bubi, Nguema foes	Macias Nguema regime, successor	Political, ethnic	6 – Preparation

Togo	2004 – **present**	Eyadema opponents	Government police, army	Political, ethnic	6 – Preparation
Burundi	1959 – 1962 1972 1988 1993 – 1995 1996 -- 2004	50,000 Hutus 150,000 Hutus 25,000 Hutus 50,000 Tutsis, 100,000 Hutus 100,000 Tutsi, Hutu	Tutsi government Tutsi army Tutsi army Hutu rebels Tutsi army Rebels, Army	Ethnic, political	5 – Polarization
Liberia	1990 – 2000 2001 -- 2003	100,000 Krahn, Gio, Mano, etc.	Doe gov't army, Taylor rebels Gov't, rebels	Political, ethnic	5 - Polarization
Algeria	1954 – 1963 1991 -- 2005	160,000 OAS, Harkis, settlers 50,000 Berbers	French legions, OAS, rebels Islamic Armed Group (GIA)	Colonial Religious, political	5 - Polarization
Sierra Leone	1991 – 2003	100,000 (civil war)	Revolutionary United Front, other militias	Political, ethnic	5 – Polarization
Rwanda	1959 – 1963, 1993 - 199 4 1995 – **present**	10,000's Tutsi 800,000 Tutsi 1,000's Hutus	Hutu gov't Hutu Power gov't Interahamwe, Rwandan gov't	Ethnic, political	5 – Polarization
Congo-Brazzaville	1959 – 1968 1997 – 2000	5,000 Gov't foes 1,000's (civil war)	Gov't army, police, rebels	Colonial Political, ethnic	5 – Polarization
Nigeria	1966 – 1970, 1972 – 2000 (sporadic) 2001 --**present**	1 million Ibos Tiv, Hausa, Yoruba Ogoni, others	Nigerian army Ethnic mobs Nigerian army, police	Political, ethnic, religious	5 – Polarization

Angola	1961 -- 1962 1975 – 2003	40,000 Congo, 500,000 Umbundu, Ovimbundu	Colonial army Gov't, UNITA armies, allies	Colonial Political, ethnic	5 - Polarization
Central African Republic	1966 – 1979 2001	2,000 Bokassa foes	Gov't army, police	Political, ethnic	5 - Polarization
Botswana	1990 – **present**	100's Küng Bushmen, Caprivi Namibians	Gov't police	Economic, political, ethnic	4 Organization
Eritrea	1960's - 2000	10,000's Eritreans (independence war with Ethiopia)	Ethiopian armies, police	National, religious, ethnic	4 Organization
Senegal – Casamance	1990 – 2001	1,000 Diola (civil war)	Senegalese army, rebels	Political, ethnic	4 Organization
Kenya	1952 – 1960 1991 – 1993	1,500 Kikuyu, colonials 1,000's Nilotics	Colonial forces MauMau Kikuyu Ethnic militias	Ethnic, political	4 Organization
Guinea Bissau	1960 – **present**	1,000's	Army	Political	4 Organization
Chad	1965 – 1996	10,000's southern Saras, civil war	Gov't army, Libyan army, rebels	Ethnic, racial, religious,political	4 Organization
Morocco- Western Sahara	1976 – **present**	1,000's: Sahrawis	Moroccan army, Polisario rebels	Political, ethnic	4 Organization
Mali	1990 – 1993	1,000 Touaregs	Malian army, Touareg rebels	Ethnic, political	4 Organization
Mozambique	1975 – 1994	1 million by MPLA, Renamo	Renamo, MPLA	Political, ethnic	4 Organization
Madagascar	1947 – 1948	50,000 Malagasy nationalists	French colonial forces	National, racial, political, ethnic	4 -Organization

South Africa	1987 – 1996 1996 – **present**	1,000's Zulus, Xhosa, ANC, Boer farmers	Gov't police, ethnic militias	Racial, political, ethnic	4 -Organization
Egypt	sporadic	100's: Copts	Muslim fundamentalists	Religious, political	4 -Organization
AMERICAS					
Colombia	1948 -- 1958 1975 –**present**	150,000 10,000's	Political parties Marxists, rightist death squads, drug cartels	Political Political, narcotics cartels	7 – Politicide
Venezuela	1945 – 1970's	1,000's Yanomami	Settlers, miners	Racial, ethnic	5 – Polarization
Brazil	1945 -- 1964 1964 –**present** sporadic massacres	300,000 Vargas foes, Indians 1,000's: Kayapo, Yanomami, etc.	Gov't police, settler militias Settlers, miners	Political, economic, racial, ethnic	4 Organization
Guatemala	1950 –1980	200,000 Mayans	Gov't army, death squads	Racial, ethnic, political	4 Organization
Cuba	1945 -- 1959 1959 –**present**	100's rebels 1000's "counter – revolutionaries"	Rightist gov'ts Castro gov't	Political	4 Organization
Argentina	1976 – 1980	20,000 leftists	Army, police	Racial, ethnic Political	4 Organization
Chilé	1973 – 1976	10,000's leftists	Army, police	Political	4 Organization
Nicaragua	1970 – 1979 1980 – 1989	1,000's Sandinistas 10,000's Contras	Gov't army Sandinista army	Political	4 Organization

El Salvador	1980 – 1992	10,000's leftists	Army, militias	Political	4 Organization
Paraguay	1945 – 1962 1962 – 1974	1000's Indians 1000 Aché Indians	Army, settlers Settlers	Racial, ethnic	4 Organization
Mexico Chiapas	1945 – 2001	10,000's Indians, gov't foes, 10,000's Mayans	Army, police	Ethnic, political	4 Organization
ASIA					
North Korea	1949 –**present**	2 million +	Government	Political, class, regional	7 – Politicide
Nepal	1996 –**present**	20,000 anti-Maoists, 10,000's rebels	Maoist rebels Nepal army	Political	7 – Political massacres
Afghanistan	1978 – 1993 1993 – 1996 1996 – 2001 1996 – 2001 2001 –**present**	700,000 (civil war) 50,000+ 30,000 (civil war) 50,000+ Tajiks, Uzbeks, Hazara 10,000+ 1000's gov't supporters, Taliban rebels	Soviets Mujahadin Warlords Taliban, Al Queda NorthernAlliance Taliban, Al Queda, gov't & NATO forces	Political, national, religious, ethnic	7 – Political terrorism, war
Burma (Myanmar)	1945 – 1948 1948 – 1962 1962 -- 1978 1979 -**present**	1,000's rebels 15,000 rebels,govt 100,000 Shan, Karen, NDU	Burma Ind Move U Nu govt,rebels Burmese gov't: SLORC, SPDC	Ethnic, political, religious	7 – Politicide, genocidal massacres
Sri Lanka	1983 –**present**	1000's: Tamil and Sinhalese civilians	Anti-Tamil mobs Tamil Tiger rebels	Ethnic, national, political, religious	7 – Politicide genocidal massacres

Indonesia	1965 1966 –**present**	500,000 communists 10,000's: Aceh 1,000's: Irian Jaya 1,000's: Moluccas 1,000's: Sulewesi	Suharto gov't Suharto gov't & successors Lascar Jihad Lascar Jihad	Political, ethnic Religious, political religious, ethnic, national	7 – Politicide, genocidal massacres
India Gujarat Kashmir	1947 (partition) 1949 –**present** 1992 –**present** 1947 -**present**	100,000's Hindus, Muslims, Sikhs 1,000's Muslims, 100's Hindus 1000's Muslims, Hindus	Hindu, Muslim, Sikh mobs Hindu mobs, Muslim mobs Rebels, police	National, religious, ethnic, political National, religious	7 – Politicide, genocidal massacres Civil war
Peoples Republic of China	1949 – 1977 1977 -**present**	35 million "class enemies", religious minorities, Uighurs Muslims, Christians Falun Gong	Maoist communist gov't, PRC army, Red Guards, police	Political, national, class, economic, ethnic, religious	7 – Politicide
Philippines	1972 –**present**	1,000's pro-gov't officials, separatists, communists	Marxists, gov't Army, Moros, Abu Sayyef	Political, religious	7 – Political massacres (by terrorists)
Uzbekistan Fergana Valley	1991 –**present** 2005 –**present**	1,000's 100's opposition	Muslim fundamentalists Gov't police	Political, religious	7 – Political massacres
Pakistan East Pakistan: (Bangladesh) West Pakistan	1947 -partition 1971 1973 – 1977 1978 -**present**	61,000 Hindus 1,500,000 Bengalis & Hindus Sindhis Shiites, Christians	Muslim mobs West Pakistani army Army Sunnis	Political, national, ethnic, religious	6 – Preparation

Tibet	1959 – 1990's	1,600,000 Tibetan Buddhists	PRC communist Chinese gov't	National, ethnic, political religious	5 – Polarization
Azerbaijan	1988 – 1994	10,000's Armenians 1,000's Aseris	Azeri & Armenian armies	Ethnic, political, religious national	5 – Polarization
Cambodia	1945 – 1966 1966 – 1975 1968 – 1975 1975 – 1979 1979 – 1993 1993 –**present**	5,000 king's foes 15,000 Vietnamese 360,000 pro-gov't 1.7 – 2.2 million class enemies, Cham Muslims, city people, Vietnamese, Eastern Zone 230,000 (civil war) 1,000's gov't foes	Royal gov't Lon Nol gov't Khmer Rouge Khmer Rouge Samrin govt,KR Hun Sen gov't	Political, class, ethnic, religious, national	5 – Polarization
French Vienam South Vienam North Vienam Peoples Democratic Rep. Vietnam	1945 – 1953 1954 – 1975 1954 – 1975 1975 –**present**	10,000's leftists 90,000 leftists 1 million class enemies, minorities 10,000's boat people, reeducated	French colonials South Viet gov't North Viet gov't Vietnamese gov't	Political, class, ethnic, national	4 Organization
Laos	1945 – 1960 1960 – 1975 1975 -**present**	10,000's leftists 100,000 anticommunists, Hmong	Royalists, French Pathet Lao Peoples Democratic Republic	Political, ethnic	4 -Organization
East Timor	1965 – 2000	200,000 Timorese	Indonesian army, militias	Political, national, ethnic, religious	(Refugees still at risk)

EUROPE					
Russia – Chechnya	1943 – 1957 1994 –**present**	50,000 Chechens, 1,000's Russians	USSR army Russian Army, Chechen rebels	Ethnic, national, religious, political	7 – Politicide, massacres
Yugoslavia: Kosovo	1998 – 2001	10,000 Albanian Kosovars, 100's Serbs	Yugoslav Army KosovoLibArmy	Ethnic, religious, national, political	5 – Polarization
Yugoslavia Croatia Serbia, Bosnia	1945 – 1987 1941 – 1945 1941 – 1945 1993 – 2001	1 million Tito foes 650,000 Serbs 100,000 Croats, Muslims 1,000's dissidents	Tito gov't Croatian Fascists (Ustashi) Serb Partisans (Chetniks) Milosevic gov't	Political, ethnic, national, religious	8 – Denial 5 – Polarization
Macedonia	1999 - 2001	100's Albanians, Macedonians	Albanian rebels, Macedonia govt	Political, ethnic	5 – Polarization
Bosnia	1992 – 1998	200,000 Muslims, Croats, Serbs	Bosnian Serbs, Croats, Muslims	Ethnic, religious, national, political	5 – Polarization
Georgia: Abkhazia	1993 –**present**	100's Abkhazians	Georgian army, separatist rebels	National, ethnic, political	5 – Polarization
Northern Ireland	1964 – 2001	3000 Catholics, Protestants	Irish Rep. Army, Protestantextrem.	Religious, class, political, national	5 – Polarization
Croatia	1991 – 1995	50,000 Serbs, Croats, Bosnian Muslims	Croat army, militias, Serbs, Bosnian Muslims	Ethnic, national, religious, political	4 - Organization
USSR (State no longer exists.)	1945 – 1953	15 million "class enemies"	Soviet police, army, NKVD	Political, national, ethnic, religious	Not applicable (State no longer

USSR national minorities, esp İn Crimea, Dagestan Ingushetia	1945 – 1947 1954 – 1991 1945 – 1991	1 million repatriated Soviet nationals 6 million dissidents 400,000 Karachai, Meshketians,Balkar Crimean Tatars, Ingushi	NKVD, KGB secret police Red Army, Secret police		exists.)
MIDDLE EAST					
Iraq	1961 – 2003 2003 –**present**	190,000 Kurds, Shiites, Kuwaitis Shiites, Sunni "collaborators", Kurds Insurgents	Iraqi army, presidential guard, Baathists, Fedayeen, Al Queda, insurgent terrorists U.S., British, Iraqi armies	Political, ethnic, national, religious Religious, political, ethnic, national	8 – Denial 7 – Genocidal massacres Politicide
Israel – Palestine	1948 – 1955, 1956, 1967,1973, 1987 -- 1993 2000 -**present**	1,000's Israelis, 1,000's Palestinians 160 Israelis 1,162 Palestinians 100's Israelis 100's Palestinians	Irgun, Arab terrorists, Israeli army, police, Fatah, Israeli army Hamas, Islamic Jihad, other terrorist groups; Israeli army, police	National, religious, ethnic, political	6 – Preparation

Lebanon	1974 – 1991 1991 – 2005	55,000 Christians, Muslims, Druze Lebanese nationalists	Religious militias Hezbollah, Phalangists Syrian secret police	Religious, political Political	5 – Polarization
Syria	1981 – 1982	21,000 Kurds, Sunni Muslims	Syrian army, police	Political, religious, national	5 – Polarization
Turkey	1984 – 2000	10,000's Kurds	Turkish army	Ethnic, religious, national, political	8 – Denial 5 – Polarization
Iran	1953 – 1978 1978 – 1992 1993 -**present**	26,000 Shah foes 60,000 Kurds, monarchists, Bahai 100's gov't opponents	Secret police, Iranian army, revolution guards Secret police	Religious, ethnic, political, national Political, religious	5 – Polarization
Cyprus	1963 – 1967	2,000 Turks, Greek Cypriots	Greek Cypriots Turks	Political, religious, ethnic, national	5 – Polarization (partition)

Okuyucu www.genocidewatch.org sitesine girerek bilgilenmiş durumu görebilir.

TABLO 2.0

İstanbul - Rum Milleti Cemaat Yapısı 1905 –1906

Tablo 2.0'da 20.yüzyıl başlarında Ekümen Patrikhane arşivlerindeki adlar verilmiştir. Bulabildiğimiz ve bu güne karşılık gelen yöre isimlerinin Türkçe karşılıkları yazılıdır. Türkçe'si yazılmayan yörelerin ya bugünkü adları farklıdır ya da bu yöreye karşılık gelen yöre adı bulunamamıştır.

Bizans dönemi ilk Osmanlı dönemi ve 20. yüzyıl başı itibarıyla yöre adları farklıdır. Tabloda verilen isimler 1905 - 1906 dönemi yöre adlarıdır

Tabloda yalnız Terkoz Metropollüğü için geçerli aile sayısı Fener Rum Patrikhanesine bağımlı yerel kilise ve cemaatlara ait Ortodoks aile sayısıdır, tüm Hıristiyan ve/veya Rum ailelerini içermez.

KADIKÖY METROPOLÜ (ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΧΑΛΚΗΔΟΝΟΣ)	**İSTANBUL MERKEZ (ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗ ΚΩΝ/ΠΟΛΕΩΣ)**	**TERKOZ METROPOLÜ (ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΔΕΡΚΩΝ)**	
CEMAAT MERKEZİ	**CEMAAT MERKEZİ**	**CEMAAT MERKEZİ**	**AİLE**
ΑΡΒΑΝΙΤΟΧΩΡΙΟΥ ARNAVUTKÖY - ŞİLE	ΣΤΑΥΡΟΔΡΟΜΙΟΥ BEYOĞLU	ΘΕΡΑΠΕΙΑ TARABİYA	500
ΑΝΩ ΝΕΟΧΩΡΙΟΥ YUKARI YENIKÖY	ΣΩΤΗΡΟΣ ΧΡΙΣΤΟΥ (ΓΑΛΑΤΑ) GALATA	ΒΑΘΥΡΡΥΑΞ BÜYÜK DERE	500
ΚΑΤΩ ΝΕΟΧΩΡΙΟΥ AŞAĞI YENİKÖY	ΑΓΙΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ (ΓΑΛΑΤΑ) GALATA	ΚΕΦΙΛΙΚΙΟΪ KEFELİ KÖY	

ΠΟΝΤΟΗΡΑΚΛΕΙΑΣ KARADENİZ EREĞLİSİ	ΠΑΝΑΓΙΑΣ ΚΑΦΑΤΙΑΝΗΣ (ΓΑΛΑΤΑ) GALATA	ΓΕΝΙ-ΜΑΧΑΛΑΣ YENİ MAHALLE	180
ΚΟΖΛΟΥ KOZLU ZONGULDAK	ΑΓΙΟΥ ΙΩΑΝΟΥ ΤΩΝ ΧΙΩΝ (ΓΑΛΑΤΑ) GALATA	ΦΑΝΑΡΑΚΙΟΝ RUMELİ FENERİ	160
ΣΑΝΔΡΑΚΗ ZONGULDAK	ΤΑΤΑΟΥΛΩΝ KURTULUŞ	ΜΑΚΡΟΧΩΡΙΟΝ BAKIRKÖY	550
ΒΡΥΑΣ MALTEPE	ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΤΡΙΑΣ YENİŞEHİR	ΑΓΙΟΣ ΣΤΕΦΑΝΟΣ YEŞİLKÖY	160
ΠΑΝΤΙΧΕΙΟΥ PENDİK	ΦΕΡΙΚΟΪ (ΣΙΣΛΙ) FERİKÖY - ŞİŞLİ	ΓΑΛΑΤΑΡΙΑ	50
ΤΟΥΖΛΩΝ TUZLA	ΔΙΠΛΟΚΙΟΝΙΟΥ BEŞİKTAŞ	ΜΙΚΡΟΣ ΤΣΕΚΜΕΤΖΕΣ KÜÇÜK ÇEKMECE	20
ΡΥΣΙΟΥ ΑΡΕΤΣΟΥ DARICA	ΜΕΣΑΧΩΡΙΟΥ ORTAKÖY	ΑΜΠΑΡΛΗ AMBARLI	85
ΜΙΚΡ. ΒΑΚΑΛΙΚΟΪ KÜÇÜK BAKKALKÖY	ΜΕΓΑΛΟΥ ΡΕΥΜΑΤΟΣ ARNAVUTKÖY	ΒΑΚΤΣΕΚΙΟΪ BAHÇEKÖY	150
ΜΕΓ. ΒΑΚΑΛΙΚΟΪ BÜYÜK BAKKALKÖY	ΒΕΒΕΚΙΟΥ BEBEK	ΠΥΡΓΟΣ KALE	600
ΠΑΣΑΚΙΟΪ PAŞAKÖY –SÖĞÜT SAKARYA	ΒΑΦΕΟΧΩΡΙΟΥ BOYACIKÖY	ΒΟΓΑΖΚΙΟΪ BOĞAZKÖY	350
ΘΗΒΑΣΙΟ SAKATRA BİLECİK	ΑΓΙΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ (ΝΕΟΧΩΡΙΩ) YENİKÖY	ΑΡΝΑΟΥΤΚΙΟΪ ARNAVUTKÖY	180
ΚΑΝΤΑΡΚΙΟΪ KANTARKÖY SÖĞÜT SAKARYA	ΧΑΣΚΙΟΪ HASKÖY	ΑΓΙΑΣΜΑΤΑΚΙΩΝ	80
ΕΜΙΝΑΣΜΑΣΙ	ΤΣΙΒΑΛΙΟΥ	ΙΜΒΡΟΧΩΡΙΟΝ	60

EMİNASMASI	CİBALİ		
ΓΕΝΙΚΟΪ YENİKÖY	ΜΟΥΧΛΙΟΥ FENER	ΝΕΟΧΩΡΑΚΙΟΝ YENİKÖY	140
ΚΟΥΡΤΣΟΥΓΙΟΥ KURTSUYU DÜZCE	ΠΟΤΗΡΑ FENER	ΔΕΡΚΟΙ TERKOZ	90
ΚΑΡΑΧΑΒΟΥΖ KARAHAVUZ EREĞLİ – ZONGULDAK	ΒΑΛΙΝΟΥ (ΒΑΛΑΤΑ) BALAT	ΔΑΓΙΑΚΑΔΙΝ	100
ΚΛΑΥΔΙΟΥΠΟΛΕΩΣ BOLU	ΕΓΡΙ – ΚΑΠΟΥ EĞRİ KAPI	ΔΕΛΙ-ΠΟΝΟΥΖ	65
ΟΝΩΡΙΑΔΟΣ ΠΟΝΤΟΥ BOLU	ΕΔΙΡΝΕ – ΚΑΠΟΥ EDİRNE KAPI	ΛΑΖΑΡΙΚΟΪ	60
ΧΑΛΚΙΔΟΝΑΣ KADIKÖY	ΚΟΝΤΟΣΚΑΛΙΟΥ KUMKAPI	ΤΣΑΝΑΚΤΣΑ ÇANAKÇA	140
ΧΡΥΣΟΥΠΟΛΕΩΣ ÜSKÜDAR	ΤΟΠ – ΚΑΠΟΥ TOPKAPI	ΚΑΣΤΑΝΕΑΙ	180
ΧΡΥΣΟΚΕΡΑΜΟΣ KUZGUNCUK	ΤΕΚΦΟΥΡ–ΣΑΡΑΓΙΟΥ TEKFUR SARAYI	ΟΚΛΑΛΗ ÇATALCA	120
ΣΟΦΙΑΝΗ ÇENGELKÖY	ΕΞ ΜΑΡΜΑΡΩΝ ŞEHREMİNİ	ΑΚΑΛΑΝΗ	110
ΚΑΝΔΥΛΛΙ KANDİLLİ	ΑΓΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΤΟΥ ΚΥΠΑΡΙΣΣΑ (ΥΨΩΜΑΘΕΙΩΝ) KOCA MUSTAFA PAŞA SAMATYA	ΕΡΜΕΝΙΚΟΪ	100
ΠΑΣΑΜΠΑΧΤΣΕ PAŞABAHÇE	ΣΑΡΑΜΑΣΙΚΟΥ FENER	ΤΣΙΦΛΙΚΙΟΪ ÇİFTLİK KÖY	200

ΔΑΦΝΗ BEYKOZ	ΞΥΛΟΠΟΡΤΑΣ (ΛΟΝΤΖΑΣ) FENER	ΤΖΕΛΕΛΚΙΟΪ CELALİYE	70
ΠΡΩΤΗ KINALI	ΘΕΙΑΣ ΑΝΑΛΗΨΕΩΣ (ΥΨΩΜΑΘΕΙΩΝ) KOCA MUSTAFA PAŞA SAMATYA	ΤΑΡΦΑ	160
ΑΝΤΙΓΟΝΗ BURGAZ	ΑΓΙΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ (ΥΨΩΜΑΘΕΙΩΝ) KOCA MUSTAFA PAŞA SAMATYA	ΑΓΙΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ (ΑΖΑΤΛΗ) AZATLI	70
ΧΑΛΚΗ HEYBELİ	ΣΟΥΛΟΥ ΜΟΝΑΣΤΗΡ (ΥΨΩΜΑΘΕΙΩΝ) KOCA MUSTAFA PAŞA SAMATYA	ΚΑΛΙΟ	80
ΠΡΙΓΚΗΠΟΣ BÜYÜK ADA	ΑΓΙΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ (ΥΨΩΜΑΘΕΙΩΝ) KOCA MUSTAFA PAŞA SAMATYA	ΣΑΦΡΑΣ	60
	ΣΑΛΜΑΤΟΜΒΡΟΥΚΙΟΥ SALMA TOMRUK	ΚΑΛΦΑΣ	130
	ΒΕΛΙΓΡΑΔΙΟΥ (ΧΑΤΖΗ-ΧΑΜΖΑ) BELGRAT KAPI	ΝΥΜΦΑΙ	30
	ΒΑΛΑΤΑ BALAT	ΑΓΙΟΙ ΠΑΝΤΕΣ (ΑΪΠΑΣ)	25
	ΣΩΣΘΕΝΙΟΥ İSTİNYE	ΓΡΥΠΕΣ	20
		ΛΥΤΡΑΙ	60
		ΑΒΑΣΟΝ	50
		ΚΙΟΥΤΣΟΥΚ ΚΙΟΪ KÜÇÜK KÖY	20
		ΤΖΕΒΙΤΖΗ CEBECİ	25

		ΔΟΜΟΥΖ – ΔΕΡΕ DOMUZDERE - ÇORLU	100
		TOPLAM AİLE	**5830**

Kaynak Ekümen Patrikhane Günceleri (1906 – 1907)

Tablo 2.1.
Septemvriana şiddet olaylarının yörelere göre başlama saati

YÖRE	SAAT
Yedikule, Samatya	19:00
Beyoğlu, Sıraserviler	19.00
Kurtuluş	19:00
Yeşilköy, Bakırköy	19:00
Büyükada	19:30
Eminönü, Unkapanı	19:00
Aksaray	23:00
Çengelköy, Kuzguncuk	24:00

Kaynaklar:
The mechanism of Catastrophe S.Vryonis syf.103 104. İstanbul Rum Cemaatinin Kristal Gecesi (Tsoukatou Yayıncılık).

Tablo 2.2.1.
Hristoforos Hristidis'e göre zarar ziyan ve istatistik analiz

	1955 yılı itibariyle Toplam	Zarara Uğrayan	%	Zarara uğrayan Cemaatler	Oturum		İş ve Üretim Yerleri		Dini mekanlar	
Dini Mekanlar	95	87	91,579		%		%		%	
Eğitim Yerleri	48	26	54,167	Rum	80	803	59	2.628	65	57
Gazeteler	3	3	100,000	Ermeni	9	90	17	757	5	4
Oturum Yerleri		1004		Musevi	3	30	12	534	1	1
İş Yerleri		4228		Diğer GM	2	20	1	45	3	3
Diğer Üretim Yerleri		226		Türk	5	50	10	445	0	0

Tablo 2.2.2

Helsinki Watch'a göre İRC'ne "kamu hizmeti" veren kurumlarının maddi hasar oranı

Helsinki Watch	1955 yılı itibariyle Toplam	Zarara Uğrayan.	%
Dini mekanlar	95	71	74,737
Eğitim Merkezleri	48	36	75,000
Gazeteler	3	3	100,000

Tablo 2.3.

Vriyonis'e göre İRC mağdur sayısının Türkiye nüfusuna göre oranı.

	I.R.C.	TÜRKİYE	%o
Top. Nüfus	144.752	20.947.188	6,910
Can Kaybı	37	0,0002	0,256
Yaralı	30	0,0001	0,207
Irza geçme	300	0,0014	2,073

Tablo 2.4. Nüfus Analizi

Tablo 2.4. Din ve konuştukları Ana dil bakımından İstanbul Nüfus dağılımı

Top. Türkiye Nüfusu		16,157,450	18.790.174	20.947.188	24.064.763	27.754.820	31.391.421
Sayım Tarihi		20/10 1935	21/10/ 1945	22/10/ 1950	1955	23/10/ 1960	24/10/ 1965
DİN	İslam	664.937	870.166		1.353.122	1.693.488	2.133.179
	Hıristiyan (Başka)	73.556	20.352		74.874	83.246	80.144
	Ortodoks	95.956	76.844		67.550	68.118	47.207
	Musevi	47.444	49.952		36.914	35.485	30.831
	Başka	1.726	585		862	1.755	2.462
Toplam		883.619	1.017.899		1.533.322	1.882.092	2.293.823

DİL	Türkçe	692.460	898.841	1.001.625	1.366.077	1.744.452	2.185.741
	Ermenice	9.831	738	42.652	46.683	37.280	29.479
	Rumca	79.920	6.978	67.593	65.108	49.081	35.097
	İbranice	6.385	31.777	28.172	26.853	16.754	8.608
	Latin dilleri	18.251	17.214	9.005	10.555	13.728	15.949
	Slav dilleri	8,164	4.070	3.765	2.118	4.123	4.180
	Kürt Lehçeleri	2.095	2.297	1.392	2.973	2.027	2.618
	Başka	15.177	12.286	12.286	12.296	14.652	30.073
Toplam		832.233	974.273	1.166.490	1.532.663	1.882.097	2.311.745

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu, Türkiye'de Azınlıklar Fuat Dündar

Tablo 2.4.1.

Ana dil ve konuşulan dillerin Türkiye dağlımı.

	Sayım Yılı:	20/10 1935	21/10/ 1945	22/10/ 1950	1955	23/10/ 1960	24/10/ 1965
DİL	Ermenice	67.381	60.082	62.098	62.319	72.200	55.354
	Rumca	176.272	153.146	144.752	138.681	147.969	127.035
	İbranice	46.185	53.819	39.556	37.117	23.774	13.491
	Kürtçe	1.594.702	1.593.692	2.069.921	1.942.285	2.317.132	2.817.313

Kaynak:Türkiye Nüfus Sayımlarında Azınlıklar, 1999 Doz yayınları

Görünüşte Tablo 2.4. ve tablo 2.4.1.de veriler bağdaşmaz; fakat Fuat Dündar ve Rıdvan Akar'ın eserleri dikkatli incelenirse durum açıklık kazanır. Bu eserimizde detaya girmeden vurgulamak istediğimiz olgu, İstanbul Rum Cemaatinin sayımdan sayıma farklı "ana dili" beyan etmesi, uygulanan terörden (*devlet terörü*) doğan korku veya paniğin bir neticesi olarak algılanılmasıdır. Bu noktada ayrıca dikkat edilmesi gereken, Batı Trakya ve Girit'ten gelen Türk soydaşlarının bazıları ana dil olarak Rumca'yı beyan ettikleridir.

VARLIK VERGİSİ ve VERİ ANALİZİ

Varlık vergisi dönemi hakkında açıklanmış Türk devlet kaynaklarına uluslararası bilgi eklenince bu dönemin gerçek ekonomik analizi yapılabilinir. Aşağıdaki tabloları okurken göz önüne alınması gerekenler:

- 4305-12/11/1942 nolu yasa ile konan vergi mükelleflerin 1/1/1939 dan sonraki ekonomik durumlarının göz önüne alındığını beyan ediyordu. (*geçmişe dayanan gelirlerin ikinci kez vergilendirilmesi o günün uluslararası hukukuyla uyuşmamasına rağmen olgu Hitler Almanya'sında da uygulanıyordu.*)
- Türkiye'de ikamet eden herkes vergiye tabii tutuldu. Tablo 2.5. son sütununda konulan toplam vergi tutarı bulunduruluyor
- 4530-1944 nolu yasayla 1/3/1944'e kadar tahsil edilemeyen vergi borçları af olundu.
- Vakıf ve Kurumlara konulan 450.000,00 TL'lık verginin yalnız 16.210,00 T.L. tahsil edilmesine rağmen, vergi affına kadar vakıf ve kurumların idare heyetleri sorumlu tutuldular.
- 1/3/1944 tarihine kadar toplam 314.920.940,00 T.L. vergi tahsil edilmişti. Merkez Bankasının verilerine göre bu emisyon hacminin %32'ni teşkil eder. Bu orandaki vergi ekonomik facia doğuracağı tüm serbest ekonomi teorileriyle ispatlanır.
- Dönem Cumhuriyet gazetesine göre 12/2/1943 tarihine kadar Aşkale'ye 2858 kişi gönderilmiş, bunlardan 1400 Müslüman olmayan gruplara ait olup 1229'u İstanbul'da ikamet ediyordu.
- Fuat Ökte'ye göre Aşkale'ye sürünenlerin sayısı 2057 olup 1869'u İstanbul'da ikamet ediyordu.

- Aşkale'ye sürünenlerden Müslüman olmayan 21 kişisi evlerine bir daha geri dönmediler. Vefat edenlerin toplam mükellefiyetleri 760.291,00 T.L. idi.
- Vergi uygulamasıyla mezada çıkarılan gayrı menkullerin 67% Müslüman'lar tarafından alınırken 30% devlet tarafından satın alındı.

Tablo 2.5:
2. Dünya savaşı sürecinde Türkiye Cumhuriyeti ekonomi indeks ve verileri
Varlık Vergisi

	DIŞ TİCARET			TİCARİ İŞLEMLER	ALTIN REZERVİ		ALTIN FİYATI T.L.	GENEL FİYAT ENDEKSİ	TOPLAM EMİSYON HACMİ	TOPLAM VERGİ
	İTHALÂT	İHRACAT	FARK		YURT İÇİ	YURT DIŞI				
1938	149.836,00	114.947,00	-34.889,00	294.783,00	24,14	12,74	10,77	100,00	219.431,00	
1939	118.249,00	127.388,00	9.139,00	245.638,00	21,80	14,08	12,51	111,00	308.649,00	
1940	68.922,00	111.446,00	42.524,00	180.369,00	102,12	6,73	17,26	126,60	433.800,00	104.122,00
1941	74.815,00	123.080,00	48.265,00	197.896,00	102,13	9,34	23,41	175,30	534.502,00	113.937,00
1942	147.713,00	165.034,00	17.321,00	312.748,00	104,95	38,12	31,92	339,60	765.545,00	96.677,00
1943	203.046,00	257.151,00	54.105,00	397.475,00	109,24	92,45	31,51	590,10	833.664,00	220.568,00
1944								458,00	994.541,00	365.899,00
	762.581,00	899.046,00	136.465,00	1.628.909,00			2.123	271,51	584.304,57	901.203,00
Sütün verisi	TOPLAM	TOPLAM	TOPLAM	TOPLAM	TOP.	TOP.	O.D.	O.D.	O.D.	TOPLAM

Meblağlar Milyon T.L. olarak okunmalı KAYNAK: Türkiye İstatistik Yıllığı ve Faik Ökte

Tablo 2.6.1
Konulan verginin şirket ana parasına göre orantısı

	Vergi Oranı (%)
Ermeni	232,00
Musevi	184,00
Rum	159,00
Müslüman	4,90

Kaynak: Aşkale Yolcuları, Rıdvan Akar.

Tablo 2.6.2
Yabancı uyruklulara konulan vergi ve tahsilat oranı.

Uyruğu	Mükellef Sayısı	Vergi	Tahsil Olunan	Tahsil edilenlerin vergiye göre oranı %
Alman	188	4.466.350,00	2.241.128,00	50,18
A.B.D..	4	671.500,00	0,00	0,00
Bulgar	124	982.400,00	326.395,00	33,22
Fransız	85	2.946.000,00	1.024.699,00	34,78
İngiliz	175	6.647.228,00	2.019.923,00	30,39
İran	129	4.402.750,00	2.066.785,00	46,94
İspanya	138	3.790.350,00	766.706,00	20,23
İsviçre	57	1.629.032,00	801.516,00	49,20
İtalyan	878	24.714.401,00	13.971.766,00	56,53
Sovyetler B.	27	211.000,00	42.683,00	20,23
Yunan	1.512	19.861.350,00	5.835.641,00	29,38
Toplam	3.317	70.322.361,00	29.097.242,00	41,38

Kaynak: Varlık Vergisi, Faik Ökte.

Tablo 2.6.3.

Kamu hizmeti veren vakıf ve diğer kurumlara konulan vergi

Vakıf ve Kurumlar	Eğitim	Dini	Sağlık	Toplam
Latin*	38.500,00	18.600,00	1.250,00	58.350,00
Musevi	12.000,00	4.500,00		16.500,00
Rum	113.000,00	71.900,00	74.000,00	258.900,00
Ermeni	73.550,00	30.800,00	11.500,00	115.850,00
Toplam	237.050,00	125.800,00	86.750,00	449.600,00

(*)Latin: ABD, Alman, .Fransız, İtalyan, İngiliz
Kaynak: Varlık Vergisi, Faik Ökte.

Tablo 2.7.
İstanbul'da Mezada tabii tutulan gayri menkuller ve sahipleri

Cemaat Dağlımı	Toplam Değer T.L.	Gayrı Menkul Sayısı	Gayrı menkul başına satış fiyatı (O.D.) T.L.
Musevi (G)	4.404.820,00	151	29.170,00
Ermeni (G)	3.275.747,00	211	15.523,00
Rum (G)	1.370.440,00	124	11.050,00
Azınlık Şirketleri (G)	1.100.375,00	4	275.094,00
Yabancı Uyruklular (E)	605.700,00	27	22.433,00
Karma Şirketler (G+M)	189.500,00	2	94.750,00
Diğer azınlık Grupları (G)	37.700,00	7	5.385,00
Müslüman (M)	92.642,00	10	9.264,00
Müslüman Şirketler (M)	1.025,00	1	1.025,00
Toplam	11.077.949	543	O.D. 20.401,00

Kaynak: Aşkale Yolcuları, Rıdvan Akar
(G):Gayri Müslim (*Gavur da olabilir*). (E): Ecnebi, Yabancı Uyruklular. (M): Müslüman

Tablo 3.

Holokaft – Ruanda – Septemvriana

Tablo 3.1. ve 3.2.' de sorumluların yargılandıkları soykırım hareketleriyle Septemvriana hareketinin kıyaslanması yapılmaktadır.

Tablo 3.1.'de 2000 ve 2005 yılları göz önüne alınarak Holokaft'ın uygulandığı 33 ülkede nüfusun dinlere göre dağlımı gösterilmektedir. (Başlıklarda bulunan Δ:Beş yıllık farkı ve Δχ:Beş yıllık farkın oranını göstermektedir).

3.1. tablosundan 21. yüzyıl için çıkarılacak neticeler:

- Bu ülkelerdeki Müslüman sayısının artışına karşı Ortodoks Hıristiyanların azalması görülüyor.
- Musevi sayısının artışı Berlin Duvarının düşmesi ile Batıya göç eden Musevilerin sayısı göz önüne alınmasıyla okunmalıdır.

Tablo 3.1. için kaynak: C.I.A. The World Fact Book (Devlet adları kaynağa bağımlı olarak İngilizce adlarıyla bırakıldılar). Kaynağa göre din dağılım oranı yaklaşık olarak verilmektedir (estimated figures). Orantılar Yüzde (%) hesabıyla verilmektedir. Yüzey yetersizliğinden dolayı tablo 3.1. (a,b,c,d,e) olarak 5 alt tabloya bölünmüştür.

Tablo 3.2.'de yine aynı kaynağa göre adı geçen üç hareket kıyaslanmaktadır. Orantılar Binde (‰)hesabıyla verilmektedir.

Sonuç olarak, 3.2 tablosuyla 2.3. ve 2.4 tabloları göz önüne alındığında Septemvriana döneminde Türkiye'nin 6,91 ‰ nüfusunu teşkil eden İstanbul Rum Cemaatinin günümüzde 0,025‰ teşkil ettiği görülür. Yani mutlak değer itibarıyla 276 kez küçültülmüştür.

Devlet	Toplam Nüfus				Toplam Müslüman			
	2005	2000	$\Delta\chi$	$\%\Delta\chi$	2005	2000	$\Delta\chi$	$\%\Delta\chi$
Albania	3.563.112	3.510.484	52.628	1,499	2.494.178	2.457.339	36.840	1,499
Andorra	70.549	67.627	2.922	4,321	0	0	0	
Armenia	2.982.904	3.336.100	-353.196	-10,587	0	0	0	
Austria	8.184.691	8.150.835	33.856	0,415	343.757	163.017	180.740	110,872
Azerbaijan	7.911.974	7.771.092	140.882	1,813	7.389.784	7.258.200	131.584	1,813
Belarus	10.300.483	10.350.194	-49.711	-0,480	206.010	103.502	102.508	99,039
Belgium	10.364.388	10.258.762	105.626	1,030	0	0	0	
Bosnia & Herzegovina	4.025.476	3.922.205	103.271	2,633	1.610.190	1.568.882	41.308	2,633
Bulgaria	7.450.349	8.279.000	-828.651	-10,009	908.943	1.076.270	-167.327	-15,547
Croatia	4.495.904	4.334.142	161.762	3,732	58.447	52.010	6.437	12,377
Czech Republic	10.241.138	10.264.212	-23.074	-0,225	0	0	0	
Denmark	5.432.335	5.352.815	79.520	1,486	108.647	107.056	1.590	1,486
Estonia	1.323.893	1.423.316	-99.423	-6,985	0	0	0	
France	60.656.178	59.551.227	1.104.951	1,855	4.549.213	1.786.537	2.762.677	154,639
Georgia	4.677.401	4.989.285	-311.884	-6,251	514.514	548.821	-34.307	-6,251
Germany	82.431.390	83.029.536	-598.146	-0,720	3.049.961	1.411.502	1.638.459	116,079
Greece	10.668.354	10.623.835	44.519	0,419	138.689	138.110	579	0,419

Hungary	10.006.835	10.106.017	-99.182	-0,981	0	0	0	
Italy	58.103.033	57.679.825	423.208	0,734	581.030	576.798	4.232	0,734
Latvia	2.290.237	2.385.231	-94.994	-3,983	0	0	0	
Lithuania	3.610.535	3.610.535	0	0,000	18.053	18.053	0	0,000
Luxembourg	468.571	442.972	25.599	5,779	2.343	2.215	128	5,779
FYROM	2.045.262	2.046.209	-947	-0,046	593.126	613.863	-20.737	-3,378
Moldova	4.455.421	4.431.510	23.851	0,538	0	0	0	
Netherlands	16.407.491	15.981.472	426.019	2,666	721.930	703.185	18.745	2,666
Norway	4.593.041	4.503.440	89.601	1,990	0	0	0	
Poland	38.635.144	38.633.912	1.232	0,003	0	0	0	
Romania	22.329.977	22.364.022	-34.045	-0,152	89.320	0	89.320	
San Marino	28.880	27.336	1.544	5,648	0	0	0	
Slovakia	5.431.363	5.414.937	16.426	0,303	0	0	0	
Slovenia	2.011.070	1.930.132	80.938	4,193	20.111	19.301	809	4,193
Ukraine	47.425.336	48.760.474	-1.335.138	-2,738	0	0	0	
Serbia & Montenegro	10.829.175	10.677.290	151.885	1,423	2.057.543	2.028.685	28.858	1,423
TOTAL	463.451.890	464.210.041	-758.151	-0,163	25.455.788	20.633.345	4.822.443	23,372

Tablo 3.1.a

Devlet	Toplam Roman Catholic				Toplam Nüfus			
	2005	2000	Δχ	%Δχ	2005	2000	Δχ	%Δχ
Albania	356.311	351.048	5.263	1,477	3.563.112	3.510.484	52.628	1,499
Andorra	70.549	67.627	2.922	4,142	70.549	67.627	2.922	4,321
Armenia	0	0	0		2.982.904	3.336.100	-353.196	-10,587
Austria	6.023.933	6.357.651	-333.719	-5,540	8.184.691	8.150.835	33.856	0,415
Azerbaijan	0	0	0		7.911.974	7.771.092	140.882	1,813
Belarus	412.019	414.008	-1.988	-0,483	10.300.483	10.350.194	-49.711	-0,480
Belgium	7.773.291	7.694.072	79.220	1,019	10.364.388	10.258.762	105.626	1,030
Bosnia & Herzegovina	603.821	588.331	15.491	2,565	4.025.476	3.922.205	103.271	2,633
Bulgaria	126.656	124.185	2.471	1,951	7.450.349	8.279.000	-828.651	-10,009
Croatia	3.947.404	3.315.619	631.785	16,005	4.495.904	4.334.142	161.762	3,732
Czech Republic	4.014.526	4.023.571	-9.045	-0,225	10.241.138	10.264.212	-23.074	-0,225
Denmark	162.970	160.584	2.386	1,464	5.432.335	5.352.815	79.520	1,486
Estonia	66.195	71.166	-4.971	-7,510	1.323.893	1.423.316	-99.423	-6,985
France	51.861.032	53.596.104	-1.735.072	-3,346	60.656.178	59.551.227	1.104.951	1,855
Georgia	0	0	0		4.677.401	4.989.285	-311.884	-6,251
Germany	28.026.673	28.230.042	-203.370	-0,726	82.431.390	83.029.536	-598.146	-0,720
Greece	0	0	0		10.668.354	10.623.835	44.519	0,419
Hungary	6.754.614	6.821.561	-66.948	-0,991	10.006.835	10.106.017	-99.182	-0,981

Italy	52.292.730	51.911.843	380.887	0,728	58.103.033	57.679.825	423.208	0,734
Latvia	458.047	477.046	-18.999	-4,148	2.290.237	2.385.231	-94.994	-3,983
Lithuania	2.166.321	2.166.321	0	0,000	3.610.535	3.610.535	0	0,000
Luxembourg	405.314	398.675	6.639	1,638	468.571	442.972	25.599	5,779
FYROM	0	0	0		2.045.262	2.046.209	-947	-0,046
Moldova	0	0	0		4.455.421	4.431.570	23.851	0,538
Netherlands	5.086.322	4.954.256	132.066	2,596	16.407.491	15.981.472	426.019	2,666
Norway	137.791	135.103	2.688	1,951	4.593.041	4.503.440	89.601	1,990
Poland	36.317.035	36.315.877	1.158	0,003	38.635.144	38.633.912	1.232	0,003
Romania	1.250.479	670.921	579.558	46,347	22.329.977	22.364.022	-34.045	-0,152
San Marino	28.880	27.336	1.544	5,346	28.880	27.336	1.544	5,648
Slovakia	3.275.112	3.265.207	9.905	0,302	5.431.363	5.414.937	16.426	0,303
Slovenia	1.383.616	1.327.931	55.685	4,025	2.011.070	1.930.132	80.938	4,193
Ukraine	0	0	0		47.425.336	48.760.474	-1.335.138	-2,738
Serbia & Montenegro	433.167	427.092	6.075	1,403	10.829.175	10.677.290	151.885	1,423
TOTAL	213.434.808	213.893.177	-458.369	-0,215	463.451.890	464.210.041	-758.151	-0,163

Tablo 3.1.b.

Devlet	Toplam Orthodox				Toplam Nüfus			
	2005	2000	Δχ	%Δχ	2005	2000	Δχ	%Δχ
Albania	712.622	702.097	10.526	1,499	3.563.112	3.510.484	52.628	1,499
Andorra	0	0	0		70.549	67.627	2.922	4,321
Armenia	2.803.930	3.135.934	-332.004	-10,587	2.982.904	3.336.100	-353.196	-10,587
Austria	0	0	0		8.184.691	8.150.835	33.856	0,415
Azerbaijan	379.775	373.012	6.762	1,813	7.911.974	7.771.092	140.882	1,813
Belarus	8.240.386	8.280.155	-39.769	-0,480	10.300.483	10.350.194	-49.711	-0,480
Belgium	0	0	0		10.364.388	10.258.762	105.626	1,030
Bosnia & Herzegovina	1.247.898	1.215.884	32.014	2,633	4.025.476	3.922.205	103.271	2,633
Bulgaria	6.153.988	6.912.965	-758.977	-10,979	7.450.349	8.279.000	-828.651	-10,009
Croatia	197.820	481.090	-283.270	-58,881	4.495.904	4.334.142	161.762	3,732
Czech Republic	307.234	307.926	-692	-0,225	10.241.138	10.264.212	-23.074	-0,225
Denmark	0	0	0		5.432.335	5.352.815	79.520	1,486
Estonia	397.168	426.995	-29.827	-6,985	1.323.893	1.423.316	-99.423	-6,985
France	0	0	0		60.656.178	59.551.227	1.104.951	1,855
Georgia	3.508.051	3.741.964	-233.913	-6,251	4.677.401	4.989.285	-311.884	-6,251
Germany	0	0	0		82.431.390	83.029.536	-598.146	-0,720
Greece	10.454.987	10.411.358	43.629	0,419	10.668.354	10.623.835	44.519	0,419

Hungary	0	0	0		10.006.835	10.106.017	-99.182	-0,981
Italy	0	0	0		58.103.033	57.679.825	423.208	0,734
Latvia	458.047	477.046	-18.999	-3,983	2.290.237	2.385.231	-94.994	-3,983
Lithuania	722.107	722.107	0	0,000	3.610.535	3.610.535	0	0,000
Luxembourg	0	0	0		468.571	442.972	25.599	5,779
FYROM	1.411.231	1.370.960	40.271	2,937	2.045.262	2.046.209	-947	-0,046
Moldova	4.366.313	4.365.096	1.216	0,028	4.455.421	4.431.570	23.851	0,538
Netherlands	0	0	0		16.407.491	15.981.472	426.019	2,666
Norway	0	0	0		4.593.041	4.503.440	89.601	1,990
Poland	772.703	772.678	25	0,003	38.635.144	38.633.912	1.232	0,003
Romania	19.427.080	15.654.815	3.772.265	24,097	22.329.977	22.364.022	-34.045	-0,152
San Marino	0	0	0		28.880	27.336	1.544	5,648
Slovakia	222.686	222.012	673	0,303	5.431.363	5.414.937	16.426	0,303
Slovenia	0	0	0		2.011.070	1.930.132	80.938	4,193
Ukraine	24.518.899	39.008.379	-14.489.480	-37,145	47.425.336	48.760.474	-1.335.138	-2,738
Serbia & Montenegro	7.038.964	6.940.239	98.725	1,423	10.829.175	10.677.290	151.885	1,423
TOTAL	93.341.888	105.522.713	-12.180.826	-11,543	463.451.890	464.210.041	-758.151	-0,163

Tablo 3.1.c

Devlet	Toplam Başka Hıristiyanlar				Toplam Nüfus			
	2005	2000	Δχ	%Δχ	2005	2000	Δχ	%Δχ
Albania	0	0	0		3.563.112	3.510.484	52.628	1,499
Andorra	0	0	0		70.549	67.627	2.922	4,321
Armenia	119.316	0	119.316		2.982.904	3.336.100	-353.196	-10,587
Austria	384.680	407.542	-22.861	-5,610	8.184.691	8.150.835	33.856	0,415
Azerbaijan	0	0	0		7.911.974	7.771.092	140.882	1,813
Belarus	412.019	414.008	-1.988	-0,480	10.300.483	10.350.194	-49.711	-0,480
Belgium	2.383.809	2.564.691	-180.881	-7,053	10.364.388	10.258.762	105.626	1,030
Bosnia & Herzegovina	161.019	156.888	4.131	2,633	4.025.476	3.922.205	103.271	2,633
Bulgaria	253.312	99.348	153.964	154,974	7.450.349	8.279.000	-828.651	-10,009
Croatia	13.488	17.337	-3.849	-22,201	4.495.904	4.334.142	161.762	3,732
Czech Republic	471.092	472.154	-1.061	-0,225	10.241.138	10.264.212	-23.074	-0,225
Denmark	5.160.718	5.085.174	75.544	1,486	5.432.335	5.352.815	79.520	1,486
Estonia	423.646	455.461	-31.815	-6,985	1.323.893	1.423.316	-99.423	-6,985
France	1.213.124	1.191.025	22.099	1,855	60.656.178	59.551.227	1.104.951	1,855
Georgia	374.192	399.143	-24.951	-6,251	4.677.401	4.989.285	-311.884	-6,251
Germany	28.026.673	31.551.224	-3.524.551	-11,171	82.431.390	83.029.536	-598.146	-0,720
Greece	0	0	0		10.668.354	10.623.835	44.519	0,419

Hungary	2.501.709	2.526.504	-24.796	-0,981	10.006.835	10.106.017	-99.182	-0,981
Italy	1.743.091	1.730.395	12.696	0,734	58.103.033	57.679.825	423.208	0,734
Latvia	1.374.142	1.431.139	-56.996	-3,983	2.290.237	2.385.231	-94.994	-3,983
Lithuania	469.370	469.370	0	0,000	3.610.535	3.610.535	0	0,000
Luxembourg	58.571	22.149	36.423	164,447	468.571	442.972	25.599	5,779
FYROM	0	0	0		2.045.262	2.046.209	-947	-0,046
Moldova	22.277	8.863	13.414	151,346	4.455.421	4.431.570	23.851	0,538
Netherlands	3.445.573	3.356.109	89.464	2,666	16.407.491	15.981.472	426.019	2,666
Norway	4.133.737	4.008.062	125.675	3,136	4.593.041	4.503.440	89.601	1,990
Poland	772.703	772.678	25	0,003	38.635.144	38.633.912	1.232	0,003
Romania	1.518.438	2.012.762	-494.324	-24,559	22.329.977	22.364.022	-34.045	-0,152
San Marino	0	0	0		28.880	27.336	1.544	5,648
Slovakia	456.234	454.855	1.380	0,303	5.431.363	5.414.937	16.426	0,303
Slovenia	60.332	57.904	2.428	4,193	2.011.070	1.930.132	80.938	4,193
Ukraine	4.742.534	4.876.047	-133.514	-2,738	47.425.336	48.760.474	-1.335.138	-2,738
Serbia & Montenegro	108.292	106.773	1.519	1,423	10.829.175	10.677.290	151.885	1,423
TOTAL	60.804.092	64.647.602	-3.843.510	-5,945	463.451.890	464.210.041	-758.151	-0,163

Tablo 3.1.d

Devlet	Toplam Museviler				Toplam Nifus			
	2005	2000	Δχ	%Δχ	2005	2000	Δχ	%Δχ
Albania	0	0	0		3.563.112	3.510.484	52.628	1,499
Andorra	0	0	0		70.549	67.627	2.922	4,321
Armenia	0	0	0		2.982.904	3.336.100	-353.196	-10,587
Austria	0	0	0		8.184.691	8.150.835	33.856	0,415
Azerbaijan	0	0	0		7.911.974	7.771.092	140.882	1,813
Belarus	51.502	51.751	-249	-0,480	10.300.483	10.350.194	-49.711	-0,480
Belgium	0	0	0		10.364.388	10.258.762	105.626	1,030
Bosnia & Herzegovina	0	0	0		4.025.476	3.922.205	103.271	2,633
Bulgaria	7.450	66.232	-58.782	-88,751	7.450.349	8.279.000	-828.651	-10,009
Croatia	0	0	0		4.495.904	4.334.142	161.762	3,732
Czech Republic	0	0	0		10.241.138	10.264.212	-23.074	-0,225
Denmark	0	0	0		5.432.335	5.352.815	79.520	1,486
Estonia	13.239	14.233	-994	-6,985	1.323.893	1.423.316	-99.423	-6,985
France	606.562	595.512	11.050	1,855	60.656.178	59.551.227	1.104.951	1,855
Georgia	0	0	0		4.677.401	4.989.285	-311.884	-6,251
Germany	0	0	0		82.431.390	83.029.536	-598.146	-0,720
Greece	0	0	0		10.668.354	10.623.835	44.519	0,419

Hungary	0	0	0		10.006.835	10.106.017	-99.182	-0,981
Italy	290.515	288.399	2.116	0,734	58.103.033	57.679.825	423.208	0,734
Latvia	0	0	0		2.290.237	2.385.231	-94.994	-3,983
Lithuania	18.053	18.053	0	0,000	3.610.535	3.610.535	0	0,000
Luxembourg	2.343	2.215	128	5,779	468.571	442.972	25.599	5,779
FYROM	0	0	0		2.045.262	2.046.209	-947	-0,046
Moldova	66.831	53.179	13.652	25,673	4.455.421	4.431.570	23.851	0,538
Netherlands	82.037	79.907	2.130	2,666	16.407.491	15.981.472	426.019	2,666
Norway	0	0	0		4.593.041	4.503.440	89.601	1,990
Poland	0	0	0		38.635.144	38.633.912	1.232	0,003
Romania	0	0	0		22.329.977	22.364.022	-34.045	-0,152
San Marino	0	0	0		28.880	27.336	1.544	5,648
Slovakia	0	0	0		5.431.363	5.414.937	16.426	0,303
Slovenia	0	0	0		2.011.070	1.930.132	80.938	4,193
Ukraine	237.127	243.802	-6.676	-2,738	47.425.336	48.760.474	-1.335.138	-2,738
Serbia & Montenegro	0	0	0		10.829.175	10.677.290	151.885	1,423
TOTAL	1.375.660	1.413.284	-37.624	-2,662	463.451.890	464.210.041	-758.151	-0,163

Tablo 3.1.e

Tablo 3.2.

	Türkiye Nüfusu			33 Devlet Nüfusu (Holokaft)			Ruanda		
	Toplam	İRC	%o	Toplam	Musevi	%o	Toplam	Tutsi	%o
2000	67.420.000	2.200	0,0326	464.210.041	1.413.284	3,0445	7.312.756	877.531	120,0000
2005	72.065.000	1.800	0,0250	463.451.890	1.375.660	2,9683	8.440.820	1.266.123	150,0000
$\Delta\chi$	4.645.000	-400	-0,0077	-758.151	-37.624	-0,0762	1.128.064	388.592	30,0000

Kaynak:C.I.A. The World Fact Book

Tablo 4.0.
1942 – 1965 Dönemi Başbakanları

Bu tabloda 1942 – 1965 döneminde her iki tarafta kurulan hükümet ve başbakanlar verilmektedir. Hükümet buhranları veya uygulanacak siyasetin değişim noktaları olarak kabul edebileceğimiz hükümet değişimleri bize "yeni olayları bekleme" dönemlerini gösterir.

Okuyucu tam bir bilgiye sahip olabilmesi için her iki devletin yakın tarihini en az üç kaynaktan incelemesi gerekir ki bu ne bu eserle verilebilinir ne de apaçık ortaya konulabilinir.

Tablo 4.0 Kaynak: Yunanistan için Wikipedia.org, Türkiye için TBMM arşivleri.

Yunanistan		Türkiye	
21/3/1941 – 13/4/1944 (Sürgün)	Ε. Τσουδερός (Tsouderos)	3/4/1939 – 9/7/1942	II Saydam
29/4/1941 – 2/12/1942 (İstila)	Γ. Τσολάκογλου (Tsolakoğlu)	9/7/1942 – 9/3/1943	I. Saraçoğlu
2/12/1942 – 7/4/1943 (İstila)	Κ. Λογοθετόπουλος (Logothetopulos)	9/3/1943 – 7/8/1946	II. Saraçoğlu
7/4/1943 – 12/10/1944 (İstila)	Ιω. Ράλλης (Rallis)		
10/3/1944 – 18/4/1944 (ΠΕΕΑ.)	Ευ. Μπακιρτζής (Bakirtzis)		
13/4/1944 – 26/4/1944 (Sürgün)	Σ. Βενιζέλος (S. Venizelos)		
18/4/1944 – 2/9/1944 (ΠΕΕΑ.)	Αλ. Σβώλος (Svolos)		
26/4/1944 – 3/1/1945	Γ. Παπανδρέου (Papandreu)		

(18/10/44 kadar sürgün)			
3/1/1945 – 9/4/1945	Ν. Πλαστήρας (Plastiras)		
9/4/1945 – 17/10/1945	Π. Βούλγαρης (Vulgaris)		
17/10/1945 – 1/11/1945	Δαμαςκινός (Başpiskopos Damskinos)		
1/11/1945 – 22/11/1945	Π. Κανελλόπουλος (Kanelopulos)		
22/11/1945 – 4/4/1946	Ι.Θ. Σοφούλης (1.Sofulıs)	7/8/1946 – 10/9/1947	Peker
4/4/1946 – 18/4/1946	Π. Πουλίτσας (Pulitsas)	10/9/1947 – 10/61948	I. Saka
18/4/1946 – 25/1/1947	1.Κ. Τσαλδάρης (1.Tsaldaris)	10/6/1948 – 16/1/1949	II. Saka
25/1/1947 – 29/8/1947	Δ. Μάξιμος (Maksimos)	16/1/1949 – 22/5/1950	Günaltay
29/8/1947 – 7/11/1947	ΙΙ. Κ. Τσαλδάρης (2.Tsaldaris)		
7/11/1947 – 24/6/1949	ΙΙ. Θ. Σοφούλης (Sofulis)		
24/12/1947 – 7/2/1949 (K.K.E. gerilla hükümeti)	Μ. Βαφειάδης (Vafiadis)		
7/2/1949 – 3/4/1949 (K.K.E. gerilla hükümeti)	Ν. Ζαχαριάδης (Zahariadis)		
3/4/1949 – 10/1950 (K.K.E. gerilla hükümeti, 28/8/49 sonra-sında sürgün)	Δ. Παρτσαλίδης (Partsalidis)		
30/6/1949 – 6/1/1950	Α. Διομήδης (Diomidis)		
6/1/1950 – 23/3/1950	Ιω. Θεοτόκης (Theotokis)		
23/3/1950 –	Σ. Βενιζέλος		

15/4/1950	(S. Venizelos)		
15/4/1950 – 21/8/1950	Ν. Πλαστήρας (Plastiras)	22/5/1950 – 9/3/1951	I. Menderes
21/8/1950 – 1/11/1951	Σ. Βενιζέλος (S. Venizelos)		
1/11/1951 – 11/10/1952	Ν. Πλαστήρας (Plastiras)	9/3/1951 – 17/5/1954	II. Menderes
11/10/1952 – 19/11/1952	Δ. Κιουσόπουλος (Kiusopulos)		
19/11/1952 – 4/10/1955	Αλ. Παπάγος (Papağos)	17/5/1954 – 9/12/1955	III. Menderes
6/10/1955 – 5/3/1958	Κ. Καραμανλής (Karamanlis)	9/12/1955 – 25/11/1957	IV. Menderes
5/3/1958 – 17/5/1958	Κ. Γεωργακόπουλος (Georğakopulos)	25/11/1957 – 27/5/1960	V. Menderes
17/5/1958 – 20/9/1961	Κ. Καραμανλής (Karamanlis)	30/5/1960 – 5/1/1961	I. Gürsel
20/9/1961 – 4/11/1961	Κ. Ντόβας (Dovas)	5/1/1961 – 20/11/1961	II. Gürsel
4/11/1961 – 17/6/1963	Κ. Καραμανλής (Karamanlis)	20/11/1961 – 25/6/1962	VIII. İnönü
17/6/1963 – 29/9/1963	Π. Πιπινέλης (Pipinelis)	25/6/1962 – 25/12/1963	IX. İnönü
29/9/1963 – 8/11/1963	Σ.. Μαυρομιχάλης (Mavromihalis)		
8/11/1963 – 30/12/1963	Γεώργιος Παπανδρέου (Papandreu)	25/12/1963 – 20/2/1965	X. İnönü
30/12/1963 – 18/2/1964	Ιω. Παρασκευόπουλος (Paraskevopulos)		
18/2/1964 – 15/7/1965	Γεώργιος Παπανδρέου (Papandreu)		
15/7/1965 – 20/8/1965	Γ. Α. Νόβας (Novas)	20/2/1965 – 27/10/1965	Ürgüplü
20/8/1965 – 17/9/1965	Ηλ. Τσιριμώκος (Tsirimokos)		
17/9/1965 – 22/12/1966	Στ. Στεφανόπουλος (Stefanopulos)	27/10/1965 – 3/11/1969	I. Demirel

Tablo 5.0

İstanbul Rum Cemaatinin haklarını 20. ve 21. yüzyıllarda güvence altına alan üç temel öğe: Lozan antlaşması, Avrupa İnsan Hakları antlaşması ve Evrensel İnsan Hakları Beyannamesidir. Tarihsel yerli halkın, Roma statüsüne göre, mağdur grup olarak adlandırılması bu antlaşmaların sürekli olarak ihlâl edilme gerekliliği ön görmektedir. Bu UCM'nin temel şartlarından biridir.

Aşağıda 10 yılık dönemlerle İRC aleyhine işlenen baskı,terör yaratmadan, direkt olarak imha etmeye kadar varan hareketlerin dökümü sunulmaktadır.

Tablonun 1. sütünü ihlallerin sayısını, 2. sütünü gerekli açıklamayı, 3. sütün ise ihlal edilen antlaşmaların maddeleri tarihsel sırayla verilmektedir.

Antlaşmaların ihlali günümüze kadar sürmektedir. Tablo 5.0'da 1975'e kadar inceleyip bulduğumuz ihlallere yer verilmiştir. Kıbrıs çıkartmasından sonra artık 250 kez küçültülmüş İRC bahis konusu değildir.

1923-1929

Lozan Antlaşmasına gidilirken, Rebus sic stantibus (*durumun olduğu gibi kabulü*) kuralı taraflarca kabul olunmuştu. Lozan antlaşmasına göre İstanbul il sınırları içerisindeki Rum Cemaati mübadele dışı kalması gerekirken, Bostancı'nın doğusunda yaşayanlar (*Belediye – Vilayet kavramları üstüne, yanlışlık oldu gerekçesiyle*) mübadeleye tabii tutuldular; aynı zamanda ikamet yerleri İstanbul olmasına rağmen savaş döneminde İstanbul'u geçici olarak terk edenlere geri dönme izni verilmediği gibi hepsinin mal varlıklarına el kondu.

1)	**Ekim 1923** Kamu ve Devlet sektöründe çalışan tüm İRC fertleri işlerinden uzaklaştırıldılar. Bu halen kamulaştırılmamış yabancı şirketlerde çalışanlar için de geçerliydi. (bknz. TEKEL, Tram işletme şirketi, v.s.)	*Lozan ant. 39. md.*
2)	**Eylül – Ekim 1923**, Aynı dönemde Milli Eğitim Bakanlığı genel müdürü Salih Zeki İRC'nin 104 eğitmenini cezalandırdı, 52 eğitmenini ise «uygunsuzluk» gerekçesiyle azınlık okullarında çalışmalarına son verdi.	*Lozan ant. 40,41,44 md.*
3)	**1923,** Osmanlı pasaportu taşıyan 40,000 İRC ferdi personae non gratae (*arzu edilmeyen*) ilan edildiler ve vatandaşlık hakları verilmeyip İstanbul'a dönmeleri yasaklandı.	*Lozan ant. 2. md.*
4)	**1923 – 1929 dönemi** Lozan anlaşması ve protokollerinde yeri bulunmadığı halde Türkiye tek taraflı olarak İRC fertlerinin 1918 öncesinden Türkiye'de olmaları şartını koştu. Söz konusu uygulama 21/2/1925 (*o zamanın*) uluslararası mahkemesi tarafından asılsız olarak adlandırılmasına rağmen uygulamadan vazgeçilmedi.	*Lozan ant. 2. md.*

5)	**Eylül – Ekim 1923** Türk Ortodoks Kilisesi Kurucusu Eftim Karahisaridis (Erenerol veya Papa Eftim) İstanbul Ekümen Patrikhanesini işgal altına almaya çalıştı. İRC fertlerinin tepkisi üstüne Ankara Papa Eftim'i Ankara'daki Patrikhane temsilcisi olarak ilan eder.	*Lozan ant. of 38, 40, 42 md.*
6)	**06.12.1923,** İstanbul Valiliği 1092 nolu emirle İstanbul'da ikamet etmeyen veya Türk vatandaşı olmayan başpiskoposların Patrik adayı olamayacaklarını resmen bildirir. Aynı emrivaki Patrikhanenin Tüzel veya Resmi kişiliğini (statüsünü) kaldırılıp Ekümen Patriği yalnızca İRC'nin dini lideri olarak kabul eder.	*40,42,43,44 md.*
7)	**4/Ekim/1923,** Halkın 90% Rum asılı olan İmroz (Gökçeada) ve Tenedos (Bozcaada) adalarına Türk resmi makamları (*Jandarma, Sahil polisi, Gümrük, Yargı Makamları v.s.*) yerleşir yerleşmez antlaşma gereği tanınan yerel özerkliği feshedip seçimle gelmiş Belediye yönetim üyelerinin hepsini personae non gratae ilan eder ve mal varlıklarına el konur. İmroz'dan 1500, Bozcaada'dan 64 kişi mülteci olarak ülkeyi terk eder.	*Lozan ant. XV Prtk. 5. md. Ve Lozan ant. 38,39. 44 md.*
8)	**12/Şubat/1924** Papa Eftim ve ahalisi Karaköy'ün (Galata) tarihi kilisesi Panaghia Kafatiani ve Sotiras Christos işgal eder. İnanları'nın dinî vecibelerini yerine getirmesi gerekçesiyle iki kilise Nisan 1924'te devlet tarafından Papa Eftime verilir.	*Lozan ant. 37,39,40,41 , 42, md.*

9)	**3/Nisan/1924** 460 nolu «Mahamat kanunu» gereğince Baro'ya yazılı 162 Rum Avukattan 120'si Barodan atıldılar. (*aslında Kemalist olmayan Avukatları yok etmeyi güden işlem gibi sunulduysa da en çok İRC Avukatlarını etkilemiştir, 75% atılmıştır*)	*Lozan ant. 37, 40 Md. IV Lozan Oturma ve Yargı yetkisi sözleşmesi 2. Md.*
10)	**30/Ocak/1925,** Kültüre saygı amacıyla kutlanan dinî bayramın arifesinde Ekümen Patrik 6. Konstandinos tutuklanır ve Sirkeci İstasyonunda trene bindirilip yurt dışına atılır. 1/Mart/1925 tarihli Yunan muhtırasını yanıtlayan Dışişleri Bakanı Şükrü Kaya; Patrikhane'nin Türkiye kurumu olduğunu ve kimsenin karışamayacağını beyan eder.	*Lozan ant. 37,38,40,42, 44 md.*
11)	**1925,** aynı dönemde Yunan Kültür Merkezi kapatılır. Kütüphanesindeki nadir el yazılı kitaplar ve tüm belgelerle birlikte kütüphanenin içeriği Ankara ve İstanbul'un bir çok kütüphanesine ya dağıtılır yada kilitlenir. Aynı dönemde Zapyon Kız Lisesi Yunan Mitolojisine ait heykeller bulundurduğundan geçici olarak kapatılır.	*Lozan ant. 37,38,39,40, 41, 42, 44 md.*
12)	**1925,** Rum azınlık okullarında eğitmenlik yapacak tüm eğitmenlerin Türk dili sınavlarına girip başarılı olmaları ön şartı konur. Aynı okullarda Türkçe derslerine giren Türk eğitmenlerin maaşı çift misline çıkartılır (*Maaşlar İRC vakıflarının gelirlerinden karşılanıyordu*). Heybeliada Ticaret Lisesi kapatılır (*sonrasında Deniz Harp Lisesi olarak Ordu tarafından kullanılır*). Apostolidis Özel dil okulu kapatılır.	*Lozan ant. 37, 38, 39, 40, 41, 42, 44 md.*

13) **25/Haziran/1925, 1151 nolu yassa,** ile İmroz (Gökçeada) ve Tenedos (Bozcaada) adalarının özerklik durumu feshedildi. Adalarda azınlık dil eğitimi yasaklandı. — *Lozan ant. 14, 27, 38, 40 md.*

14) **27/Kasım/1925,** Devlet yetkilileri Lozan antlaşmasının 42 md. sağladığı haklardan vazgeçilmesi komisyonunun , ret oyunu verebilecek bazı alt komisyon üyelerini değiştirmekle kalmaz üç üyesini oylama arifesinde tutuklatırlar. Böylelikle onay 72'de 55 oy alarak geçer. (*Azınlıkların kendi cemaat içerisinde yaratacakları medenî mahkemelerin reddi ve TC Medeni kanununu ve mahkemelerinin tam yetki kabulü.*) — *Lozan ant. 37, 39 , 44 md.*

15) **18/Mart.1926,** 788 Nolu Memur Kanununun 4. maddesinin (a) fıkrasına göre, devlet memuru olmak için «Türk Vatandaşı olma» yerine «Türk olma» ön şartı kabul edilir. — *Lozan ant. 37, 38,39, 44 md.*

16) **22/Nisan/1926,** 805 nolu yassa ile «İktisadi müesseselerde mecburi Türkçe kullanılması» hakkında yasayla, yabancı şirketler üzerinde Müslüman Türkleri artan oranda istihdam etmeleri doğrultusunda baskı yaratılır.

17) **14/Haziran/1926** Kutsal Sinod'un Patrikhane yerine Heybeliada Ruhban okulunda toplandığından Patrik ve Kutsal Sinod'un tüm üyelerine suç duyurusunda bulunulur.
Aynı dönemde TC Panortodoks Sinod'un İstanbul'da toplanmasını men eder. — *Lozan ant. 38, 40 md.*

18) **Ekim 1926,** Kabul edilen yeni Medenî Kanuna göre İRC vakıflarının her hangi bir şekilde yeni gayri menkullere sahip olmaları yasaklandı (*satın alma, hibe, veraset vs.*). Aynı yasayla Patrikhanenin Tüzel kişiliği düşürüldü, böylelikle gayet büyük değere sahip gayri menkuller devlet hazinesine geçirildi.

Lozan ant. 37, 38, 39, 40, 44 md.

19) **16/Mayıs/1929,** 1447 nolu «Menkul Kıymetler ve Kambiyo Borsaları Kanunu» 6. ve Nizamnamenin 8. Maddelerine göre borsa acentesi kurmak isteyen ve acentelikte çalışmak isteyen herkes «Türk vatandaşı olma» yerine «Türk olma» ön şartı kondu.

Lozan ant. 37, 38,39, 44 md.

20)	**10/Haziran/1930**, Ankara Antlaşmasını (*Venizelos – Atatürk antlaşması*) fırsat bilen TC yetkilileri mübadeleye dahil olmayıp ta İstanbul ili dahilindeki «sahibi meçhul» tüm azınlık gayri menkullerini hazineye geçerler.	
21)	**1930**, Devlet en çok gayri menkullere sahip Balıklı Rum Hastahanesi Vakfı ve Beyoğlu Cemaat temsilci seçimlerine direkt karışıp beğenisi temsilcileri seçtirmeye çalışır.	*Lozan ant. 40. Md.*
22)	**11/Haziran/1932**, 2007 nolu «Türk vatandaşlarına tahsis edilen sanat ve hizmetler hakkında» yasayla 30 aşkın mesleğin icrası «ecnebilere» yasaklandı. Yasanın asıl hedefi halen Türk vatandaşlığını almamış İRC fertleridir. (*1927 sayımına göre yalnızca Yunan vatandaşlığını koruyanların o dönemdeki sayıları 27.000 ulaşmaktaydı, bunlara Rusya'dan 1918 sonrasında kaçan ve Avrupa ülkeleri pasaportu taşıyanlar eklenince sayı 50.000 ulaşır*)	*Lozan ant. 37, 40 Md. IV Lozan Oturma ve Yargı yetkisi sözleşmesi 2. Md. 1930'da İmzalanan Ankara ant.*
23)	**21/6/1934,** 2525 nolu «Soyadı» yasası gereğince İRC fertlerine Türkçe soyadları almaları için devlet memurları tarafından baskı yaratılır. (*Büyük bir olasılıkla 1935 Tunceli yasası hazırlıklarının İCR üstündeki yan etkisi*)	*Lozan ant. 37, 38, 39, 44 md.*
24)	**3/Aralık/1934**, 2596 nolu «bazı kisvelerin giyilemeyeceğine dair» yasa (*sonrasında 3/2/1935-2/1958 Nizamname-1. md.*) İstanbul Patriği ve Papa Eftim Erenerol dışında herhangi bir din adamının kilise dışında ruhban kıyafetini giymesi dini vecibeleri gereği belli dış görünümünü bulundurması yasaklandı.	*Lozan ant. 37, 38, 40, 43,44 Md.*

25) **5/Haziran/1935,** 2762 «Vakıflar» yasası 1926 öncesi vücut bulmuş vakıflar Mazbut konuma geçirilip mal varlıkları ve idareleri Vakıflar Umum müdürlüğüne geçirilir. İRC asırlarca eğitim, sağlık v.s. gibi hizmetlerinin dayandığı vakıf sistemi sarsılır.
17/7/1936 – 2/5042 nolu Vakıflar tüzüğüyle durum daha da vahimleşir. — *Lozan ant. 40, 42, 44 md.*

26) **1937,** 1960 yıllara kadar sürecek "vatandaş Türkçe" konuş baskısı, "Belediye sınırları içerisinde Türkçe'den başka dillerin konuşulmasını yasaklama" kararıyla, başlatılır. İRC fertleri yolda dillerini konuşamaz olurlar. — *Lozan ant 38, 39, 42, 44 md..*

27) **1936-1937 öğretim dönemi,** İRC azınlık okullarına Milli Eğitim Bakanlığınca okul müdür yardımcısı olarak Türk asıllı «Tedrisat müdürü» atanır. Bunun paralelinde Türkçe okunan derslerin saatleri artırılıp (*Milli güvenlik dersinin konulması gibi*) Rumca okunan derslerin saatleri kısıtlanır.
1950 yılları sonrasında azınlık okullarına İRC fertlerinden gelen müdürlerin atanması önlenip okul idaresi Türk müdür yardımcılarına geçirilmesine çalışılmıştır. — *Lozan ant. 39, 40, 41, 44 md.*

28) **1936 – 1937,** Balıklı Vakfına tek mütevelli olarak Papa Eftim Erenerol'un sağ kolu (*2762/1925 yasa gereğince*), Avukat Istamat Zihni Özdamar, devlet tarafından atanır. — *Lozan ant. 40, 44 md.*

29) **1939,** yeni spor yasası çerçevesinde İRC spor klüpleri ile bir çok Türk spor klüpleri zoraki kaynaştırılır.
Savaş dönemi olduğundan «milli çıkarları koruma» adına atılmış bir adım olarak gösterilir. — *Lozan ant. 40, 42, 44 md.*

30) **8/Mayıs/1941,** Milli güvenlik adına erkek 20 – 45 azınlık yaş grubu askere alınıp «Amele Tamburu» uygulaması yaptırılır. Mar. Fevzi Çakmak'ın müdahalesiyle askere alınanlara üniforma ve silah dışı teçhizat verilir.
Amele Tamburu uygulaması hakkında ABD Büyükelçisi Morgenthau'nun eserleri detaylı bilgi verirler.
20 Yaş uygulaması neticesinde kaybolan insanlarımızın sayısı hiçbir zaman açıklanmadı — *Lozan ant. 37, 38, 39, 44 md.*

31) **21/Eylül/1941** «faili meçhul» kişiler Fener Ekümen Patrikhanesinin ahşap damına petrole batırılmış bez ve talaş yumakları atıp binayı kundakladılar. Tamamıyla tahrip olan bina içerisinde asırlardan gelip İRC ait el yazılı eserler tarihten yok oldular. — *Lozan ant. 38, 42, 44 md.*

32) **1942,** Kutsa Sinod'un Yunanistan'da süren Mihvere karşı direniş savaşını destekleyecek beyanlarda bulunmaması için iki Metropolit tutuklanıp Bursa'ya sürülürler

33) **1942,** TC. Montreux antlaşmasını öne sürerek İmroz (Gökçeada) adasına Anadolu'dan getirilenlerle iskân işlemine başlar. Aynı tarihte ada üstündeki Manastırların toprak varlıklarına el konma işlemi başlatılır. — *Lozan ant. 14 md.*

34) **11/Kasım/1942, 4305** nolu **Varlık Vergisi, yasası.**
Bknz. 2.5, 2.6, 2.7 tablolar ve ana metin.
21 İRC ferdi Aşkale'de canlarını kaybettiler. — *Lozan ant. 37, 38, 39, 44 md.*

35)	**Ocak 1943,** İmroz (Gökçeada) adasındaki Manastır topraklarına el konma işlemi devam ettirilirken durumu protesto eden belediye başkanı üç cemaat lideri tutuklanıp Anadolu'ya sürürler.	*Lozan ant. 14, 37, 38, 39, 44 md.*

2. Dünya savaşı bitmesiyle TC. «Kaçamaklı Tarafsızlık» bedeliyle karşı karşıya gelince İRC üzerindeki baskı işlemleri kesilir. Menderes hükümetleri «yeni dünya düzeninde»ki TC siyasetini açık olarak belirleyince Septemvriana olaylarının planlanması başlatılır!

1950-1959

Türkiye Cumhuriyeti:

- **10/Aralık/1948 tarihinde BM Evrensel İnsan hakları beyannamesini kabul eder.**
- **31/Temmuz/1950 tarihinde TC Soykırım sözleşmesini imzalar.**
- **4/Kasım/1950 tarihinde TC Avrupa İnsan hakları sözleşmesini imzalar.**
-

36)	**6-7/Eylül/1955 Septemvriana soykırım hareketi** Bknz. 2.1, 2.2, 2.3 tablolar 37 can kaybı 30 yaralama olayı 300 aşkın tecavüz olayı	*Lozan ant. 38, 39, 40, 43, 44 md. Soykırım sözleşmesi 2, 3 md. AİHS. 2, 3, 5, 8, 9, 13, 14, 19 md.*
37)	**16/Eylül/1955** Septemvriana soykırım hareketini kınayan makalelerinden dolayı Ελεύθερη Φωνή (bağımsız ses) gazete sahibi ve baş yazarı Andreas Lambikis tutuklanıp Harbiye Askeri Cezaevinde herhangi bir suçla itham edilmede üç ay süresince hapis edilir.	*Lozan ant. 37, 39, 44 md. AİHS 10 md.*
38)	**Kasım/1956,** İstanbul'daki Yunanlılar Kolonisi Hayır Derneği "Eliniki Enosi"nin 12 üyesi (*Derneğin Yönetim kurulunun büyük bölümü*) ve Türk vatandaşı İRC'nin 18 kişisi tutuklanırlar ve Kıbrıs Rum'larının "casusu" oldukları ileri sürülerek Nisan 1958 tarihinde sınır dışı edilirler. İRC'nin doğduğu topraklardan zorbalıkla sökülme işlemi başlatılır.	*Lozan ant. 38, 39, 40, 42, 44 md. AİHS 3, 5, 7 md.*

39)	**1957 – 1959,** döneminde TC çeşitli bahanelerle İRC'nin 57 ferdini sınır dışı eder. (*sınır dışı edilenlerin arasında, Septemvriana soykırımı hareketinin fotoğraflarını dünya kamuoyuna göndermeyi beceren gazeteci/foto muhabiri* ***Dimitrios Kaloumenos*** *ta bulunmaktaydı*).	*Lozan ant. 37, 38, 39, 44 md. AİHS 3, 5, 10 md.*
40)	**1958 sonrası,** «Milliyetçi kesimden» kaynaklanan ve genelinde üniversite öğrencileri tarafından uygulanan azınlık iş yerlerini boykota teşvik kampanyası başlatılır. İRC fertlerinin iş yerlerinin önünde fleyvolan ve bildiri dağıtımıyla halk «Türk» iş yerlerine gitmesi doğrultusunda zorlanmaktadır	*Lozan and. 38, 39, 44 md. AİHS 5, 8, 9, 14 md.*

1960-1969

41)	**1960**, Yunan uyruklu İRC fertlerine baskı yeniden gündeme gelir. 2007/1932 yasaya ek olarak Yunan uyrukluların yapamayacakları yeni meslekler ilan olunur.	*Lozan ant. 37, 40 Md. IV Lozan Oturma ve Yargı yetkisi sözleşmesi 2. Md. AİHS 3, 4, 8, 9, 14, 16 md.*
42)	**1960**, En yoğun nüfusa sahip ve en önemli sayılabilecek üç İRC idare heyetleri fesh olunur: Σταυροδρόμιο (Beyoğlu), Χαλκηδόνα (Kadıköy), Γαλατά (Karaköy).	*Lozan ant. 40. Md. AİHS 6, 7, 8, 9, 14 Md.*
43)	**5/Ocak/1961,** 222 nolo «ilköğretim ve eğitim» kanunu ile azınlık okulları «Özel» olarak adlandırılırlar.	*Lozan ant. 37, 39, 40, 41, 44 Md.*
44)	**1962,** 1941 yılında yakılmış Ekümen patrikhanenin binasının tekrardan inşası için başvuran İRC ileri gelenlerine ret cevabı verilir. Bu tarihten itibaren, İRC ait herhangi dini veya vakıf binasının tadilatı veya herhangi bir yaptırımı yasaklanır. Aynı yıla ait örnekler: Büyükada yetimhanesi Terkoz Metropollük binası Kurtuluş azınlık ilk okulu Tarabiya Αγ. Γεώργιος kilisesi (*ret yanıtının hemen sonrasında kilise arsasının üstüne bugünkü Tarabiya otelinin kısmi inşaatı başlatılır*)	*Lozan ant. 38, 39, 40, 42, 44 Md. AİHS 3, 5, 6, 8, 9, 15. Md.*
45)	**1962,** Ekümen Patrikhaneye polisçe gönderilen bir emirle, Ekümen Patriğin Cemaat arasındaki iç anlaşmazlıklara karışmama emri verilir. Böylece ilk defa Cemaat ile Ekümen Patrik'in arasını açmaya çalışırlar.	

46) **1963,** Septemvriana olaylarında Papa Eftim Erenerol'un işgal etmiş olduğu Karaköy'deki Σωτήρος Χριστού kilisesi de yakılmıştı. Mahkeme yakılan kilisenin tazminatını Papa Eftim'e verir. Böylelikle işgal olayı zapt olayına dönüşür ve İRC bir kilisesini daha kaybeder. *Lozan ant. 40, 42, 44 Md.*

47) **16/Mart/1964**'te Türkiye tek taraflı olarak, Başbakan İsmet İnönü'nün açıklamasıyla Ankara Anlaşmasını (*Ekim1930*) fesheder; bunu sel gibi sınır dışı işlemleri takip eder.
Uygulanan baskıya (*48 saat içinde üstlerinde şahsi eşya ve 200 TL fazla bulundurulmadan ülkeyi terk etme*) dayanamayan 6 İRC ferdi hayatını kaybeder. (*Bknz. Ana metin*)

48) **23/Mart/1964, 410/16 nolu genelge:** din adamlarının okullara girişi ve din dersini icra etmeleri yasaklanır. Okullarda sabah duasının icrası yasaklanır.
3 lise kapatılır ve 11 eğitmenin işine son verilip eğitim yapma hakları alınır.
14/Eylül/1964 3385 no lu genelgeyle okul kütüphanelerinde Yunanca ansiklopedilerin bulundurulması yasaklandı.
Okul içerisinde Noel ve Paskalya gibi dini bayramların kutlanması yasaklanır.
18/12/1964, 8459 nolu genelgeyle İRC öğrencilerinin okulda Rumca konuşmaları yasaklandı

LOZAN ANT. 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44 MD.
AİHS 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16 MD.
SOYKIRIM SÖZLEŞMESİNİN 2. MD.

49) **1/Nisan/1964,** Selefkia Metropoliti Emilianos ve Filadelfia Metropoliti İakovos'un, bir günde, vatandaşlık hakları alınır ve yurt dışına atılırlar.

50) **10/Nisan/1964**, 5681 nolu yasaya göre, yalnızca özel veya tüzel kişiler matbaa bulundurabilir. Ekümen Patrikhane her ikisine sahip olmadığına göre Ekümen Patrikhane matbaası kapatılır. Evrensel Ortodoksluk için önemli olan her tür evrak ve kitabın basılması önlendiği gibi, İRC ilgilendiren dini bilgilerin basımı da yasaklanmış olur.

51) **21/Nisan/1964**, Büyükada Yetimhanesi bir günde kapatılır. 117'si erkek 46 kız toplam 163 yetim çocuk aynı gece polis zoruyla sokağa atılır. (*Buna rağmen Yetimhane çocukları 23/Nisan bayramını kutlama töreninin resmi geçidinde yer alırlar*)

52) **20/Eylül/1964**, Kuzguncuk İRC mezarlığı talan edilir.
21/Eylül/1964, Şehremini (*έξι μάρμαρα*) Panağia (*Παναγία, Meryem ana*) kilisesi taşlanır.
4/Ekim – 9/Ekim/1964 günleri arasında Ekümen Patrikhane "Üniversite öğrencileri" tarafından kordon altına alınır.

53) **2/Kasım/1964**, TC Hükümeti 1062 nolu kanuna bağımlı **6/3801**, nolu gizli kararnameyle İRC fertlerinin gayrı menkul almalarını, tapu senetlerinin her hangi bir sebeple el değiştirmesini yasaklar. Aynı zamanda Yunan uyruklu olanlarının satıştan doğan meblağların bloke edilmesi gerektiğini gerekli tüm kademeli memurlarına iletir.
24 yılık bir inkardan sonra TC yetkilileri gizli kararnamelerinin varlığını kabullenirler. 1980 sonrası dönemde yasal yollarla durumun düzeleceğini bekleyen İRC fertleri **1995'te** (**B.03.0.UIG.0.00.00.7-1995-YUNANİSTAN**). Gizli kararnameden haberdar olunca bu konudaki tüm ümitleri kesilir. Yeni gizli kararnameye göre Yunan uyruklularının Türkiye'de gayri menkul almaları yasaklanıyordu.

Lozan and 14, 37, 38, 42, 44, 49 md.
AİHS 3, 5, 6, 8, 9, 10, 13, 14 md.

54) 1062 nolu yasa ve ondan doğan (gizli) kararnameler İmroz (Gökçeada) adasındaki azınlık gayri menkullerinin millileştirilmesini ön görüyordu. Böylece (1**960 yılında 25.000.000 m² alana sahip olan Rum adalılar, 1990 sonlarında yalnızca 600 m²** sahip idiler).
Aynı tarihlerde Rum asıllı balıkçılara teknelerini kullanma yasağı kondu.

55) **1964'te,** İmroz Metropoliti Anadolu'ya sürülür, ve adalarda:
Mayıs, İmroz'da Açık hava hapishanesi kurulup ağır ceza mahkumları adaya getirilirler, bunu paralelinde jandarma garnizonu kurulur. Adaya Bulgaristan'dan gelme Türk göçmenler yerleştirilir.
20/Temmuz tüm azınlık derslerinin eğitimi yasaklanır. Eğitmenlerin Türkiye'de çalışmaları yasaklanır.
15/Ağustos, Tenedos (Bozcaada) bulunan tek Rum okulu kapatılır.

Lozan and. 14, 38, 39, 40, 41, 44 md.
AİHS, 5, 6, 7, 8, 9, 14 Md.

56)	**22/Eylül/1965,** Papa Eftim Erenerol'un oğlu Turgut Erenerol büyük bir kitlenin ve devlet yetkililerin yardımıyla Karaköy'ün iki kilisesini daha işgal ederler [(Γαλατά) Αγ. Ιωάννη των Χίων ve Αγ. Νικόλαος] böylelikle Karaköy'ün tüm kiliseleri Erenerol ailesinin kontrolüne geçer. Bu tarihten itibaren konuyu çözümleyecek mahkemeler halen süregelmektedir.	*Lozan and. 38, 40, 42, 43, 44 Md.* *AİHS 5, 6, 7, 8, 9, 14 Md.*
57)	**4/Ekim/1965,** Polis (*geçici olarak*) Patrikhaneye giriş-çıkışı yasaklar.	*Lozan ant. 37, 38 Md.*
58)	**1965, (Basın)** İRC gazetesi *Ελεύθερη Φωνή (özgür ses)* sahibi ve baş yazar Ανδρέας Λαμπίκης (Andreas Lambikis), «Türklüğe hakaret» suçundan tutuklanır ve sınır dışı edilir. Gazetenin tüm mal varlığına el konur. -Yunanistan'dan gelen tüm gazetelerin satışı yasaklanır	*Lozan ant. 38, 39, 40, 44 Md.* *AİHS 5, 6, 8, 10 Md.*
59)	**1966, İmroz (Gökçeada)** Adanın en büyük ve verimli arazilerine T.C. devlet kooperatifinin «ihtiyaçları» için el konulur. -Adanın tüm Cemaat ilk okullarına el konur. Orta okulu ise adada yaşayan Türk talebelerinin gidebilmesi için Milli Eğitim Bakanlığına verilir. -Durumdan resmen yakınan Νικόλαος Παλαιόπουλος (Nikolaos Paleopulos) "Türklüğe Hakaret"ten tutuklanır ve iki ay hapis yatar.	*Lozan ant. 14, 37, 40, 42, 44 Md.* *AİHS, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 14 md.*
60)	**1967,** İRC ait 6 ilk okul kapatılır. Bunun paralellinde 39 eğitmenin işine son verilir. Nüfus cüzdanlarının din hanesinde «Rum Ortodoks» ** yazmayan tüm öğrenciler IRC azınlık okullarından kovulurlar. (*Böylelikle bir gruba ait çocuklar zoraki olarak başka gruba dahil edilmeye çalışılır*). ** TC nüfus cüzdanlarında ırk veya millet belirtilmez, böyle bir uygulama Anayasaya aykırıydı.	*Lozan ant. 38, 39, 40, 41, 44 md.* *AİHS 2, 3, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 14 md.* *Soykırım sözleşmesinin 2.md 5. par.*

61) **13/Temmuz/1967 903nolu «TÜRK KANUN MEDENİSİNİN BİRİNCİ KİTABININ İKİNCİ BABI ÜÇÜNCÜ FASLININ DEĞİŞTİRİLMESİ, BU KANUNA BAZI MADDE VE FIKRALAR EKLENMESİ, BAZI VAKIFLAR VERGİ MUAFİYETİNDEN FAYDALANDIRILMASI»** hakkında kanunun 74 maddesine bağımlı olarak İRC vakıflarına el konma işlemi başlatılır. Geçici Madde 1 ve teftiş uygulamalarıyla Vakıf idare heyetleri baskı altına alınırlar. *Lozan and 37, 40, 42, 44 md. AİHS 5, 6, 7, 8, 9, 10 md.*

-Uygulamaların gayri mantıki yönleri komedi noktasına ulaşır: Devlet tarafından kapatılan okul ve yetimhane vakıfları gayelerini yerine getirmedikleri gerekçesiyle mal varlıklarına el konulmaya çalışılır. Kanunun 78. maddesinin öngördüğü teftiş için vakıf gelirinin 5% teftiş masrafı olarak vakıflar genel müdürlüğüne verilmesi istenir.

62) 1967 sonlarına kadar İmroz (Gökçeada) adasının 262 kutsal yerinden 248'i «tecavüze»uğrar ve maksatlarını yerine getiremez olurlar. 16. yüzyıldan kalma Kastro mıntıkasının kilisesi kundaklanır. *Lozan and. 38, 40, 42, md. AİHS 6, 7, 8, 9, 14 md..*

1970-1974

63)	**9/Temmuz/1971** Heybeliada Ruhban okulunun ilahiyat bölümü kapatılır. Böylelikle 127 yıl süresince Hıristiyan Ortodoks kilisesini destekleyip vasıflı din adamları yetiştiren kurum işlemez olur (*yüksek okuldan 930 yüksek mertebeli din adamı mevzun olmuştu; bunlardan 12'si İstanbul Ekümen Patriği, 2'si Antakya Patriği, 4'ü Atina Başpiskoposu, 1'I Tiran başpiskoposluk görevlerini icra etmişlerdir*)	*Lozan and., 40, 42, 44 md.* *AİHS 6, 7, 8, 9, 14 md.*
64)	**Temmuz 1972,** Ekümen Patrik 1. Athinagoras'ın ölümünü fırsat bilen İstanbul valiliği Ekümen Patrikhaneye gönderdiği bildirge ile açık olarak Patrik seçim işlemlerine karışır. -Aynı yıl Eylül ayında cemaat seçimlerini fesheder. Vakıf ve cemaat idare heyetlerinin seçim işlemlerine 20 yıl süreyle ara verilir.	*Lozan and 40, 42,44 md.* *AİHS 8, 9, 10 md.*
65)	**1973,** İmroz (Gökçeada) adasının Kastro köyünde yaşayan Stelios Kavalieros «faili meçhul» kişilerce öldürülür. **1974,** İmroz Belediye Başkanı ve 20 Cemaat ferdi tutuklanıp Çanakkale'de Eylül ayının sonlarına kadar hapisse konurlar. **Temmuz 1974,** İmroz metropol kilisesi kundaklanır; Kastro mezarlığı talan edilir. **1975,** İki çocuk annesi Stilyani Zuni saldırıya uğrar (tecavüz). Kıbrıs çıkartması öncesi ve sonrasında adada uygulanan terör neticesinde adalıların çoğu 1975 – 1976 döneminde adayı terk eder.	*Lozan and. 14, 37, 38, 39, 40, 42, 44 md.* *AİHS 2, 3, 5, 6, 8, 9, 10 md.* *Soykırım sözleşmesi 2 md.*

Tablo 5.0 «Tarih takarrürden ibarettir».

Lozan antlaşmasının 50. yılına kadar antlaşma en azından 65 kez ihlal edilmiştir. Kıbrıs çıkartmasının hemen sonrasında İRC nüfusu 5000 kişiyi aşmazken İmroz (Gökçeada) ve Tenedos (Bozcaada) adalarında Rum Cemaatinin nüfusu yaklaşık 300 kişiye düşmüştü.

Okuyucuların dikkat etmesi gereken tek olgu İRC fertlerinin hiç bir zaman, TC'nin herhangi bir kararına sert tepki göstermedikleri, devlet yetkililerine her zaman saygılı davrandıkları dır.

İRC'nin tek bir suçu vardı: **«İstanbul'un asıl fertleri olmaları dışında egemen ulustan farklı bir ulus ve Hıristiyan olmaları».**